

Kulturhistorisk rapport

SBM1297 Skovby Nygård etape VII

Skovby sogn, Framlev herred, tidl. Århus amt. Sted nr. 15.01.06. Sb.nr. 20.

SLKS nr. 16/01384

Beretning for den systematiske udgravning af bebyggelses- og aktivitetsspor fra yngre førromersk jernalder til ældre romersk jernalder, samt enkelte huskonstruktioner fra ældre germansk jernalder. Der blev fundet flere tætliggende bopladsområder med langhuse, staklader, gruber, produktionsanlæg, ovne og brønde med en masse kasseret keramik. Udgravningen blev udført af arkæologerne Anja Vegeberg Jensen, Lise Hjorth Riishede, Birgitte Bang-Madsen, Jette Dau Lüthje, Susanne Nissen Gram, Heidi Mikkelsen, Jakob Westermann og Kristine Højlund. Daglig leder var Anja Vegeberg Jensen. Udført for Museum Skanderborg, startet op i september 2017 afsluttet ultimo 2017.

Indholdsfortegnelse

Undersøgelsens forhistorie.....	3
Topografi, terræn og undergrund.....	4
Målesystem.....	4
Øvrige data.....	4
Udgravningsmetode.....	6
Undersøgelsens resultater.....	9
Sammenfatning.....	86
Fremtidigt arbejde på stedet.....	88
Litteratur:.....	89
Tidstavle.....	90

Undersøgelsens forhistorie

Udgravningerne er foretaget på baggrund af større nybyggeri på området mellem Galten og Skovby, kaldet Skovby Nygaard. Dette er syvende del af i alt syv arkæologiske udgravningsetaper og udstykningen foreligger som kladder i Skanderborg Kommunes lokalplaner.¹

Der er lavet en del forundersøgelser i forbindelse med ældre byggemodninger øst og sydøst for Skovby Nygaard-udstykningsen. Ved disse forundersøgelser blev der fundet rester af huse og gruber fra yngre bronzealder, førromersk jernalder og ældre romersk jernalder (150106- 4, 12, 14 og 15). Mod vest og sydvest, i den østligste kant af Galten, ligger to overpløjede gravhøje (150110- 4 og 5). På Skovby Nygaards jorde, vest for gården, ligger desuden en overpløjet gravhøj (150106-3). I perioden 2012-2016 har Museum Skanderborg udgravet flere gårdsanlæg fra jernalderen lige nord for det aktuelle område.

Det berørte areal, i alt lige knap 3 ha., ligger på et sydvendt, temmelig skrånende terræn med Lyngbygård Ådal en kilometer mod nord, og med god, højtbeliggende landbrugsjord. Denne placering har givetvis været attraktiv for oldtidsbeboelse, da der er masser af aktivitetsspor på store områder af Skovby Nygaard-udstykningsen.

Administrative data

Forud for nybyggeri på Skovby Nygaard-udstykningsen har bygherre anmodet Museum Skanderborg om at lave en systematisk udgravning af ialt knap 3 hektar.

D. 4. oktober 2017 godkender Kulturstyrelsen det indsendte budget på ialt 2.72.431,25 kr. inkl.moms.

September 2017 godkender bygherre budgettet mundtligt.

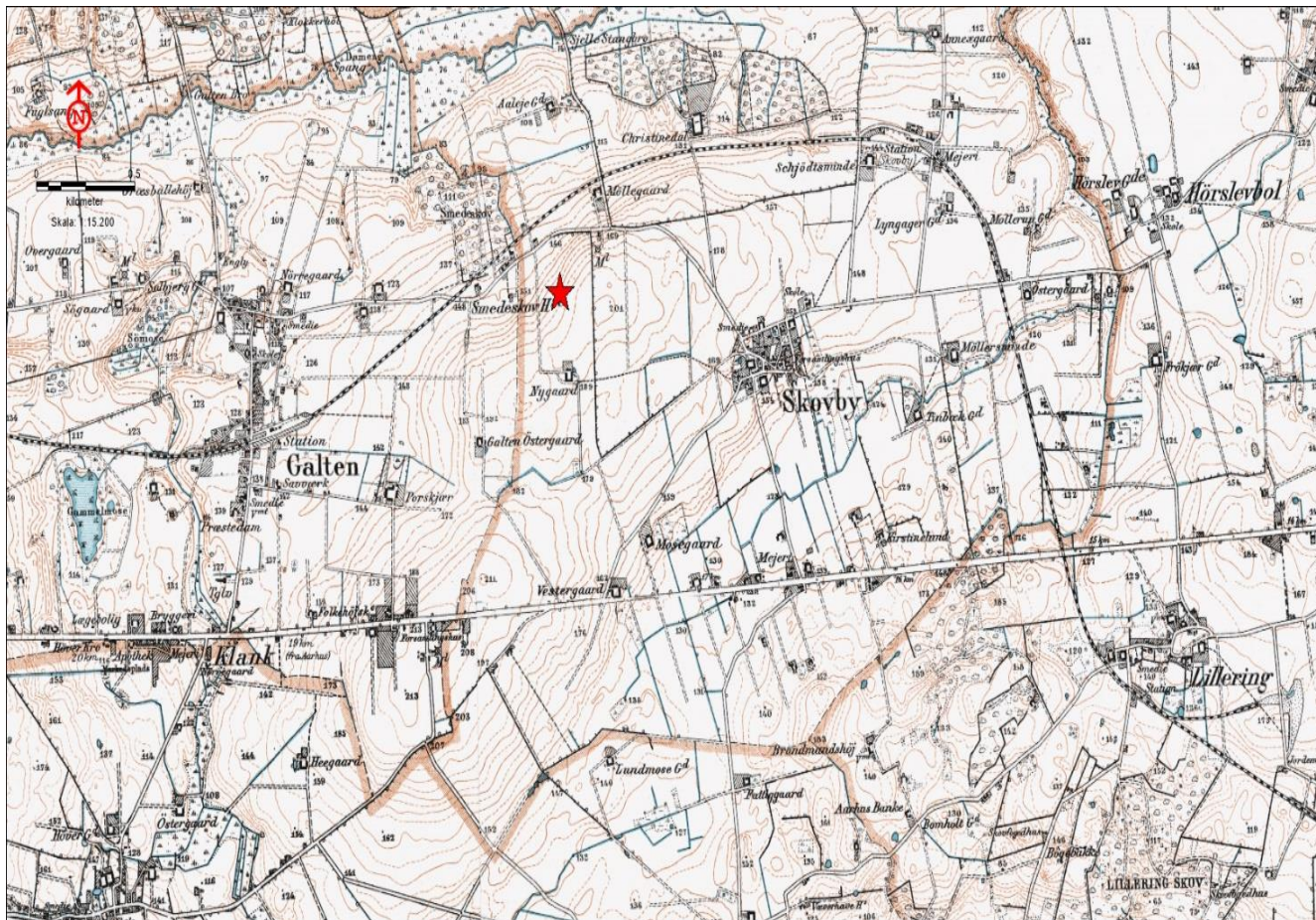
Bygherre: Skovby Nygaard, 8464 Galten, v. Jørgen Baastrup Nielsen, post@skovbynygaard.dk

Ansvarlig for undersøgelsen: Museum Skanderborg, Jernbanevej 9, 8660 Skanderborg.

Dokumentationsmateriale bestående af fund, fotos, tegninger og beretning opbevares på Museum Skanderborg, Jernbanevej 9, 8660 Skanderborg.

¹ <https://www.skanderborg.dk/politik-og-faellesskab/udvikling-i-kommunen/lokalplaner>. Siden besøgt den 11.02.2021.

Topografi, terræn og undergrund

Figur 1: Udgravningens placering markeret med rød stjerne på de lave målebordsblade.

Det berørte areal ligger i et bakket morænelandskab med Lyngbygård Ådal mod nord, og på et større, mod syd, let skrånende plateau. Terrænet er på udgravningsområdet temmelig skrånende, og ligger omkring kote 58 (DVR90), højest i den nordøstlige del. Undergrunden er gulbrunt sandet ler.

Målesystem

Alle anlæg samt udgravningsfeltets omfang blev opmålt med GPS i projektion Euref 89 zone 32. Herefter blev data konverteret til Mapinfo via MapDigi.

Øvrige data

Undersøgelsen startede den 25.09.2017 og afsluttedes lige op til juleferien samme år.

Det arkæologiske arbejde blev udført af Heidi Mikkelsen, Lise Hjorth Riishede, Susanne Nissen Gram, Jette Dau Lüthje, Kristine Højlund, Birgitte Bang-Madsen og Jakob Westermann. Anja Vegeberg Jensen var daglig leder.

Maskinassistenten blev leveret af entreprenørfirmaet KM Maskiner, Ry. Maskinfører var Rasmus Søndergaard. Der blev anvendt en gravemaskine på bæltter med en 2 meter bred skovl.

Vejret var generelt skiftende efterårsvejr og mere eller mindre til gene i hele udgravningsperioden. I den føste del af udgravningen var hovedproblemet store mængder regn, ofte nærmest i skybrudslignende form,

der skyllede ned over det lettere stejle terræn og tog både anlægsfyld og markeringspinde med sig. Medførte desuden større uhensigtsmæssige vandpytter i feltet bla. Lige syd for hegnslus K100 samlede der sig en del vand. Sidst på året kom der let frost og snedække, flere af dagene med højt solskin, hvilket besværliggjorde arbejdet med observation og erkendelse af arkæologiske levn.

Lise Hjorth Riishede, Heidi Mikkelsen og Anja Vegeberg Jensen har stået for indtastning af data i MUD, Museernes Udgravningsdata, samt udført fundbeskrivelse.

Figur 2: Stor vandpyt lige syd for hegnslus K100. Set fra sydøst.

Figur 3: Typisk udgravningssituation efter at frosten kom.

Udgravningsmetode

Udgravningsfelterne blev muldafrømmet med maskine af flere omgange. Startende i nord vestlige hjørne. Der blev fra museets side taget hensyn til bygherres præferencer i forhold til hvilket område, man skulle afrømme først.

Anlæggene blev GPS-indmålt så vidt muligt lige efter muldafrømningen. Efterfølgende blev en del anlæg snittet med håndskovl og eller spade og registreret. Flere anlæg er snittet med maskine – særligt gruberne. Særligt interessante anlæg blev tømt, og udvalgte anlæg blev fotograferet. Floteringsprøver til makrofossilanalyse blev udtaget fra relevante anlæg, og fund blev indsamlet, i videst muligt omfang også fra anlæg, der ikke blev snittet.

Floteringsprøverne er behandlet og opbevares på Naturvidenskabelig Afd. Moesgård. Ligeledes de mikromorfologiske prøver opbevares på Moesgård.

Anlæg

Anlæg er en samlet betegnelse for spor efter, hvor man har gravet huller i forhistorisk tid.

Når den brune muldjord fjernes, fremstår de forhistoriske anlæg som mørke pletter i den lyse undergrundsjord. De mørke pletter er dér, hvor man har gravet huller i forhistorisk tid. Hullerne er blevet fyldt op med organisk materiale, trækulsholdig jord eller sten, og kaldes samlet for anlæg. Anlæggene kan være både stolpehuller fra stolper i huse, men de kan også være fx jordovne, brønde og grave.

Figur 4: Her ses en forklaring på begrebet "anlæg", samt et tydeligt eksempel herpå. I dette tilfælde er der tale om et stolpehul, som er et af de hyppigst forekommende typer anlæg, der findes.

Figur 5: Udgravningsfeltet lagt ovenpå kort fra Geodatastyrelsen.

Ældre jernalder

I Danmark kalder vi perioden fra 500 f. Kr. – 400 e. Kr. for ældre jernalder. Ældre jernalder inddeles i tre underperioder førromersk jernalder, som også kaldes keltisk jernalder (500 – 1 f. Kr.), ældre romersk jernalder (0-200 e. Kr.) og yngre romersk jernalder (200-400 e. Kr.).

Omkring 500 f. Kr. begyndte man at udvinde jern af lokale forekomster af myrmalm. Man var derfor ikke længere afhængig af bronze, som kom til Danmark fra Central- og Sydeuropa i bronzealderen (perioden før jernalderen). Ud over fordelene ved at man nu selv kunne udvinde og producere metalgenstande, så har jern også en anden fordel frem for bronze: Det er meget stærkere og derfor mere velegnet til våben og redskaber.

Jernalderens bønder var altså godt rustet til at forsvare sig selv og de gårde og indhegnede landsbyer som lå spredt ud over Danmark i oldtiden.

Figur 6: Et udvalg af keramik fra Skovbu Nygård udgravningen. Dekorationen på keramikken er karakteristisk for perioden.

Undersøgelsens resultater

Der er i alt undersøgt lige under 3 ha. Ved udgravningen blev der undersøgt 1402 anlæg. Herimellem findes der enkelte anlæg, som ikke er undersøgt eller registreret af forskellige prioriteringsgrunde. De undersøgte anlæg er indskrevet og kategoriseret i MUD, Museernes Udgravnings Data.

De i MUD registrerede anlæg tæller i alt 1402 stk. og strækker sig fra A 8794- A11056. Anlæggene bestod af 935 stolpehuller, 138 gruber, 4 brønde, 119 naturfænomener, 1 ildsted, 4 agerrener, 1 ikke tolkbart anlæg, 39 udefinerede fyldskifter, 1 kulturlagsplet/vådbundsområde med fund, 23 afgrænsninger i form af hegn eller grøfter, 1 recent forstyrrelse, 14 stenspor (natur), 5 produktionsanlæg (lavbrændingsovne), ca. 15 nyere tids dræn. 59 numre udgår.

Der blev anvendt fundnumre fra X1963-X1965, X2102-X2393. Hvert X-nummer kan godt indeholde flere genstande. Af jordprøver blev der taget i alt 107 stk.

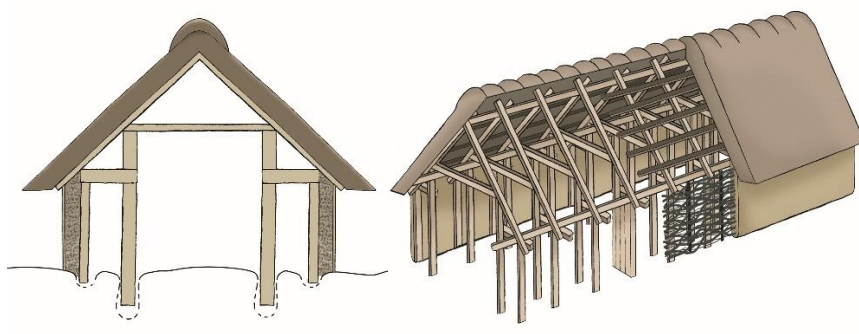
Der er fundet i alt 1 flintobjekt, 6 x-numre med brændt ler, 251 x-numre indeholder oldtidskeramik, mens 1 fundnumre indeholder historisk keramik. Derudover er der fundet 35 sten med forskellige funktioner.

En ikke ubetydelig del af den fundne keramik har været sekundært varmpåvirket.

Der blev anvendt tegningsnumre fra T233- T286, T290-T321, samt taget fotos fra F1/1021 - F1/1303.

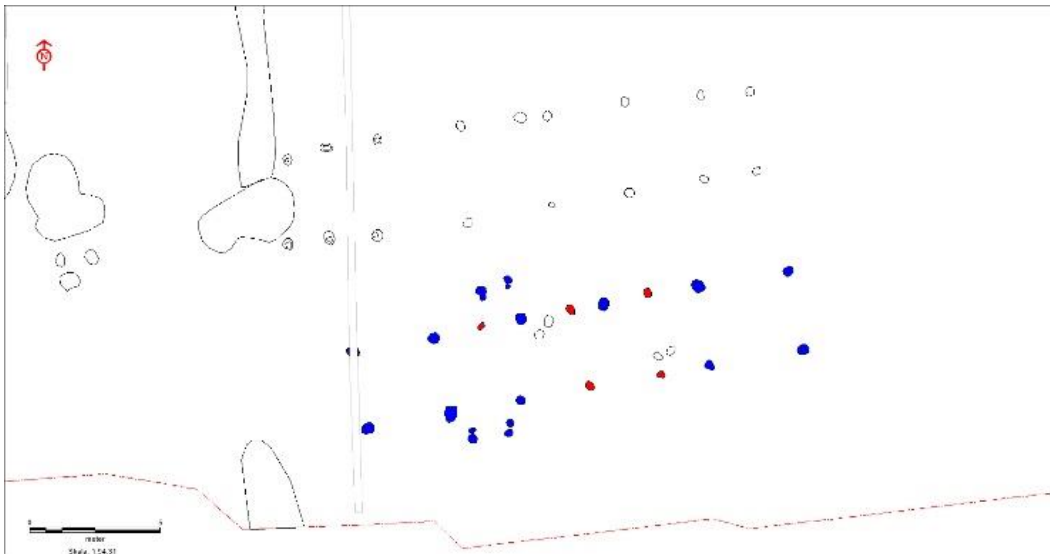
Der kunne ialt udskilles 59 konstruktioner (K95- K141, K144- K149, K164-K169) i form af bygninger og hegn.

Eksempler på konstruktioner kan eksempelvis være de langhuse som jernalderbonden og hans familie boede i. Husenes planløsning i jernalderen følger stort set den samme skabelon med få afvigelser. Beboelseshusene er så godt som altid øst vest orienteret med jordgravede stolper, og har ofte en mindre økonomibygning eller et firstolpeanlæg/staklade tilknyttet. Husene er treskibede, hvilket betyder at tagkonstruktionen har været båret af X- antal parvise sæt. Husene kunne dog også, især i ældre jernalder, være konstrueret med en såkaldt væggrøft, hvori vægstolperne har været placeret. Herunder følger beskrivelserne af huskonstruktioner i numerisk K-rækkefølge:

Figur 7: Principskitse af den håndværksmæssige opbygning af en treskibet huskonstruktion. Bemærk de jordgravede tagbærende stolper.

K95: Treskibet langhus, orienteret østnordøst-vestsydvest. Minimumslængde 16,7 m, minimumsbredde 2,9 m. Bredden ved indgang ca. 5,2 m. Konstruktionen består af stolperne A8856-A8875, A9523, A9560-A9561, A9563-A9566. Opført med 7 sæt tagbærende stolper, hvoraf de 5 sæt tolkes som værende en del af den oprindelige grundplan. Det drejer sig om fra vest A8856-A8857, A8859-A8860, A8862-A88664. A8873-A8870 og A8872-A8871. De øvrige tagbærende stolper A8863, A8865, A8874, A8867, A8866 tolkes som værende udskiftninger/forstærkning i eksisterende bygning. De sidstnævnte er udskilt i separat konstruktion: K120, se denne nedenfor. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,1 m., 5,3 m (indgangsparti), 4,6-4,8 m (lidt skævt) og 3,5 m. Indbyrdes afstand mellem stolpeparrene, vest mod øst er 2,9 m, 2,9 m, 2,9 m, 3,0 m og 3,0 m. Huset er opbygget med to sæt tagbærende stolper vest for indgangen og fire sæt øst herfor. Indgangspartiet har det største areal. Indgangene er placeret forskudt overfor hinanden i den vestlige halvdel af langhuset. A8868 og A8869 udgør måske en del af en indre konstruktion, men dette er noget usikkert, derfor er de ikke tegnet med på planløsningen af hus K95. Dybden af de tagbærende stolper er ca. 20-50 cm, bredden er ca. 40-60. Dørstolpernes dybde er 5-20 cm., bredden er ca. 20-70 cm. Stolperne i huset er gennemgående ensartede med nogenlunde lige sider og let afrundede bunde. Ligeledes er fylden nogenlunde ensartet, dog skiller A8875 sig ud ved, at indeholde et markant lag/fyld af rødbrændt ler. I tagbærende stolpe A8873 blev der fundet noget fint gråbrunt, tyndvægget og hårdt brændt keramik med ornamentik i form af pindindstik, trekantede feltinddelinger og skrånkraveringer, X 2138. Ud fra sidstnævnte og konstruktionens planløsning dateres denne til ca. år 350-400 – slutningen af yngre romersk jernalder og ind i ældre germansk jernalder.

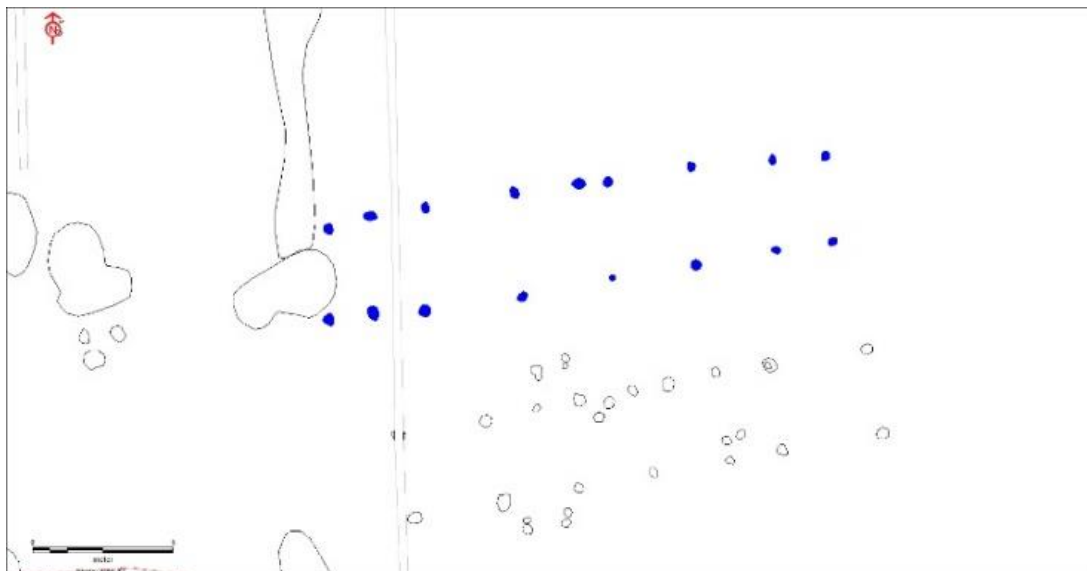
Figur 8: Langhus K95 markeret med blå, og K120 markeret med rødt.

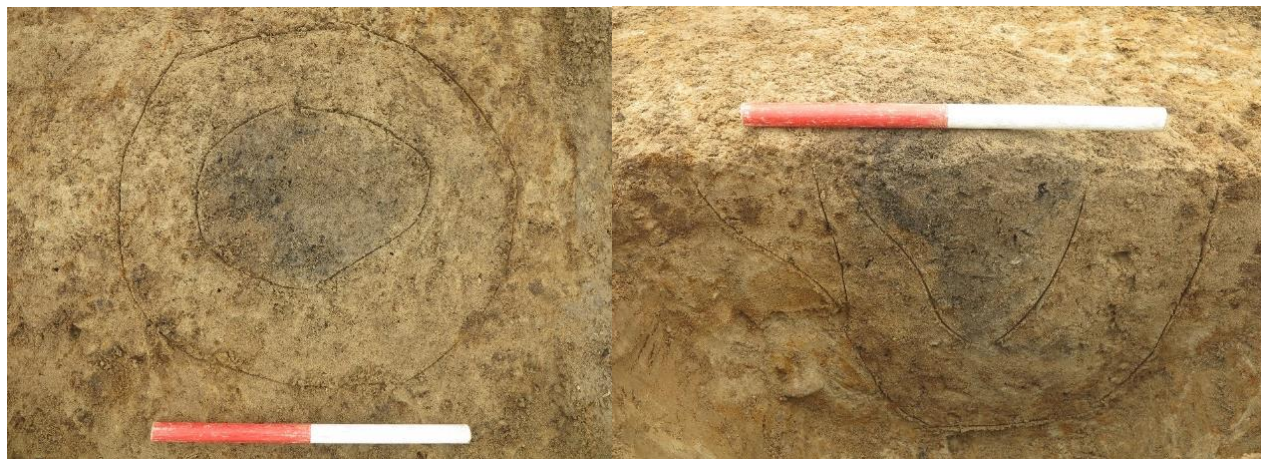
Figur 9: Ornamenteret keramik, X2138 fra A8873, K95.

K96: Treskibet langhus, orienteret østnordøst-vestsydvest. Minimumslængde 17,7 m, minimumsbredde 3,7 m. Indgangspartier er ikke konstateret, trods eftersøgning, så minimumsbredden er målt mellem tagbærende stolpesæt. Består af stolperne A8876-A8892. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod

øst: 1,6 m, 1,8 m, 3,5 m, 3,2 m, 3,0 m, 2,8 m og 1,9 m. Indbyrdes afstand mellem de enkelte stolpepar fra vest mod øst: 3,1 m, 3,4 m, 3,5 m, 3,6 m, 3,4 m, 3,4 m, 3,2 m og 3,0 m. Huset er således smallest ude i gavlene og bredest på midten. De tagbærende stolpesæt står forholdsvis tæt, og det kan ikke udelukkes, at der er nogen udskiftninger repræsenteret i de mange stolper. Omvendt kan det heller ikke verificeres, idet stolperne er placeret relativt regelmæssigt. Stolperne fremstår endvidere meget ensartede med let skrå sider og let afrundede bunde. Få bunde er let uregelmæssige. Næsten alle havde stolpespor. Bredden 30-50 cm og dybden 20-50 cm. Dateringsrammen er formentlig samme som ved A95.

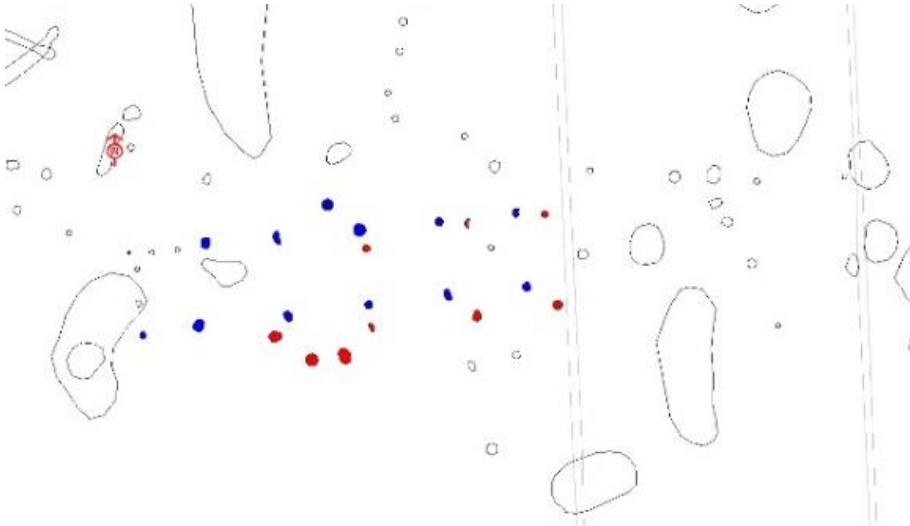
Figur 10: Langhus K96 (blå). Syd for ses K95 og K120.

Figur 11: Fladen og profil af tagbærende stolpe A8878 i hus K96. Set fra nordøst.

K97: Treskibet langhus, orienteret østvest. Minimumslængde 15,0 m, minimumsbredde 5,5 m. Huset består af 6 sæt tagbærende stolper A8952-A8944, A9010-A9032, A9667-A9034, A9040-A9038, A9048-A9047, A9051-A9053 og indgangsstolpe A 9041. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,7 m, 2,7 m, 2,9 m, 2,9 m, og 2,7 m. Afstanden mellem de enkelte stolpespand 3,0 m, 2,9 m, 2,8 m, 2,7 m, 2,7 m og 2,7 m. Stolperne fremstod ensartede og godt bevarede. Bredden svingede mellem 40-55 cm. Dybden mellem 30-60 cm. Flere af dem havde en flad sten i bunden hvorpå det formodes at stolpen har stået. En

enkelt var et fragment af en kværnsten, og er hjemtaget (A9032, X1965). Indenfor konstruktionens rum var en grube (A9011), der respekterede et sæt tagbærende stolper. Dog var gruben uden fund, og ret steril i fyld. Og funktion og om hvorvidt den er samtidig med K97 kunne ikke afgøres. K97 stringent opbygget med tre sæt tagbærende stolper på hver side af indgangen. K97 og 98 overlapper hinanden, men det kunne ikke afgøres hvilken, der er ældst og yngst pga. manglende stratigrafi. Men stolpehullerne var her bedre bevaret end i K98, måske er det et udtryk for, at K97 er yngst? I tagbærende stolpe A9032 blev der fundet en hel skubbekværnsligger, X1965.

Figur 12: K97 markeret med blå og K98 markeret med rød overlapper hinanden.

Figur 13: Profil af tagbærende stolpe i hus K97. Set fra øst.

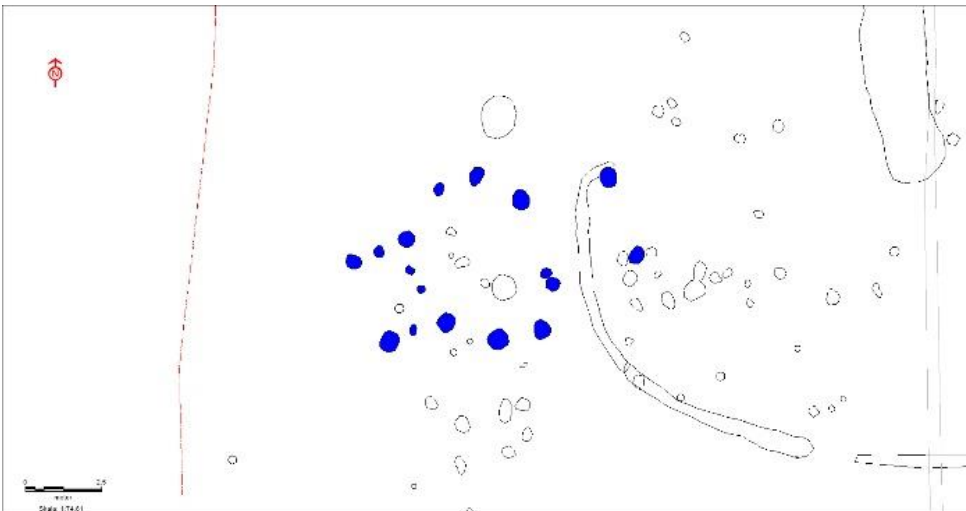

Figur 14: Hel skubbekværnsligger, X1965 fra A9032, K97.

K98: Treskibet langhus, orienteret øst-vest. Minimumslængde 10,2 m. Minimumsbredde 2,9 m. Huset består af 4 sæt tagbærende stolper, og 2 indgangsstolper i syd. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,5 m, 3,7 m og 2,9 m. Afstanden mellem de enkelte stolpespand fra vest: 2,9 m, 3,3 m og 3,3 m. Består af stolperne: A9033, A9035, A9036, A9037, A9046, A9054, A9056, A9668, A9039 Stolperne fremstod ensartede, men knap så godt bevarede. Desuden manglede der stolper mod nord og vest for den sydlige indgang, hvis vi antager at K98 har været ligeså stringent opbygget, som den overlappende K97. Bredden svingede mellem 40-68 cm. Dybden mellem 8-48 cm. Resultaterne af de arkæologiske undersøgelser peger i retning af, at K98 er ældre end K97, da den virkede dårligst bevaret både kvantitativt og kvalitativt, men det er et skøn, idet de kun overlappede hinanden uden stratigrafi. K98 lå forskudt let mod øst og syd i forhold til K98.

K99: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper, indgangsstolper og støttestolper mellem 1. og 2. sæt fra vest. Desuden havde tagbærende stolpe A9268 en støttestolpe (A11049) Minimumslængde: 8,7 m, minimumsbredde 5,4 m. Fra vest mod øst er afstanden mellem sættene 1,9 m, 3,9 m (indgangsparti), 2,9 m. Spandet mellem de enkelte stolper fra vest er: 2,8 m, 3,0 m, 2,9 m og 2,7. Består af stolperne: A9260,

A9275, A9259, A9274, A9258, A9273, A9256, A9270, A9254, A9269, A9255, A9268, A11049. De tagbærende stolper er store, bredden er mellem 30-80 cm, og dybden er 20-45 cm. Har markant fyld af rødbrændt ler, mere eller mindre opblandet med brungråt/gråbrunt sandet ler. Den rødorange fyld veksler mellem at være kompakte klumper til opløst brændt ler. Hovedparten af de tagbærende stolpehuller virker som opfyldt af rødt fyld efter at stolpen er trukket op. Dog skiller 3 af dem sig ud ved at være brungråt stolpespor i rødorange nedgravning. Det østligste stolpehul i nordsiden er anlagt oveni grøften A8797/A9673. og hus K99 er dermed yngst.

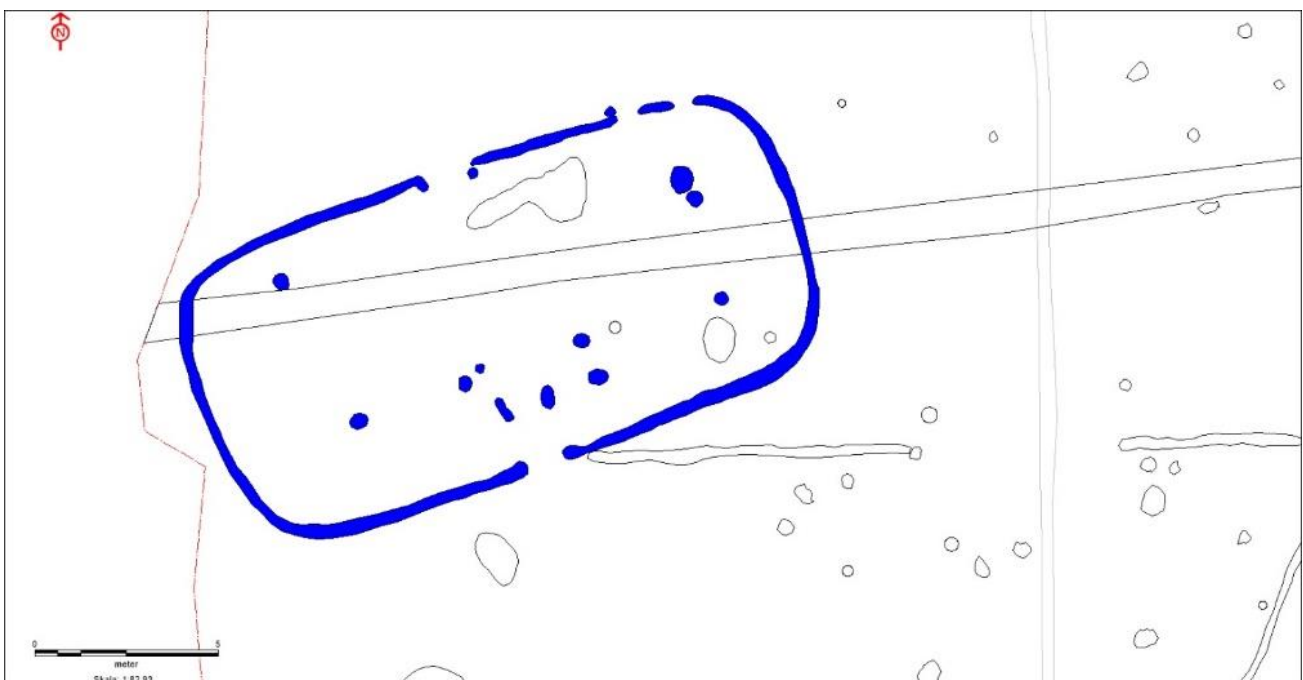
Figur 15: K99 markeret med blå. Skærer grøft A9673.

Figur 16: Karakteristisk rød tagbærende stolpe A9273 fra K99. Profil set fra øst.

K100: Hegnsomkranset 3-skibet hus. Der ses en formodentlig komplet sydlig række tagbærende stolper, mens den nordlige del er forstyrret af et øst-vestgående stærkstrømskabel. Endvidere skæres konstruktionen af et nord-sydgående dræn. Følgende tagbærende stolper blev registreret A9215-A9216,

A9217, A9222, A9225-A9228. Indgangsstolper i syd A9219 og A9220. Hegnsgrøft A9214. Minimumslængden er 11,2 m. Maksimumlængden er ca. 17 m (hegnet udgør ydre grænse). Minimumsbredden er 6,5 m. Maksimumbredden er 8,0 m. Bredden på stolperne: ca. 10-70 cm. Dybden på stolperne: ca. 10-35. Kun fundet indgangsstolper i den sydlige del af huset. Afstanden fra disse og ud til hegngrøften er ca. 1,7 m. De stolper, der var bevaret, fremstod ret ensartede og pæne. Grøfterne er snittet udvalgte steder, dybden er ca. 16-22 cm. Grøfterne fremstod relativt lyse, men fint bevaret. A9234 ligger inden for hegnshuset og tolkes til, at være en rest af en kultur-/aktivitetslag. ca. 5-10 cm dybt og meget diffust og forstyrret. Generelt var konstruktionen bedst bevaret i syd. Under udgravningen stod den vestlige gavl mestendels under vand og mudder.

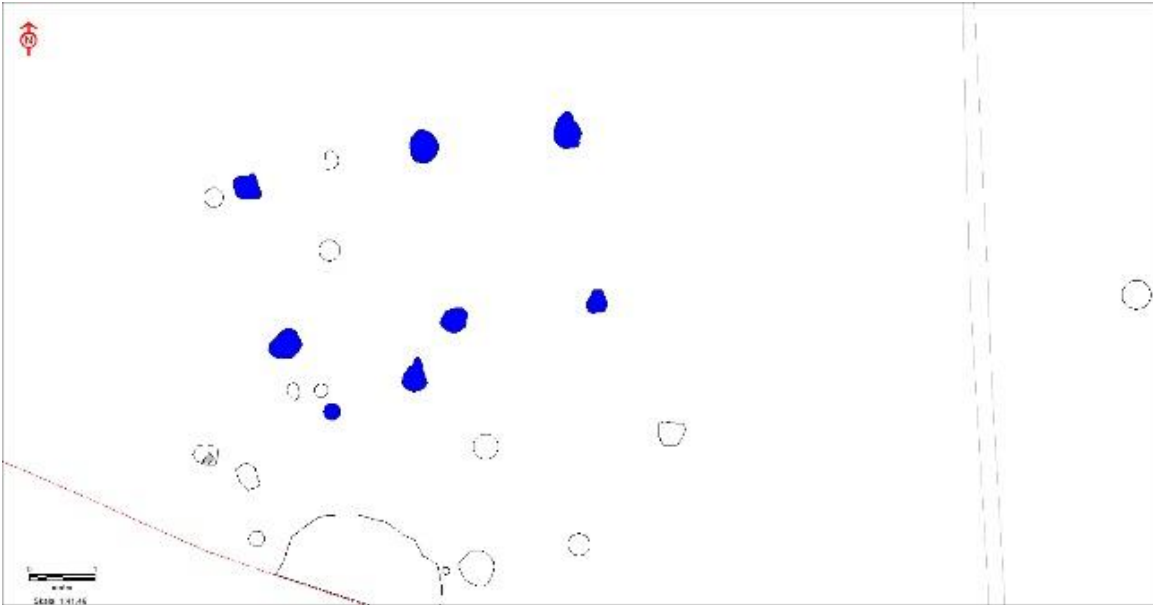

Figur 17: Grundplan over hus K100. Anlæggene, bla. i form af stolpehuller, er markeret med mørkeblåt.

Figur 18: Hus K100 med ægte arkæologer.

K101: Treskibet langhus/økonomibygning med tre sæt tagbærende stolper og indgang mod syd. Øst vest orienteret. Minimumslængde: 4,8 m. Minimumsbredde: 3,6 m. Består af stolperne A9482, A9484, A9486, A9489, A9496, A9497, A9501 og A9609. De tagbærende stolper svingede mellem 42-56 cm i bredden, og dybden mellem 12-26 cm. Indgangsstolpernes bredde ca. 40 cm og dybden her ca. 20-25 cm. Afstand mellem sættene fra vest mod øst: 2,7m og 2,2m. Indbyrdes af stand i de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,4m, 2,6m og 2,6m. Stolperne fremstod pænt ensartede i fylden og i dimensionerne med let skrå sider og runde bunde. Enkelt randskår fundet i fladen af A9501, X2187. Keramikken var sekundært brændt. Stolpehulsfylden ser dog ikke ud til, at være synderligt varmepåvirket.

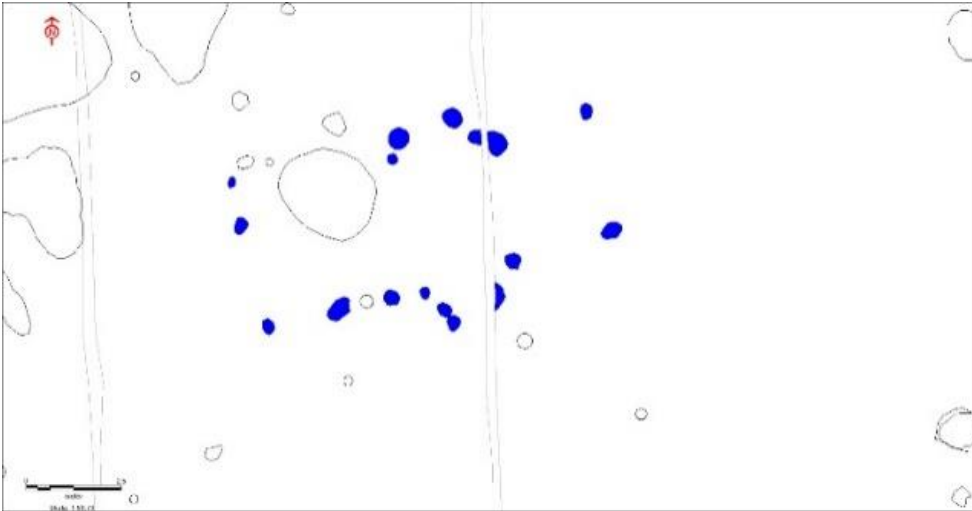
Figur 19: Langhus/økonomibygning K101.

Figur 20: Profil af tagbærende stolpe A9501 i K101. I fladen fundet et sekundært brændt randskår. Set fra nordøst.

K102: Treskibet langhus med 5 sæt tagbærende stolper med evt. udskiftninger. Vestsydvest – østnordøst orienteret. Indgang i nord og syd. Minimumslængde: 9,2 m. Bredde ved indgangen: 4,7 m. Består af stolperne: A9588, A9589, A9590, A9591, A9592, A9593, A9614, A9616, A9617, A9618, A9619, A9621, A9622, A9623, A9624, A9683, A9684. Bredden: Ca. 40-90 cm. Dybden: Ca. 10 – 40 cm. Afstand mellem sættene fra vest mod øst: I den sydlige række af tagbærende stolper er afstandene målt mellem alle stolper, også de eventuelle udskiftninger. 1,9 m, 1,4 m, 0,8 m, 3,3 m og 2,7. Afstandene i nord er 6,9 m og 2,5 m. De divergerende mål mellem rækken af tagbærende stolper i nord og syd skyldes mangel på stolper i nord og i overflod i syd. Indbyrdes afstand i de enkelte sæt er svær at bedømme, da den nordlige række er så forstyrret, men mellem det vestligste sæt er den 2,7 m og de to østligste sæt er den 3,1m og 3,1m. Tagbærende stolper varierer meget i fyld fra øst mod vest. I øst ses flest med meget trækulsholdigt

fyld, hvorimod de øvrige mod vest har fyld af brunt og gråbrunt sandet ler. De nordligste stolper virker meget nedpløjede og 2. sæt mangler den nordlige stolpe, som må skyldes grube A9625. Den næstøstligste tagbærende stolpe i nord er ligeledes meget ukarakteristisk, men dette skyldes et dræn. Stolperne er ret ensartede med lige sider og ret flad bund. Stratigrafien i indgangsstolperne er uklar, men afspejler muligvis blot samtidighed. I flere af stolperne sås kampesten i fylden. Den store grube A9625 ligger nedgravet midt i husets vestlige del, men det synes usandsynligt, at der er relation til huset. Enkelte anlæg inde i huset er uklare i relation. Et nord-sydgående dræn ødelægger en del af husets anlæg i øst.

Figur 21: Langhus K102.

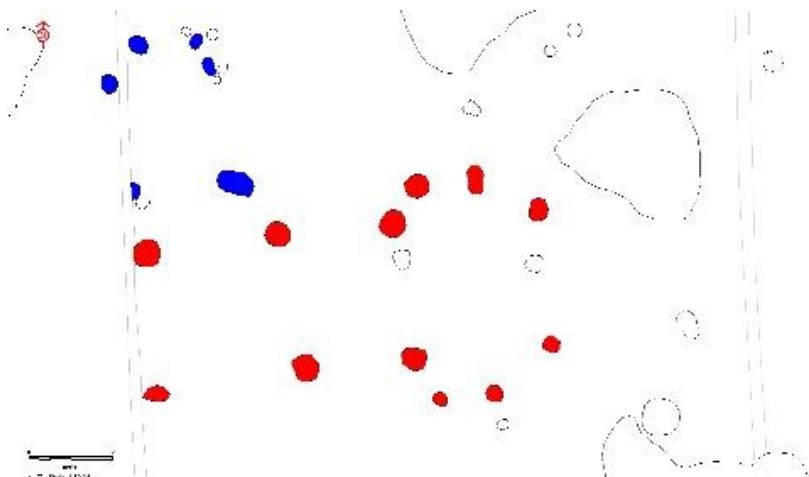

Figur 22: Profil af tagbærende stolpe A9589 i hus K102. Set fra øst.

K103: Treskibet langhus, øst vest orienteret. 5 sæt tagbærende stolper. Minimumslængde: 12,7m. Bredde ved indgange: 5,0m. Består af stolperne: A9530, A9531, A9532, A9533, A9534, A9535, A9536, A9537, A9540, A9548, A9681, A9682, A10843. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,5 m, 2,6 m, 3,2 m, 2,6 m. Indbyrdes afstand i de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,3 m, 3,3 m, 3,2 m, 3,2 m. Afstanden i det østligste sæt kunne ikke måles, da den nordligste stolpe var forstyrret af grube A10842. I grube A 10842 blev fundet et bundskår med huller, X2370, kan stamme fra et sikar? K103 havde indgangsstolper mellem 3. og 4. stolpepar fra vest. Bredden: Ca. 40-70. Dybden: Ca. 10-45 cm. De tagbærende stolper fremstod i fladen som ovale. Nogenlunde ens i form og fyld. Dog var det fjerde tagbærende stolpehul fra vest i syd ikke ret dybt set i forhold til de andre, hvilket også gjorde sig gældende for det første tagbærende stolpehul i nordsiden. Desuden var første tagbærende stolpehul i sydsiden med en del lysere fyld end de resterende. Beliggende på forholdsvis jævnt plateau - bortset fra det første sæt fra vest, der ligger noget lavere. Terrænet falder mod nord og vest. K110 staklade ligger parallelt med huset ca. 1 m nord for den vestligste ende. De to konstruktioner må tilsammen udgøre en lille gårdsenhed.

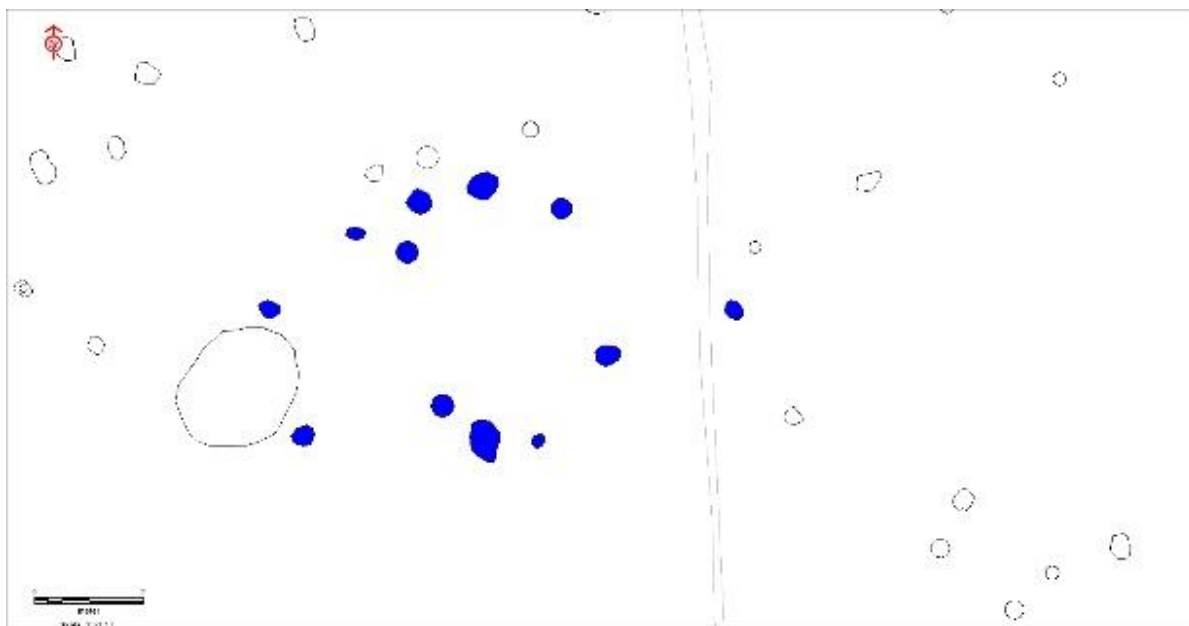

Figur 23: Rekonstruktion af hvordan rumindelingen kan have været i en gård fra jernalderen.

Figur 24: Langhus K103 markeret med rødt og staklade K110 markeret med blå.

K104: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper. Orienteret vestsydvest-østnordøst. Minimumslængde: 5,7m. Bredde ved indgangen: 5,5m. Består af stolperne: A9468, A9469, A9473, A9474, A9475, A9476, A9478, A9502, A9503, A9504, A9505, A9611. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,7m, 2,9m. Indbyrdes afstand i de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,3m, 2,9m og 2,8m. Bredden på stolperne svingede mellem ca. 30-60 cm. Dybden ca. 6-35cm. Stolperne har let skrå sider og er rundbandede. Tagbærende stolper ret ensartede i form og fyld. Enkelte med stolpespor. Dog skilte A9505 sig ud fra de øvrige ved at indeholde en del rødbrændt materiale. Ligger i ren kontekst. Brønd A9477 ligger dog og forstyrrer den vestlige ende af huset. Kan ikke være samtidige. Endelig er tagbærende makker til A9611 forstyrret af moderne dræn.

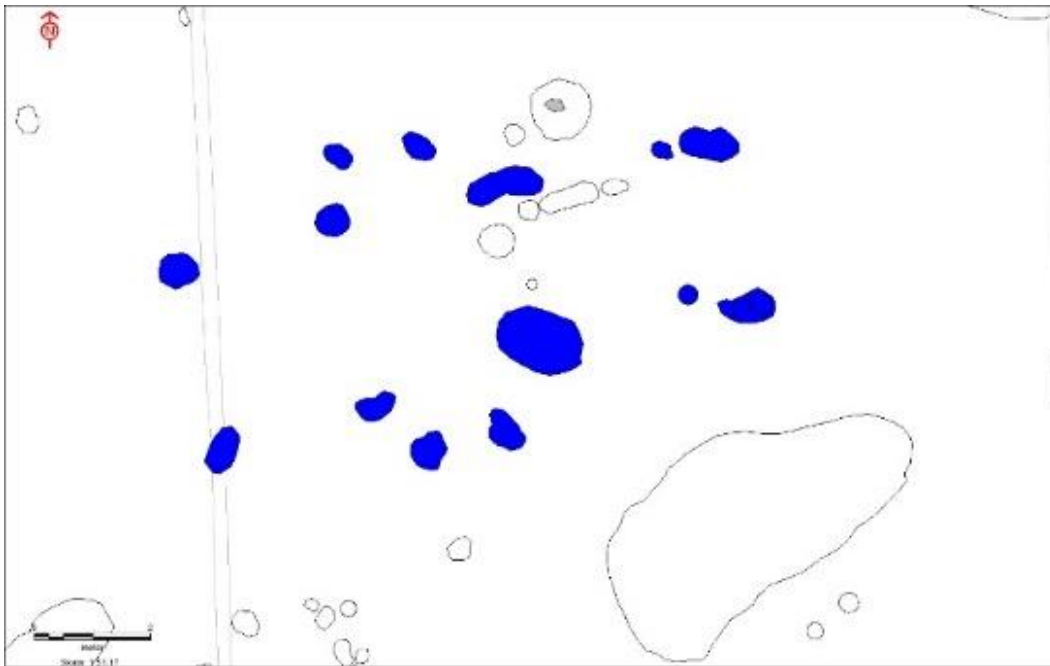

Figur 25: Langhus K104.

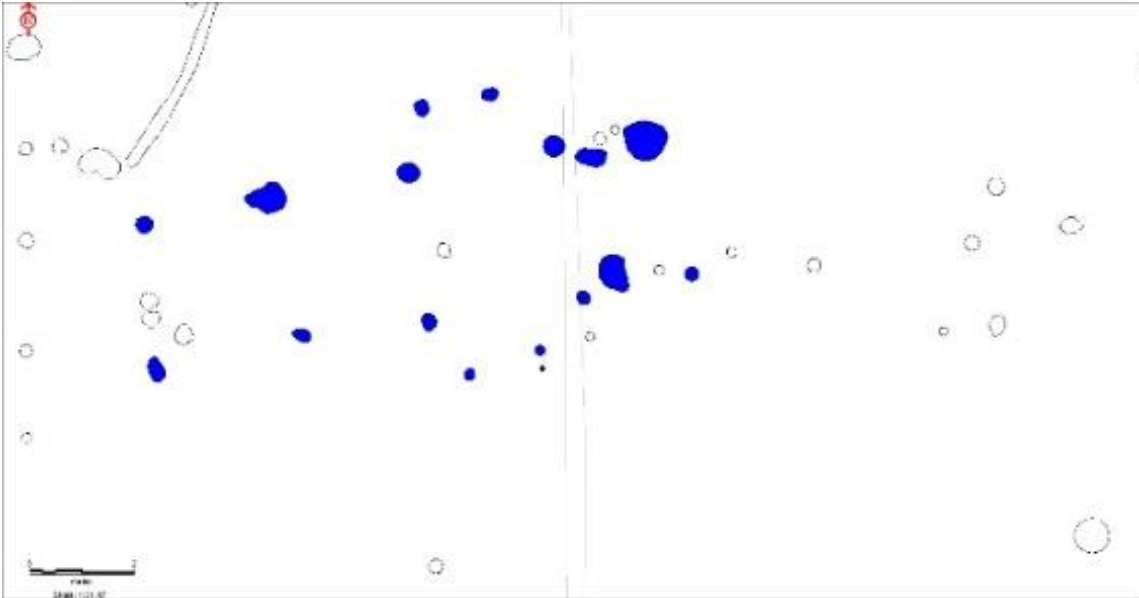
Figur 26: Tagbærende stolper, A9505 og A9468, fra K104. Bemærk den uensartede fyld.

K105: Treskibet langhus af massive stolpehuller. Fire sæt tagbærende stolper med indgangsstolper i midten af nord- og sydsiden. Huset er orienteret sydvest-nordøst. Minimumslængde: 9,6m. Bredde ved indgange: 5,2m. Består af stolperne: A9544, A9545, A9546, A9559, A9567, A9568, A9569, A9570, A9572, A9574, A9577, A9579, A9580. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,7m, 2,6m, 3,6 m. At det østligste rum i huset er lidt større end de vestligste kan skyldes, at der her er flere stolper/udskiftninger. Lidt svært at måle helt præcist. Indbyrdes afstand i de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,2 m, 3,2 m, 3,1 m, 3,0 m. Bredden på stolperne lå ca. fra 70-142 cm. Dybden ca. 28-56 cm. De tagbærende stolper var i fladen ovale til rektangulære med rundede hjørner. I snit med tilnærmelsesvis lige sider og runde bunde. Enkelte lidt uregelmæssige. Flere af de tagbærende stolpehuller havde flere nedgravninger - mulige udskiftninger. Dette er tilfældet med de to østligste sæt tagbærende. Huset ligger nord for hus K103 og stakladen K110.

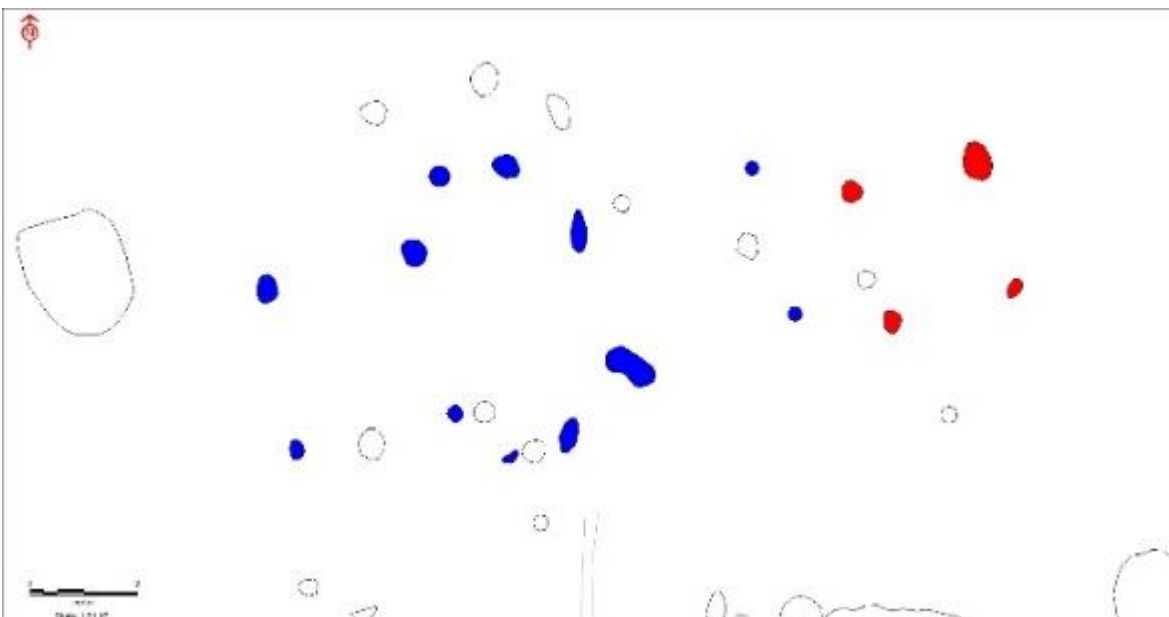
Figur 27: Hus K105.

K106: Treskibet langhus, orienteret øst-vest. Bestående af 5 sæt tagbærende. Minimumslængde: 10,6 m. Muligvis har huset været længere mod øst. Stolper eftersøgt her, men uden resultat. Minimumsbredde: 2,8 m. Består af stolperne: A9115, A9117, A9133, A9134, A9135, A9153, A9155, A9156, A9157, A9158, A9162, A9163, A9170, A9174. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,3 m, 2,4 m, 2,7 m, 2,7 m. Indbyrdes afstand de enkelte sæt imellem fra vest mod øst: 2,1 m, 2,2 m, 2,6 m, 2,8 m, 3,0 m. Tagbærende stolper er lidt skiftende mellem tilnærmelsesvis cirkulære til let ovale i flade. Skrå sider, rundbandede, ikke voldsomt dybe (ret nedslidte i flere tilfælde). Ensartet fyld. Bredden svinger mellem 29-80 cm. Dybden: 5-17 cm. Indgangsstolper er konstateret i nord og syd mellem de to østligste sæt tagbærende. A9115 og A9117 er af tagbærende karakter, men skal formentlig henføres til noget indvendig konstruktion, eks. båseskillerum eller noget udskiftning.

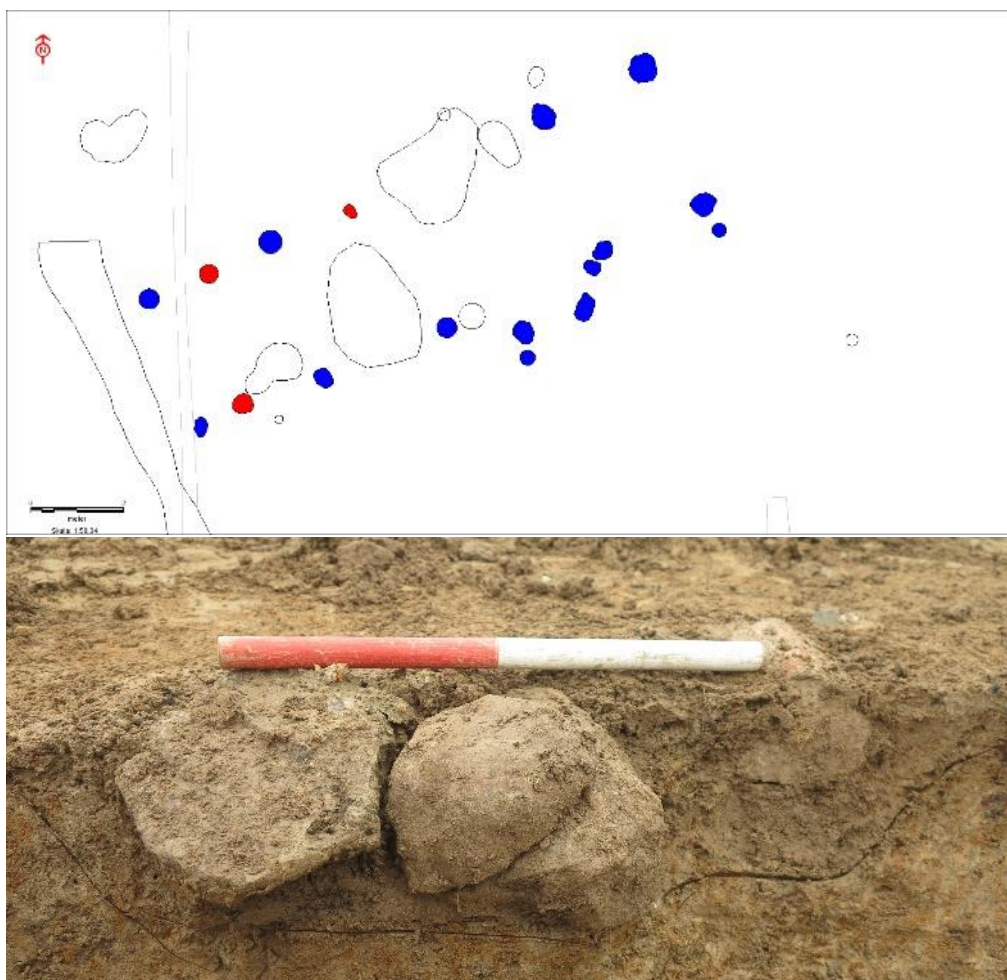
Figur 28: Langhus K106.

K107: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper. Orienteret vest nordvest øst sydøst. Minimumslængde: 9,5 m. Bredde målt ved indgange: 5,1 m. Består af stolperne: A9298, A9299, A9301, A9305, A9307, A9332, A9336, A9729, A9730, A9731, A9768, A9769. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,7 m, 3,9 m, 2,5 m. Indbyrdes afstand de enkelte sæt imellem fra vest mod øst: 3,0 m, 3,0 m, 3,2 m, 2,8 m. Bredden er 41-90 cm og dybden er 4-46 cm. Stolperne er overvejende tilnærmelsesvis ovale i fladen. I snit med ganske let skrånende sider og let afrundede bunde. Fremstår generelt ensartede, men nedslidte. I den sydlige række tagbærende finder man stolpe A9305 placeret mellem første og andet sæt tagbærende stolper fra vest. Desværre ikke markeret med selvstændig farve på kortet. Den tolkes som værende en del af en form for inddeling af beboelsesområdet eller tilhøre en bestemt funktion, der har fundet sted i rummet. Desværre uvis hvilken, men samme mønster ses i K138 og K139. Lige øst for K107 ligger staklade K113.

Figur 29: Langhus K107 markeret med blå og staklade K113 markeret med rødt.

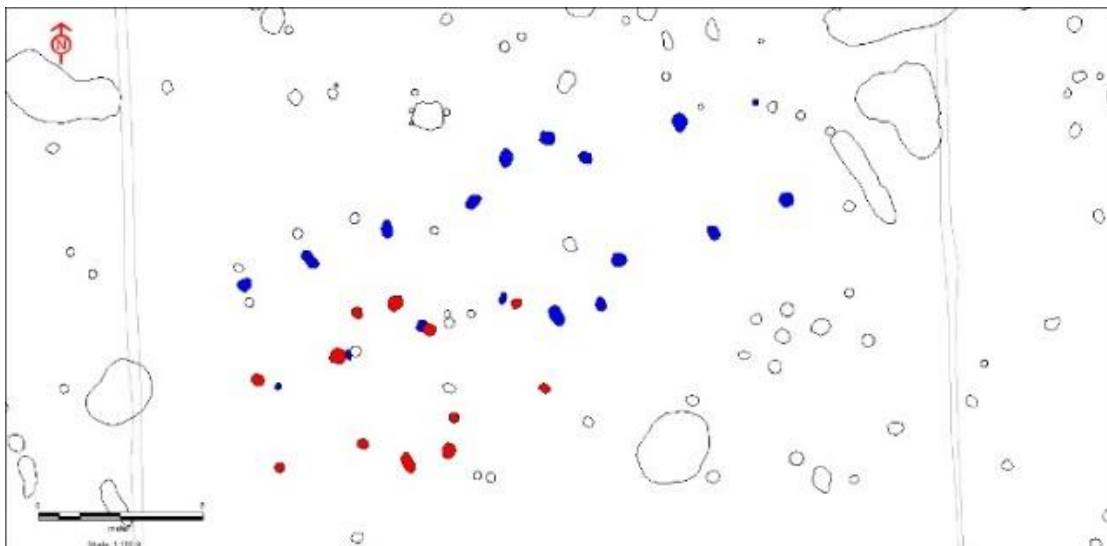
K108: Treskibet langhus med 5 sæt tagbærende stolper, og indgang i syd. Orienteret vestsydvest østnordøst. Minimumslængde: 11,6 m. Minimumsbredde: 3,1 m. Består af stolperne A9634, A9638, A9639, A9640, A9641, A9642, A9644, A9645, A9646, A9648, A9649, A9650, A9651, A9652, A9687, A9688, A9689, A9691, A9692. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst på: 1,4 m, 1,4 m, 1,8 m, 4,5 m, 2,3 m. Indbyrdes afstand de enkelte sæt imellem fra vest mod øst: 2,9 m, 2,9 m, 3,1 m, 3,1 m, 3,1 m. Indgang i syd mellem 4. og 5. sæt tagbærende fra vest. Ikke påvist indgang i nord. I den vestlige del af huset, beboelsesdelen, står de tagbærende ret tæt. Dette må være et udtryk for en mulig udskiftningsfase i huset. Denne er markeret med røde stolper på kortet nedenfor. Grube A9632 forstyrrer den nordlige række af tagbærende stolper og grube A9647 forstyrrer den sydlige række. Således, at de to rækker ikke fremstår helt parallelle, samt at springene i afstand mellem de enkelte sæt bliver uregelmæssig. De tagbærende stolper er i gennemsnit ca. 40-60 cm i diameter med varierende dybde, men i gennemsnit ca. 20-30 cm dybde. Stolperne dybest i øst. Der er stor forskel i farve og dybde på de østlige stolper til de vestlige. Undergrunden gjorde det til tider vanskeligt, at udskille anlæg.

Figur 30: K108 med blå. De røde anlæg viser den mulige udskiftningsfase. Desuden ses det hvordan gruberne (de store anlæg) forstyrrer huset. Nederst ses profil af indgangsstolpe A9650. Set fra sydvest.

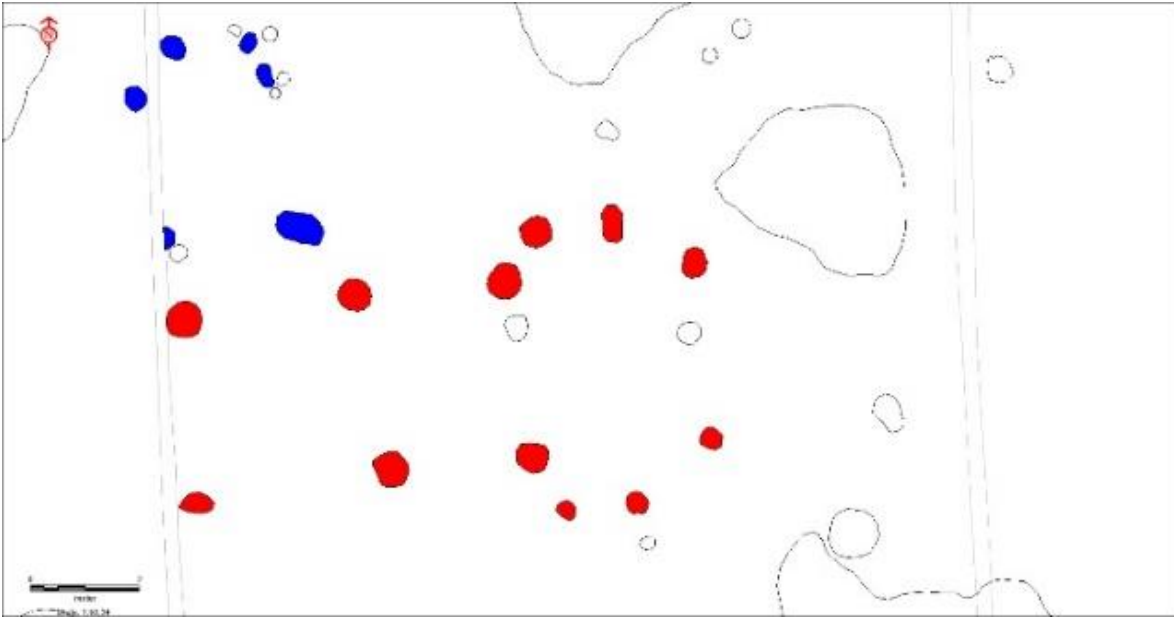
K109: Treskibet langhus med 7 sæt tagbærende stolper Orienteret vestsydvest østnordøst. Minimumslængde: 16,8 m. Bredde målt ved indgange: 5,2 m. Består af stolperne: A9366, A9372, A9379, A9387, A9392, A9396, A9416, A9451, A9454, A9457, A9458, A9461, A9462, A9465-A9467, A9726. Indgange i nord og syd placeret mellem 4. og 5. sæt tagbærende fra vest. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest

mod øst på: 2,1 m, 2,4 m, 2,7 m, 3,6 m, 3,0 m, 2,4 m. Indbyrdes afstand de enkelte sæt imellem fra vest mod øst: 2,9 m, 2,9 m, 3,2 m, 3,0 m, 3,2 m, 3,5 m, 3,0 m. Bredden på stolperne 42-80 cm, og dybden 19-46 cm. Tagbærende stolper ret ensartede i størrelse, form og fyld. Med skrå sider og let afrundede bunde. Enkelte med stolpespor. Generelt godt bevarede. Fund af sideskår X2185 fra tagbærende stolpe A9454. A9369 tilhører en ældre fase, som er blevet udskiftet med A9370. K 109 og K111 overlapper hinanden, og der er påtruffet stratigrafi mellem stolperne A9392 (K109) og A9391 (K111), der viser at K109 er ældst.

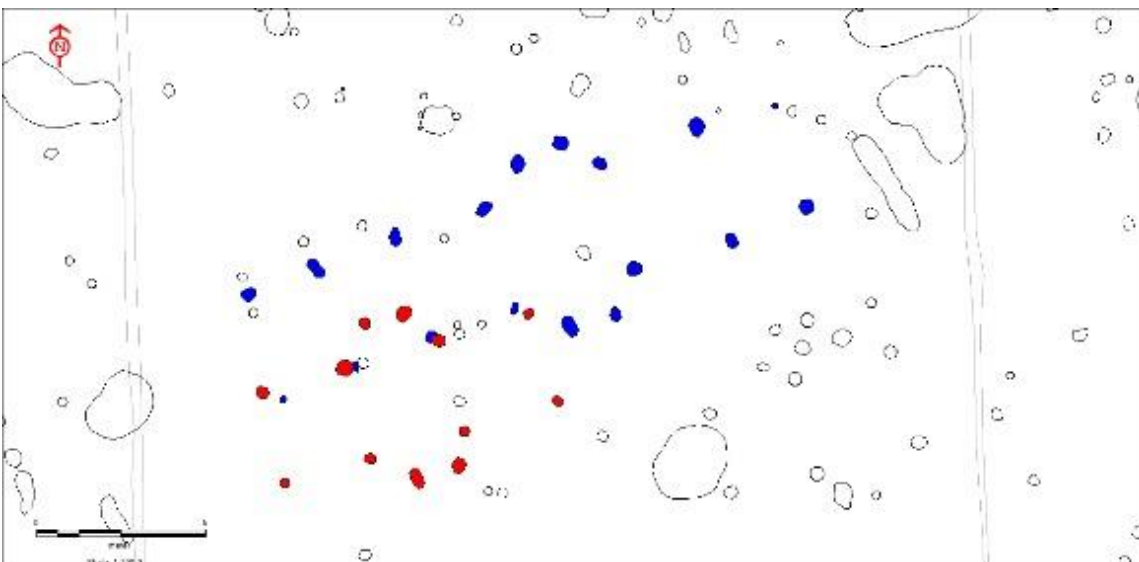
Figur 31: Langhus K109 (blåt) og langhus K111 (rødt). Der ses stratigrafi ved 3. sæt fra vest i sydlig række af tagbærende.

K110: Staklade, to sæt tagbærende og mulig indgang i nord. Minimumslængde: 2,4 m. Indbyrdes afstand mellem de to sæt: 2,6 m, 2,7 m. Består af stolperne: A9525, A9547, A9550, A9551, A9552, A9553, A9554, A9555. Bredden 26-70 cm. Dybden: 4-36 cm. Flere med stolpespor. Stolperne er med let skrånende sider, og runde bunde. K110 ligger parallelt med langhuset K103 ca. 1 m nord for den vestligste ende. I indgangsstolperne A9552/A9553 er der fundet keramik, X2196, hvoraf et muligt bundstykke var sekundært brændt. K110 antages at være staklade hørende til hovedhus K103.

Figur 32: Stakladede K110 (blåt) og langhus K103 (rødt).

K111: Treskibet langhus. Fire sæt tagbærende stolpehuller og indgang i nord og syd mellem 2. og 3. stolpepar. Minimumslængde: 8,4. Bredde målt ved indgangene: 4,8 m. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst på: 2,60m, 2,8 m, 2,8 m. Indbyrdes afstand de enkelte sæt imellem fra vest mod øst: 2,7 m, 2,7 m, 2,8 m, 2,7 m. Bredden er 34-82 cm, dybden 14-42 cm. Består af stolperne: A9371, A9373, A9378, A9379, A9381, A9384, A9389-A9391, A9463, A9464, A9693. De tagbærende stolpehuller nogenlunde ens. K111 og K109 overlapper hinanden, og der er påtruffet stratigrafi mellem de tagbærende stolper A9391 (K111) og A9392 (K109), der viser, at K111 er den yngste konstruktion.

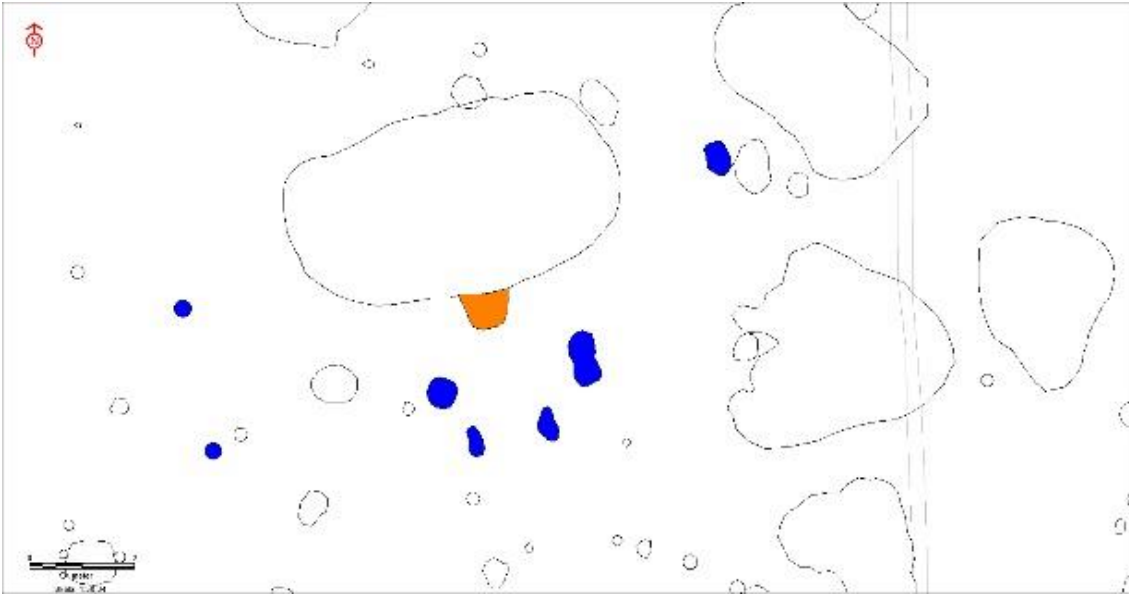

Figur 33: Langhus K109 (blå) og langhus K111 (rød).

Figur 34: Stratigrafi mellem A9391 (K111) og A9392 (K109). Set fra sydvest.

K112: Treskibet langhus med 4 tagbærende stolper i syd. I den nordlige række er kun bevaret 2. Orienteret sydvest nordøst. Minimumslængde: 10,2 m. Minimumsbredde: 2,7 m. Består af stolperne: A9408, A9417, A9419, A9421, A9422, A9423, A9424, A9443, A9627. Bredden på stolperne var 30-100 cm og dybden var ca. 5 til 40 cm. A9427 repræsenterer et ildsted, der var centralt beliggende i huset. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst på: 4,4 m, 2,7 m, 3,0 m. Her er det centrale rum mindst. Indbyrdes afstand de enkelte sæt imellem fra vest mod øst: 2,8 m, 3,4 m. Konstruktionen forstyrres af grube A9426. Tagbærende stolper er vekslende i form og dybde. De fleste er ikke særlig dybe, men er meget homogene i fyld.

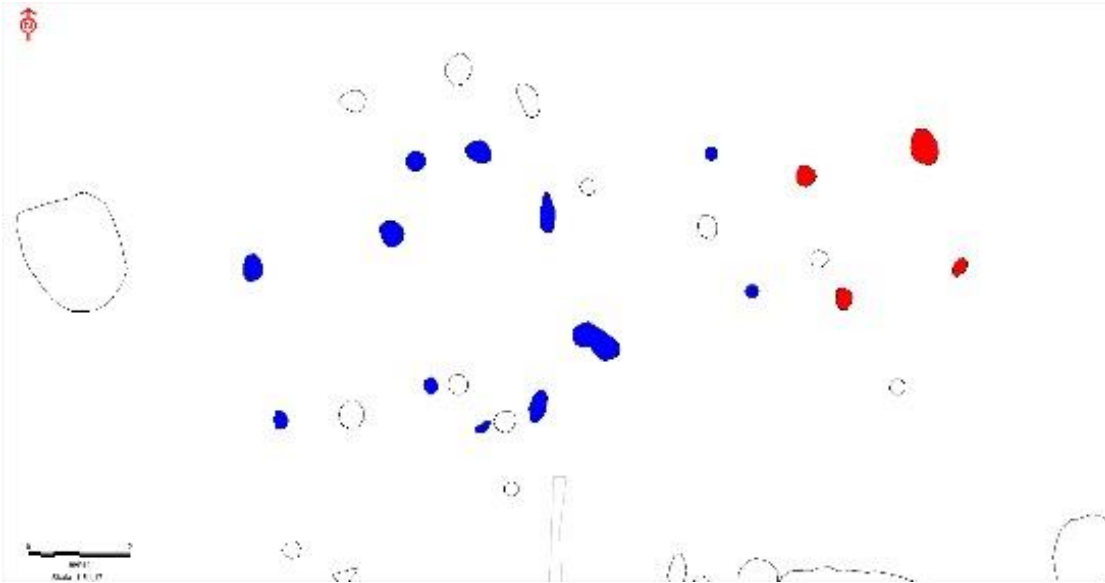

Figur 35: Langhus K112 markeret med blå. Ildstedet er farvet orange.

Figur 36: Stratigrafi mellem grube A9426 og ildsted A9427, K112. Set fra vest.

K113: Staklade med to sæt tagbærende. Minimumslængde: 2,3 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,5 m, 2,4 m. Består af stolperne: A9334, A9337, A9339, A9340. Tagbærende stolper var 45-65 cm i bredden og ca. 20-30 cm dybe. Ret varierende i snit. K113 lå umiddelbart øst for langhus K107.

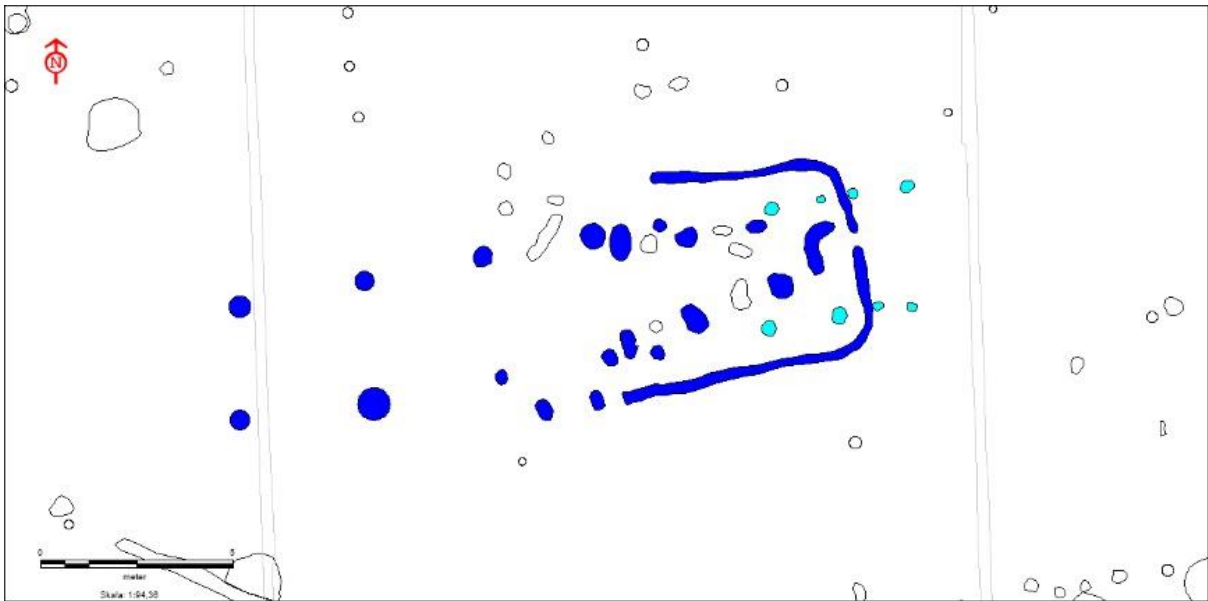

Figur 37: Langhus K107 (blå) og staklade K113 (rød).

K114: Treskibet langhus med væggrøft i øst. Orienteret vest sydvest nord nordøst. Minimumslængde: 16,0 m, bredde målt ved indgange: 5,4 m. Består af stolperne: A10368, A10369, A9783, A10370, A10371, A9786, A9785, A9787, A9789, A9811, A9812, A9791, A9810, A9792, A9809, A9807, A9795, A9798, A9804, A9802, A9801, A9799, A9800, A9815, A9818, A9803, A9814, A9819 samt grøfterne A9816 og A9813.

Indgangsstolper i nord og syd mellem 3. og 4. sæt tagbærende fra vest. Konstateret 4 sikre sæt tagbærende i vest. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,2 m, 3,2 m, 3,0 m. Indbyrdes afstand i de enkelte sæt imellem fra vest mod øst: 2,9 m, 3,2 m, 3,2 m, 3,2 m. De tagbærende stolper var af vekslende dybde ca. 20-50 cm. Bredden på stolperne 10-82 cm. Væggrøfterne var lys i fylden og mellem 6-15 cm dyb.

Rumindelingen er tydelig i den vestlige del af huset, hvorimod den i staldenden er præget af flere stolpehuller/nedgravninger. De ekstra stolper i øst skyldes sandsynligvis tilstedeværelsen af båseskillerum her. Alternativt kan de mange stolper i øst skyldes, at denne del af huset er i flere faser. Hvoraf stolperne A9799, A9800, A9815, A9818, A9819, A9814, A9803, A9804 måske udgør en ældre fase af konstruktionen – markeret med turkis på kortet. Stolperne A9814 og A9815 skæres nemlig af væggrøfterne. Det betyder at væggrøftshuset er den yngste konstruktion af de to.

Figur 38: Langhus K114 (blåt) og den ældre fase (turkis).

Figur 39: Tagbærende stolpe A9807 i hus K114. Profil set fra sydvest.

Figur 40: Grøft A9813, snit 1 i hus K114, set fra syd. Bemærk den meget lyse fyld.

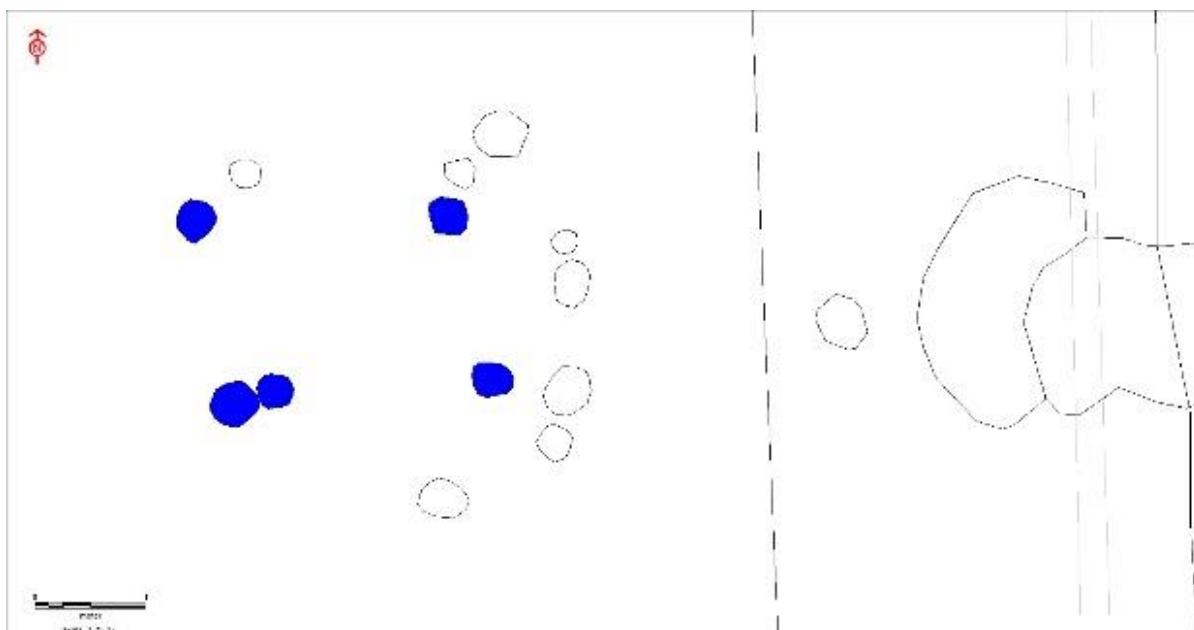

Figur 41: Langhus K114 under udgravning og registrering.

K115: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper og indgange i nord og syd. Orienteret øst vest. Minimumslængde: 8,0 m. Bredde målt ved indgange: 5,3 m. Består af stolperne: A9855, A9856, A9857, A9858, A9859, A9860, A9864, A9867, A9868, A9869, A9870, A9995, A9996, A10014, A10015, A10017, A10018. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,7 m, 2,7 m, 2,5 m. Indbyrdes afstand mellem

stolperne i de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,0 m, 3,2 m, 3,3 m, 3,3 m. Indgangene er placeret centralt i bygningen over for hinanden. Bredden på stolperne: 22-56 cm. Dybden; 11-38. Let skrå sider og tilnærmelsesvis fladbundede. Stolperne er ensartede. Flere fund af keramik fra konstruktionen. Blandt andet et stykke med ornamentik i form af en påsat liste med fingerindtryk og ildbukfragmenter. Grube A10015 placeret lige øst for det østligste sæt tagbærende stolper. Konstruktionen forstyrres af agerren og

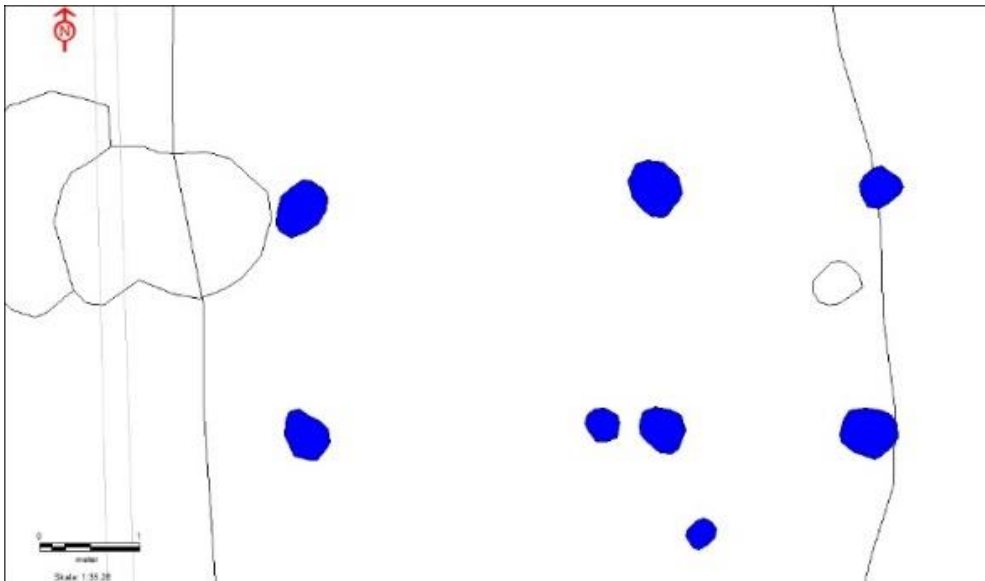
K116: Staklade med 2 sæt tagbærende stolper. Minimumslængde: 2,2 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 1,7 m, 1,5 m. Består af stolperne: A9875, A9877, A9878, A9879, A9881. Bredden: 24-57cm. Dybden: 10-45cm. Stolperne er let ovale i fladen. Skrå sider og rundbundede. Fremstod ret ensartede. A9878 og A9877 været i funktion samtidig. Respekterer hinanden. Enkelte af stolperne havde stolpespor. Er ikke helt stringent i planløsning, men en smule skæv. Virker dog troværdig nok. Ligger lige nord for langhus K115 og vest for langhus K117.

Figur 42: Staklade K116.

K117: Treskibet langhus med 3 sæt tagbærende stolper. Orienteret øst vest. Minimumslængde: 5,8 m. Minimumsbredde: 2,3 m. Består af stolperne: A10027, A10029, A10032, A10034-A10036, A10040. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,5 m, 2,2 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,4 m, 2,4 m. Bredden på stolperne: ca. 40-60 cm. Dybden på stolperne: 8-26 cm. Mulig stratigrafi er påvist mellem tagbærende stolpe A10036 og grube A9871. Stolpehul A10036 er yngre end grube A9871. Stolperne er tilnærmelsesvis ovale i fladen, og med skrå sider og afrundede bunde. Men en tendens til, at være let uregelmæssige i snit. Flere fund af keramik fra anlæggene i konstruktionen. Blandt andet X-formede hanke og udadsvajede rande, der daterer konstruktionen til førromersk jernalder per. II-III.² Grube A10038 ligger placeret lige øst for langhuset.

² Per Ole Rindel 1988.

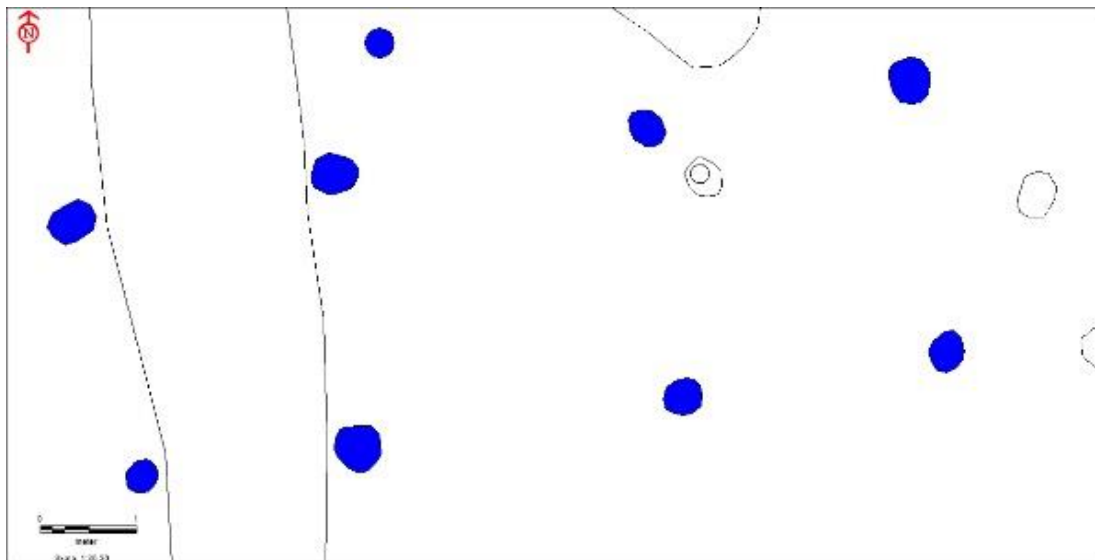
Figur 43: Hus K117.

Figur 44: Tagbærende stolpe A10035, K117 med keramik i fladen. Profil set fra vest.

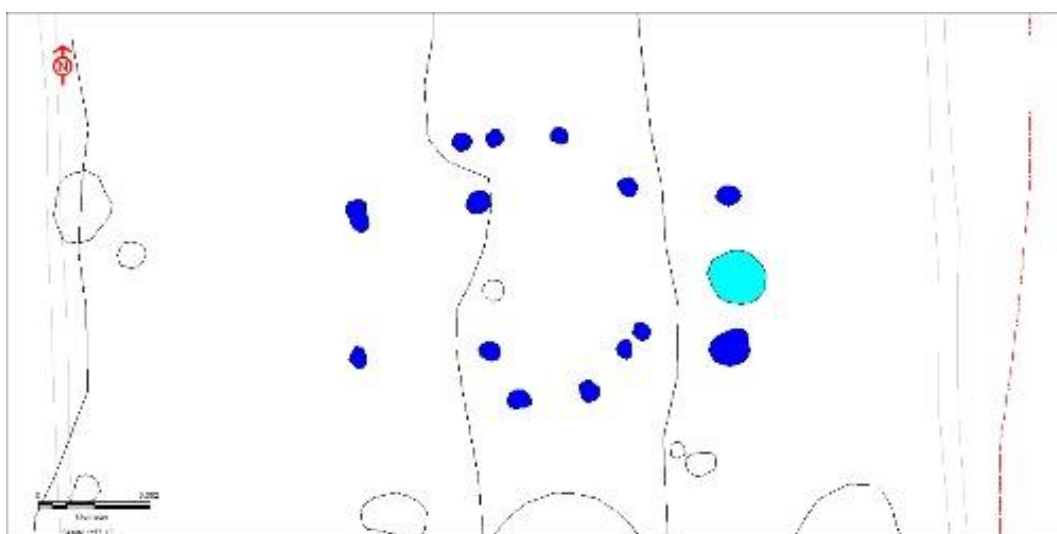
K118: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper. Orienteret vest sydvest øst nordøst. Minimumslængde: 8,8 m. Minimumsbredde: 2,8 m. Består af stolperne: A10132, A10136, A10138, A10133, A10134, A10135, A10154, A10155, A10448. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,8 m, 3,2 m, 2,7 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,7 m, 2,8 m, 2,8 m, 2,8 m. Bredden på stolperne: 26-52 cm. Dybden: 5- 34cm. Stolperne er med skrå sider og afrundede til flade bunde. Enkelte med stolpespor. En enkelt formodet indgangsstolpe er registreret i nord. Dens makker eftersøgt, men uden resultat. Konstruktionen forstyrres i vestlig halvdel af en agerren. Lå på et fladt

plateau, der skrånede nedad mod nord med en fin udsigt. Fra A10134 blev der fundet lidt keramik, hvoraf det ene stykke var sekundært brændt.

Figur 45: Langhus K118.

K119: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper og indgange i nord og syd. Orienteret øst vest. Minimumslængde: 6,5 m. Bredde målt ved indgange: 4,6 m. Består af stolperne: A10056-A10058, A10065-100A68, A10072-A10074, A11051: 2,1 m, 2,7 m, 1,8 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,4 m, 2,7 m, 2,8 m, 1,8 m. Bredden på stolperne: 42-82cm. Dybden: 28-38cm. Stolperne havde let skrånende sider og let afrundede bunde. En del keramikfund fra konstruktionen, hvor hovedparten har været sekundært brændt. Stolperne fremstod ensartede. K119 havde en grube placeret i øst, som det også var tilfældet med K115.

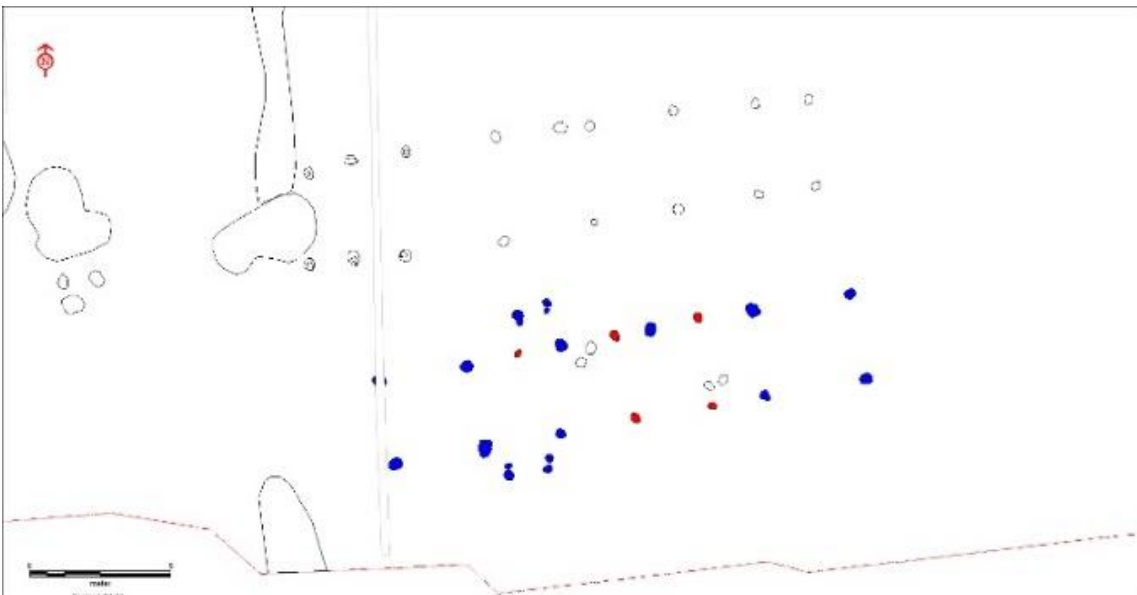

Figur 46: Langhus K119. Grube markeret med turkis.

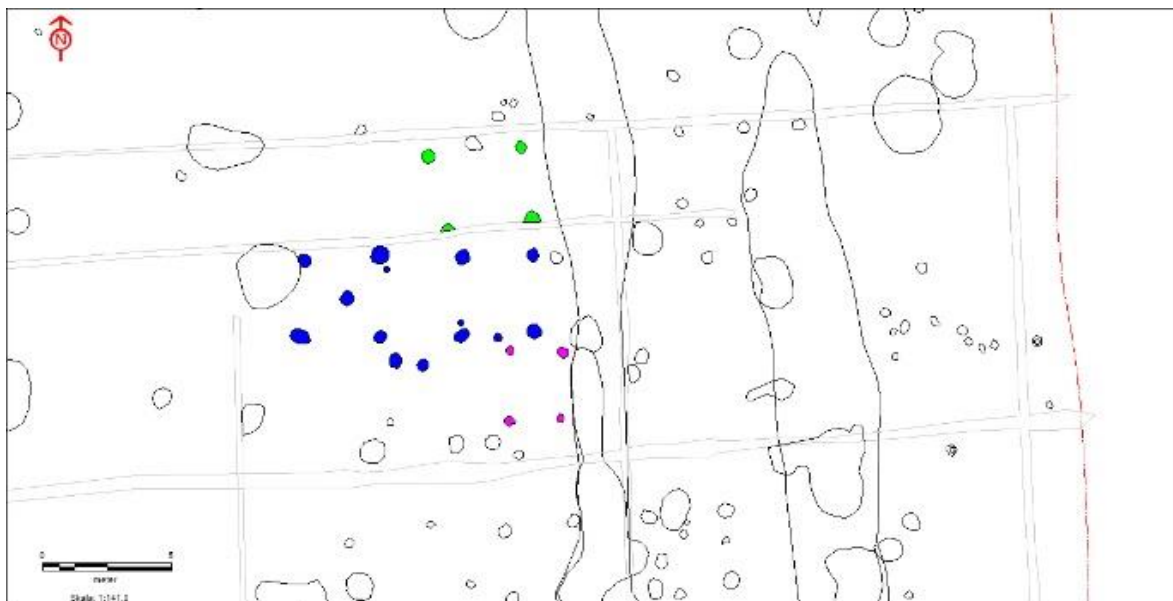
Figur 47: Tagbærende stolpe A10066, K119. Profil set fra øst.

K120: Treskibet økonomibygning med tre sæt tagbærende stolper. Orienteret øst vest. Består af stolperne A8863, A8865, A8874, A8867, A8866. Minimumslængde: 6,5 m. Bredde: 3 m. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,4 m, 3,0 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 3,0 m, 3,1 m, 3,0 m. Bredden på stolperne ca. 40 cm. Dybden 10-30 cm. K120 overlapper langhus K95, men der er ikke påvist stratigrafi. Så måske repræsenterer K120 bare en ældre fase eller simpel udskiftning i K95. Det kunne ikke afgøres.

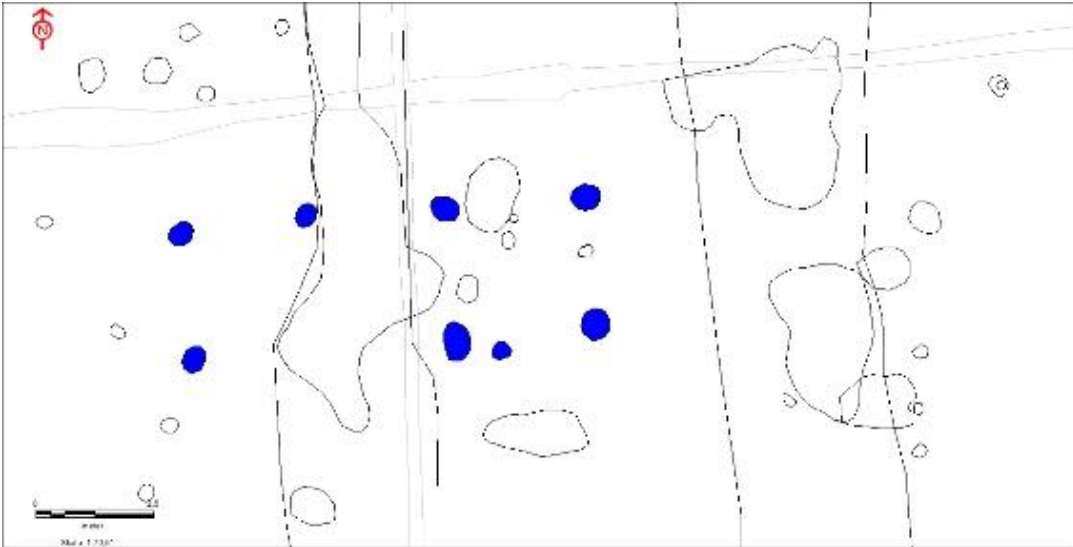
Figur 48: Økonomibygning K120 (rød) og langhus K95 (blå).

K121: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper og indgang i syd. Øst vest orienteret. Minimumslængde: 8,9 m. Minimumsbredde: 3,0 m. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,0 m, 3,1 m, 2,7 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,9 m, 3,2 m, 3,0 m, 2,8 m. Består af stolperne: A9746, A9747, A9748, A9749, A9750, A9751, A9924, A9925, A9939, A9938, A9928, A10891, A10892. Stolperne var med let skrå sider og rundbandede. Bredden på stolperne er: 46-64cm. Dybden er: 13-32cm. K121 overlapper stakladerne K144 og K147, men det var ikke muligt, at afgøre hvilke der er ældst og yngst. I to af stolperne blev der fundet keramik, A9749, X2218, og A9751, X2219. I begge tilfælde var det sekundært varmepåvirket.

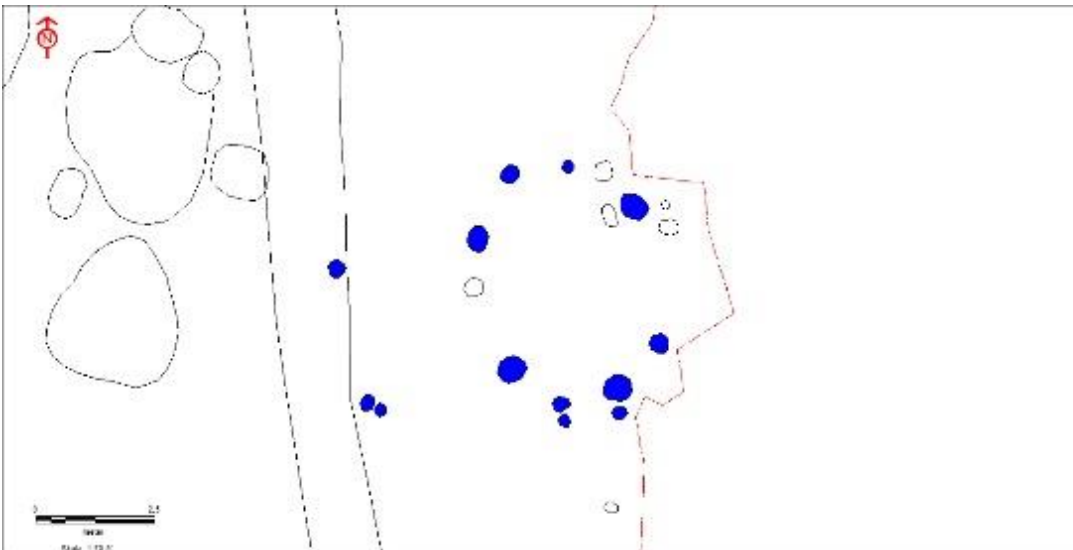
Figur 49: Langhus K121 (blå) og de overlappende staklader K144 (lilla) og K147 (grøn).

K122: Treskibet langhus med tre sæt tagbærende stolper. Orienteret øst vest. Minimumslængde: 8,5 m. Minimumsbredde: 2,7 m. Består af stolperne: A9908, A9910, A9912, A9913, A9916, A9917, A10100, A10102. Bredden er: 13-66cm. Dybden: 22-46cm. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,6 m, 2,9 m (formodet indgangsparti), 2,9 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,7m, 2,8m, 2,8m. Tagbærende stolpe A9916 i nordlig forløb mangler en makker i syd. Derfor kunne deres indbyrdes spand ikke måles. Der er dog ledt i området, men uden held. I stedet blev der registreret grube A10151. Endvidere forstyrres konstruktionen lige præcis her af agerren A9915. Hvilket måske også kan forklare, at indgangsstolperne er fraværende. Her skal det tilføjes, at Hus K122 blev snittet under 10 cm sne og i 3 graders frost. Hvilket vanskeliggjorde udgravning og iagttagelse. Især farverne var vanskelige at udskille. Huset kunne kun findes under sneen, idet der i husets øst ende under opmålingerne var sat manillamærker med anlægsnumre. Stolperne er generelt med let skrå sider, og rundbandede. I følgende fire tagbærende blev, der fundet keramik; A9910, X2235, A10100, X2283, A10102, X2284 og A9917 (X2236). Fra sidstnævnte, er der blandt andet fundet et udadvajet, let fortykket og afrundet randskår med en stregornamentik i form af krydsskravering.

Figur 50: Langhus K122.

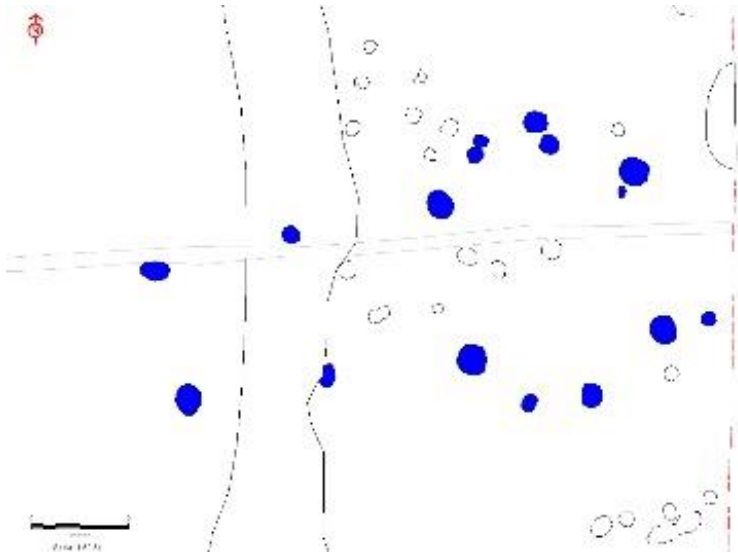
K123: Treskibet langhus med tre sæt tagbærende stolper, og indgange i nord og syd. Orienteret øst vest. enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,9 m, 2,8 m, 2,9. Med let skrå sider og afrundede bunde. Enkelte med stolpespor. Huset stopper brat ved den østlige feltgrænse, og må formodes, at fortsætte ind under her. Imidlertid var feltets østlige afgrænsning fastsat til at skulle ligge her. Forstyrres i vest af agerren A10308. Der er fundet et sideskår i indgangsstolpe A10257, og randskår med udadsvajet rand i tagbærende stolpe A10269.

Figur 51: Langhus K123.

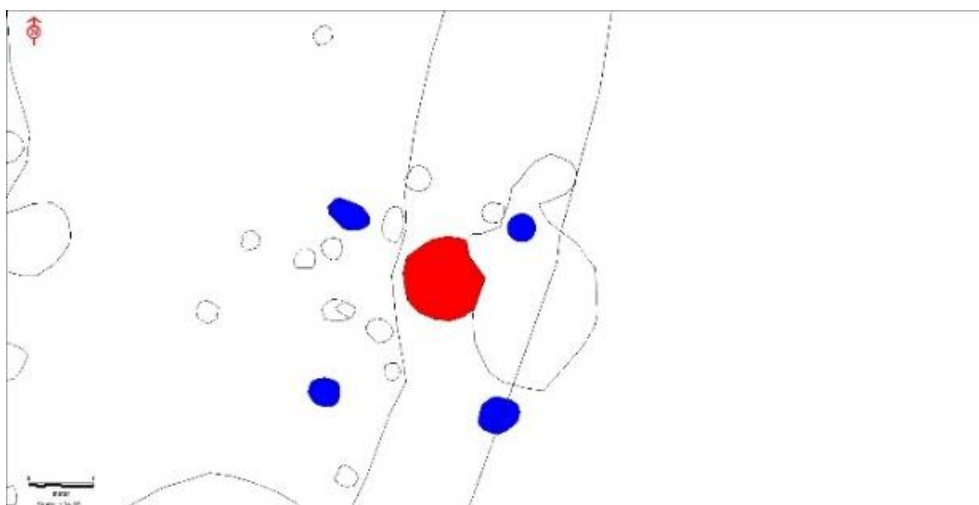
K124: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper, og indgange i nord og syd. Orienteret østvest. Minimumslængde: 9,9 m. Bredde målt ved indgange: 5,4 m. Består af stolperne: A10172, A10173, A10289, A10290, A10292, A10293, A10294, A10295, A10301, A10302, A10305, A10307, A10316, A10317, A10318, A10319. Bredden på stolperne: 32-69 cm. Dybden er 12-34. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod

øst: 2,8 m, 3,1 m, 4,0 m (indgangsparti). Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,8 m, 2,9 m, 3,2 m, 3,4 m. cm. Stolperne er med skrå sider og runde bunde. Enkelte har lidt uregelmæssige bunde. Enkelte har stolpespor. A10300 skæres i nord af moderne dræn. Huset stopper brat ved den østlige feltgrænse, og må formodes, at fortsætte ind under her. Imidlertid var feltets østlige afgrænsning fastsat til at skulle ligge her. Forstyrres i vest af agerren A10308. Undergrunden omkring konstruktionen var ret kompakt. Så i forbindelse med regn stod den hurtigt under vand.

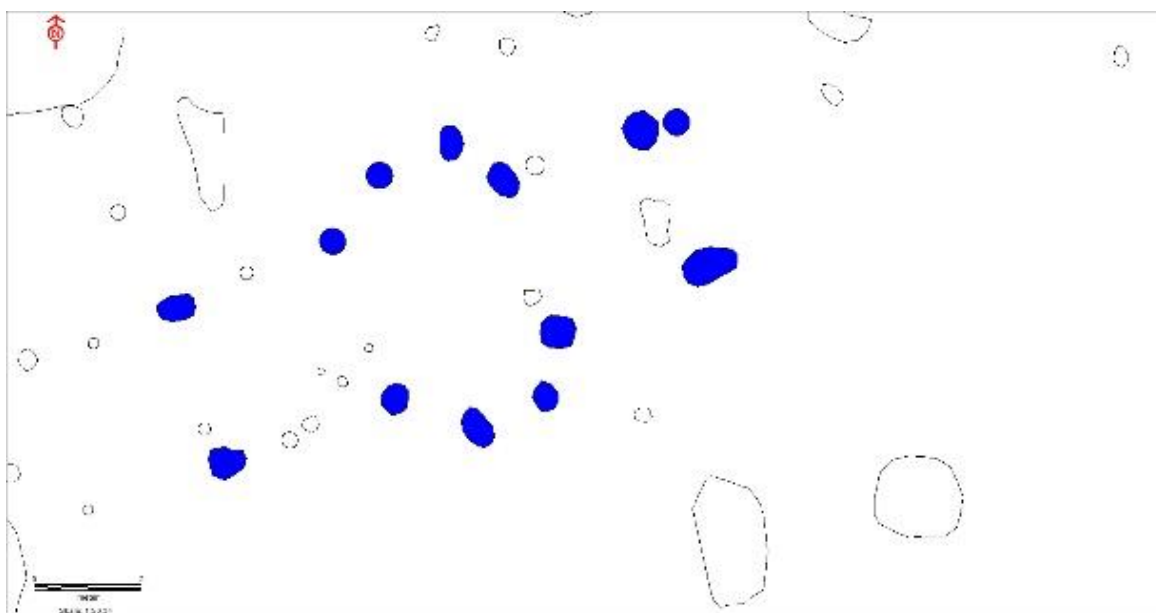
Figur 52: Langhus K124.

K125: Staklade med to sæt tagbærende stolper. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,6 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,7 m, 2,9 m. Består af stolperne A10005, A10007, A10023, A10378. Bredden er 44-67 cm. Dybden er 22-30 cm. Enkelte er med stolpespor. Stolperne er overvejende med let skrå sider og let afrundede bunde. Konstruktionen forstyrres af fyldskifte A10008 samt grube A10009.

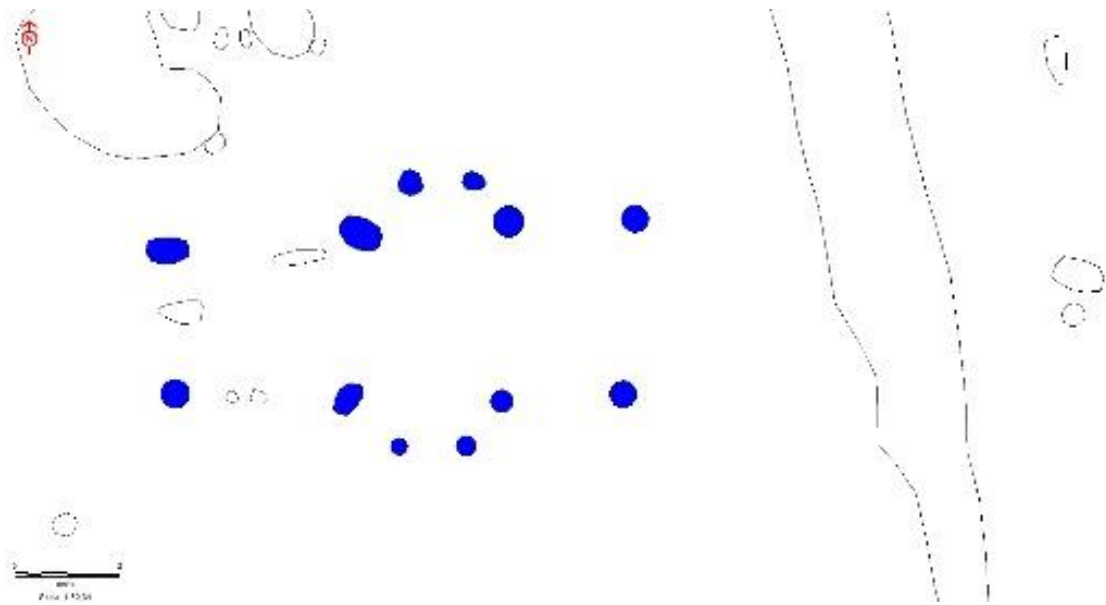
Figur 53: Staklade K125 markeret med blå med grube (rød).

K126: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper og indgange i nord og syd. Orienteret vestsydvest østnordøst. Minimumslængde: 9,1 m. Bredde målt ved indgange: 5,0 m. Består af stolperne: A10449, A10450, A10452, A10454, A10455, A10456, A10457, A10463, A10469, A10475, A10476, A10477, A10478. Bredden på stolperne: 24-69 cm. Dybden: 22-56 cm. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,9 m, 3,3 m (indgangsparti), 2,9 m, 2,8 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,90 m, 3,1 m, 3,0 m, 2,8 m. Stolperne er med skrå sider og runde bunde. Enkelte med stolpespor. I A10463 er der påvist to stolpespor, der ser ud til at respektere hinanden. Så det er muligt, at det er to stolper i lidt mindre skala, der har fungeret samtidigt. Alternativt er der tale om en almindelig udskiftning. Keramik fra tagbærende stolpe A10452. Det ser ud til, at det er et bundskår fra et kar, der sekundært er tildannet yderligere. Sekundært varmepåvirket.

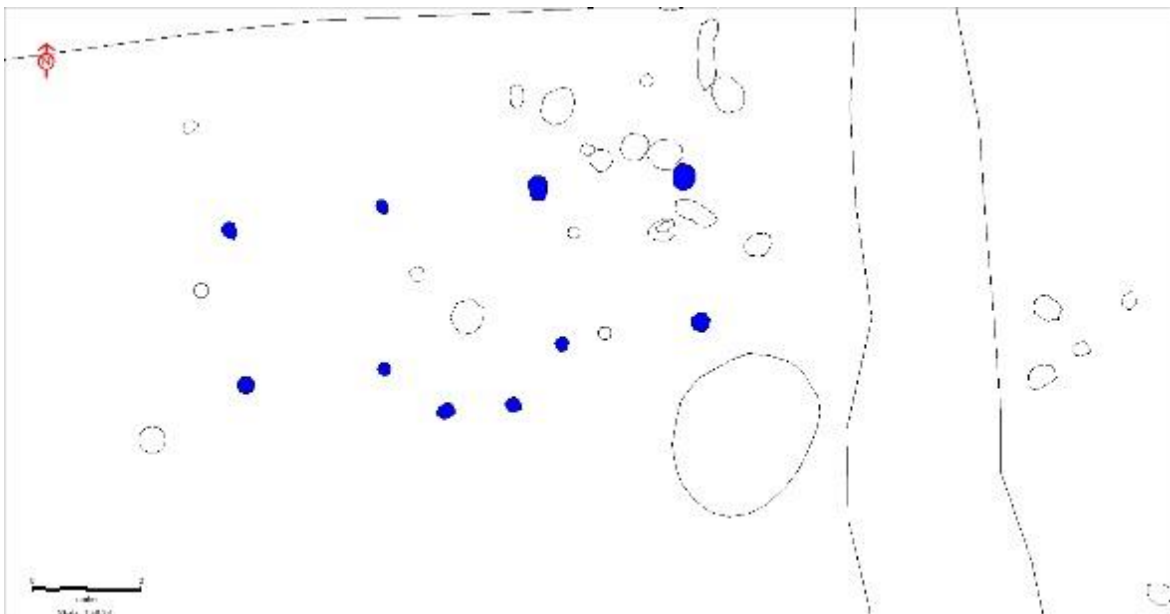
Figur 54: Langhus K126.

K127: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper, samt indgangsstolper i nord og syd. Orienteret øst vest. Minimumslængde: 8,8 m. Bredde målt ved indgange: 5,0 m. Består af stolperne: A10607, A10610, A10611, A10612, A10613, A10614, A10615, A10616, A10617, A10620, A10893, A10894. Bredden på stolperne er: 40-78cm. Dybden er: 18-36 cm. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 3,6 m, 2,8 m, 2,3 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,7 m, 3,1 m, 3,3 m, 3,3 m. Stolperne har let skrå sider og afrundede bunde. Enkelte let uregelmæssige og enkelte med stolpespor. I tagbærende stolpe A10611 fremkom X2353, som muligvis er bunden af et lille fodbæger med en diameter på ca. 4,5 cm.

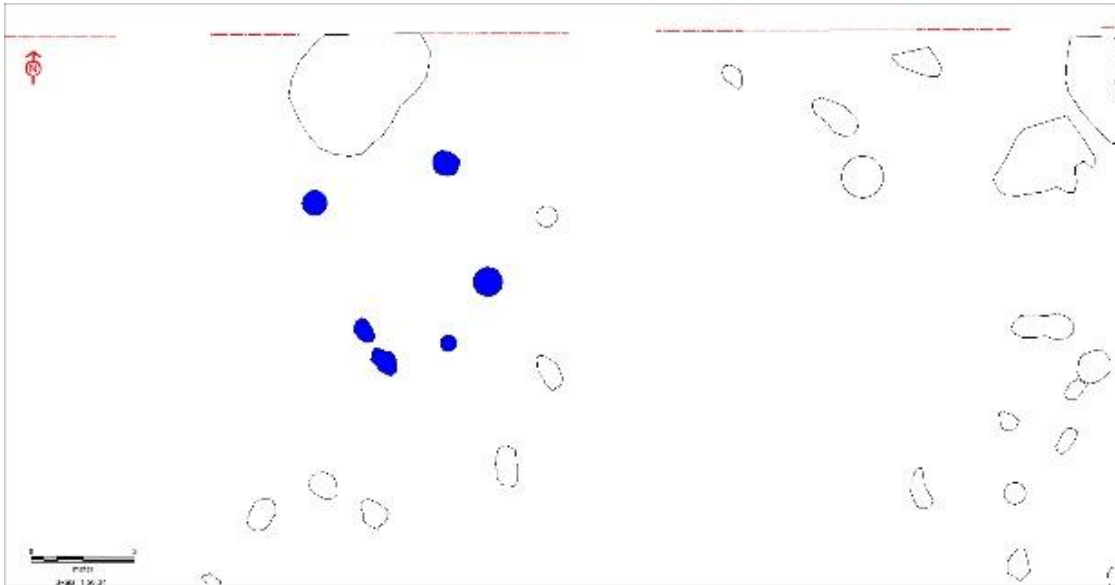
Figur 55: Langhus K127.

K128: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende og indgang i syd placeret midt i huset. Minimumslængde: 8,3 m. Minimumsbredde: 2,9 m. Består af stolperne: A9755, A9756, A9758, A9949, A9959, A9962, A10381, A10384, A10385, A10387. Bredden på stolperne: 38-56 cm. Dybden: 5-30 cm. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,8 m, 2,8 m, 2,6 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,8 m, 2,9 m, 2,8 m, 2,6 m. Stolperne har let skrå sider, og let afrundede til flade bunde. Stolperne fremstod ensartede. De dybeste var dog i øst, hvor de var fladere i vest. Dette skyldes en terrænforskel. Enkelte med stolpespor. Alle stolpehuller snittet på nær A10387, der ikke kunne findes under sneen og på grund af at lyset gjorde den umulig at se.

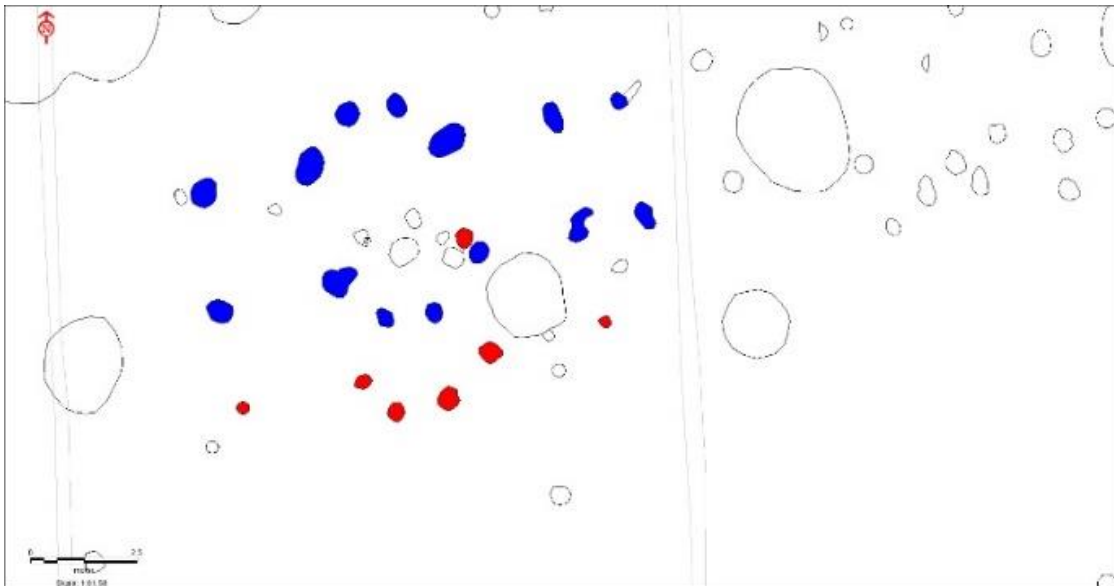
Figur 56: Langhus K128.

K129: Staklade med to sæt tagbærende stolper og mulig indgang i syd. Består af stolperne A10718, A10719, A10720, A10721, A10723, A10725. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,6m og 2,5m. Indbyrdes afstand i de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,6m, 2,6m. Bredden på stolperne mellem 47-52cm og dybden er 21-31cm. Stolperne er godt bevaret. Danner sammen med langhus K164 en lille gårdsenhed.

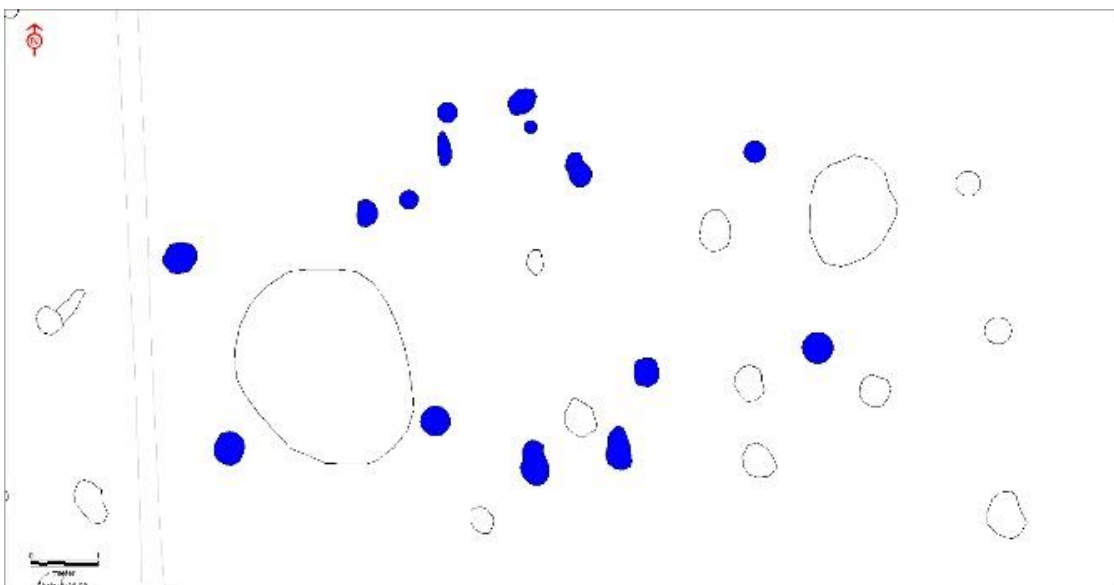
Figur 57: Staklade K129.

K130: Treskibet langhus med fem sæt tagbærende stolper. Orienteret øst vest. Består af stolperne: A10775, A10776, A10777, A10781, A10783, A10784, A10785, A10787, A10788, A10795, A10800, A10801, A10805, A10831. Længde: 9,9m. Bredde ved indgange: 4,8m. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,5m, 3,3 m (indgangsparti), 2,4m, 1,5 m. Afstanden mellem de to østligste sæt er kortere end tilfældet er ved de øvrige sæt. Dette kan måske skyldes, at det er staldenden. Indbyrdes afstand mellem de enkelte stolpepar set fra vest mod øst: 2,9m, 2,9m, 2,8m, 2,7m, 2,7m. Bredden på stolperne: 32-85 cm. Dybden er: 12-46 cm. Disse er størst mod syd, hvor der også ses de bedste stolpespor. Indgangsstolpe A10775 indeholdt lille sekundært brændt sideskår. K130 og K166 overlapper hinanden, men ingen sikker stratigrafi er påvist. Men det er sandsynligt, at K166 er den ældste fase idet, den er dårligst bevaret mhs. til antal af stolpehuller. Antagelsen er at K130 er anlagt senere end K166, og på den måde har forstyrret ældre anlagte stolper. Et argument, der taler herfor, er at den sydlige række af tagbærende i K130 i fladen fremstår mere uregelmæssig i form end de øvrige stolper i de to konstruktioner. Dette tyder ofte på flere nedgravninger oveni hinanden, men dette er desværre uafklaret ved de arkæologiske undersøgelser.

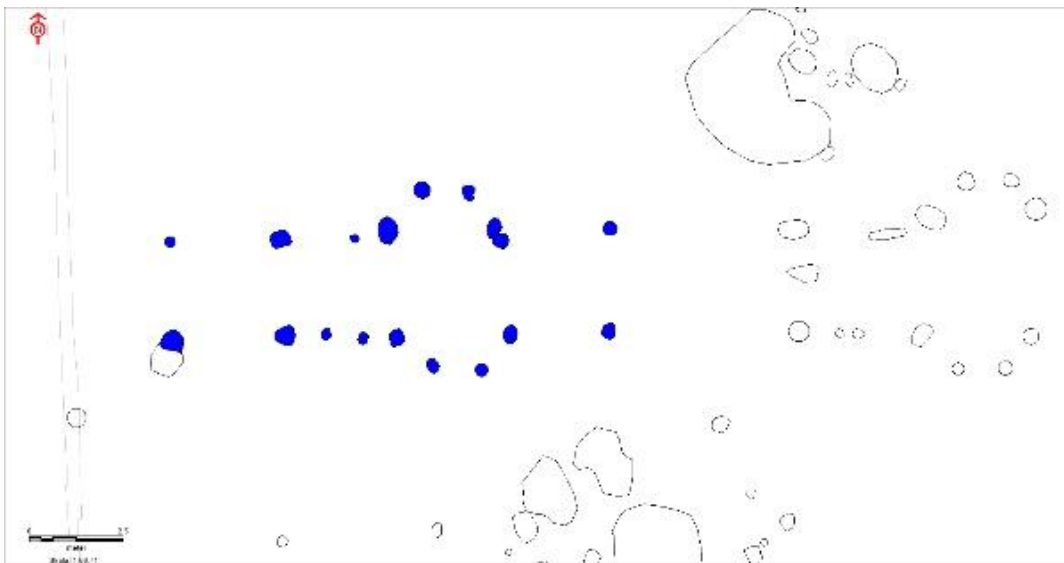
Figur 58: Langhus K130 (blåt) og Langhus K166 (rødt).

K131: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper og indgange i midten. Orienteret vest sydvest øst nordøst. Består af stolperne: A10917, A10920, A10921, A10923, A10925, A10927, A10928, A10929, A10930, A10931, A10932, A10933, A10935, A10936, A10937, A11027. Længde: 8,6 m. Bredden ved indgange: 5,5 m. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,8m, 3,2 m, 3,2 m, 2,6m m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 3,0m, 3,2m (indgangspartiet), 3,1m, 3,1 m. Bredden på stolperne er: 40-60cm. Dybden er: 17-34 cm. Stolperne er ensartede, og få er med stolpespor. K131 og K133 overlapper hinanden, men stratigrafi kunne ikke erkendes. Der er keramikfund fra tre af stolperne i konstruktionen A10921, og 10927 og A 10937. I sidstnævnte blev blandt andet fundet randskår. Randen er let udadsvajet, fortykket og let afrundet. Randdiameteren er 15 cm. Hanken er højt placeret på karsiden, umiddelbart under randen og x-formet.

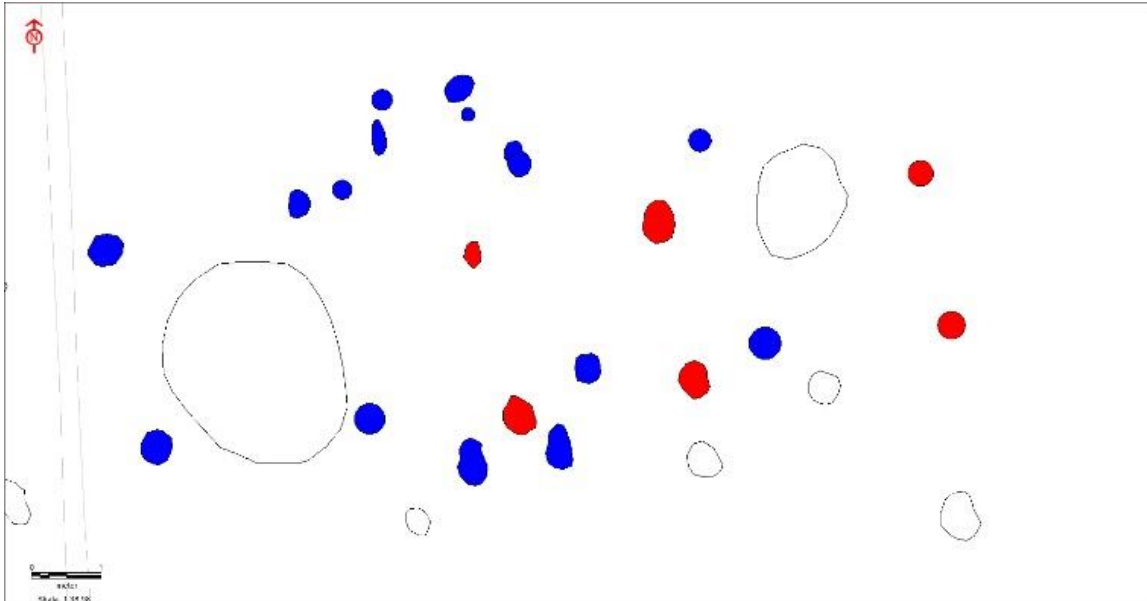
Figur 59: Langhus K131.

K132: Treskibet langhus med fem sæt tagbærende stolper. Indgange forskudt et fag mod øst i forhold til midten. Orienteret øst vest. Længden er 11,6m. Bredden er 4,6 m (indgangsparti). Består af stolperne: A10898, A10899, A10900, A10901, A10903, A10904, A10905, A10906, A10908, A10909, A10910, A10911, A10912, A10605, A10606, A11055. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,8m, 2,9m, 2,8m, 3,0. Bredden: 30-50 cm. Dybden: 7-32 cm. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,8m, 2,9m, 2,8m, 3,0. I sydsiden lå tre mindre stolper placeret mellem to af de tagbærende - muligvis støtte/indre konstruktion. Fra en af disse, A10900 blev der fundet et lille fragmenteret x-formet hankeskår. Stykket havde været sekundært brændt.

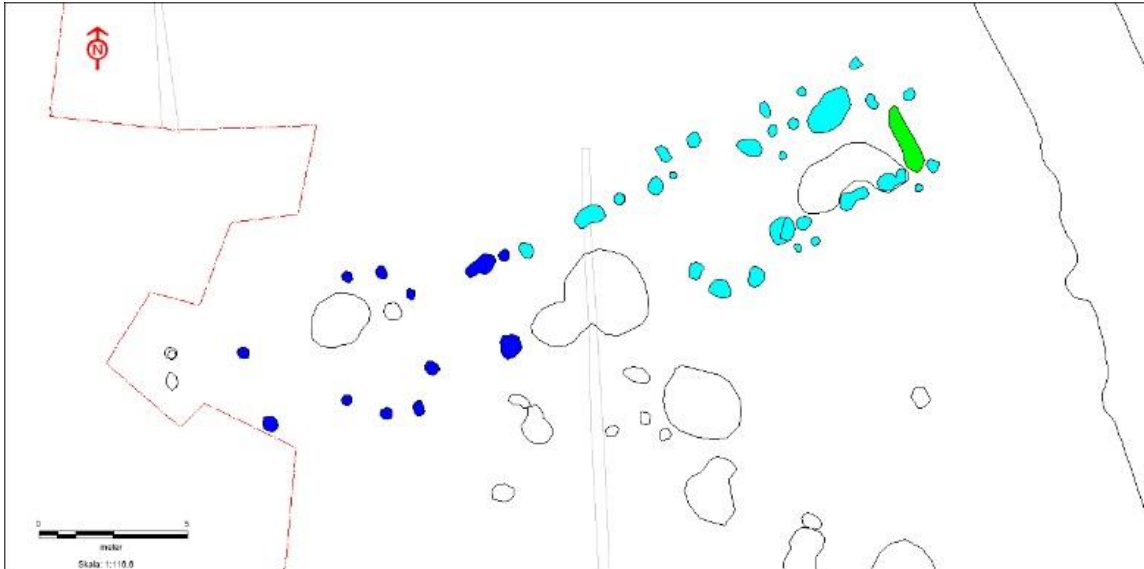
Figur 60: Langhus K132.

K133: Økonomibygning med tre sæt tagbærende stolper. Orienteret vest sydvest øst nordøst. Længden er: 6,5. Bredden er: 2,4. Består af stolperne: A10918, A10922, A10934, A10887, A10886, A10938. Bredden på stolperne: 52-62 cm. Dybden er: 5-30 cm. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,7m, 3,8m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,4m, 2,3m, 2,2m. K133 og K131 overlapper hinanden, men stratigrafi kunne ikke erkendes. Mindre afstand mellem de tagbærende end hus K131.

Figur 61: Langhus K131 (blåt) og økonomibygning K133 (rødt).

K134: Treskibet langhus med 6 sæt tagbærende stolper, og indgange i nord og syd. Orienteret vest sydvest-østnordøst. Længden: 12,7m. Bredden målt ved indgange: 4,8 m. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,4m, 2,4m, 3,5 (indgangsparti), 2,3m og 1,9 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 3,2m, 3,1m, 2,9m, 2,7m. Består af stolperne: A10741, A10743, A10995, A10996, A10997, A11000, A11001, A11002, A11003, A11004, A11005, A11008, A11006, A11007, A11008, A11009, A11010, A11011, A11012, A11013, A11014, A11016, A11017, A11018, A11035, A11036, A11037, A11038, A11039. Tagbærende stolper 42-63 cm dybe og generelt ensartede i fyld. Oftest uden stolpespor og fund. Tagbærende mod sydvest er bortgravet af grube 10994. Mulige vægstolper A11018, 11010 og 11011, relativt kraftige gavlstolper mod øst, A11007 og A11036. Lerkar/bygningsoffer i indgangsstolpe A10996, X2393. K134 ligger i forlængelse af K140, men er let anderledes i sin orientering. En del udskiftninger i den østlige del af huset. Her er også stolpehuller efter, hvad der formodes, at have tjent som båseskillerum. Endvidere er der her registreret, helt ude i gavlenden, et fyldskifte/grube/grøft, markeret med grønt på kortet. Nedgravningen flugter med gavlen, og respekterer de omliggende anlæg. Funktion og tilknytning til hus K134 er uvis, men anlægget er taget med på kortet, da det ikke kunne afvises, at have noget med konstruktionen, at gøre. Ud over det lille kar, som var placeret i en indgangsstolpe, blev der også fundet andet almindelig bopladskeramik og en enkelt knusesten. En del af keramikken havde været sekundært varmpåvirket.

Figur 62: Langhus K134 (turkis) og K140 (blåt)

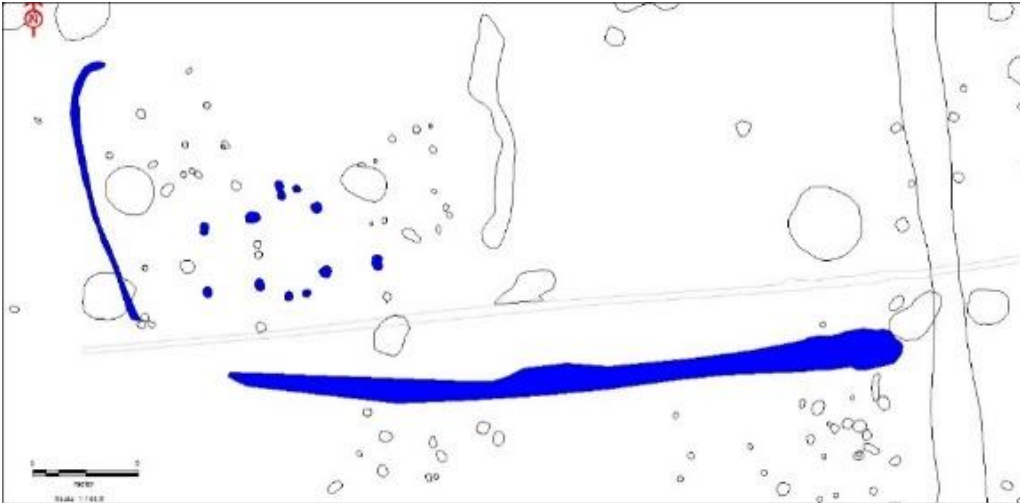

Figur 63: Kar X2393 in situ i tagbærende stolpe A10996 i K134.

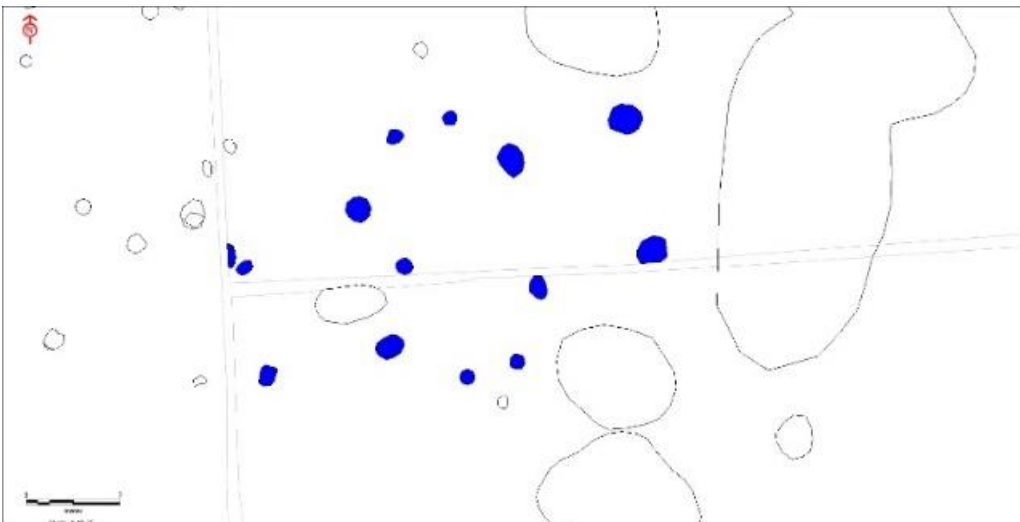
Figur 64: Det lille lerkar fra indgangsstolpen i K134.

K135: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper. Den østligste i nordlig række er forstyrret af grube A10564. Længden er 8,2m. Bredden målt ved indgange er 5,2m. Orienteret vest sydvest øst nordøst. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,5 m, 3,1 m (indgangsparti), 2,4m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 3,0m, 3,2m, 3,1m. Består af stolperne: A10556, A10851, A10853, A10855, A10856, A10857, A10864, A10866, A11045, A11046, A11047, A11048. Bredden er 44-92 cm, og dybden er 14-40 cm. Der er flere fund af keramik fra konstruktionen. Fælles for dem, er at de alle er sekundært varmepåvirket. Blandt andet et randskår, X2371. Hvis, der er tale om et randskår, er det helt vredet ud af facon på grund af høj sekundær varmepåvirkning og har oprindeligt nærmest været båndformet. Endvidere kan det nævnes at langhus K135 omkranses af grøfterne A10581 og A11026. Grøft A10581 er snittet udvalgte steder, og dybden er 6-10 cm. Beskrives som temmelig overfladisk og diffust afgrænset mod undergrund. A11026 er ikke snittet, men ud fra placering i kontekst til langhus K135 og grøft A10581, antages den at være en del af en afgrænsning, der har markeret gården i forhistorisk tid. Endvidere kan det nævnes at grøft A11046 antages at have forstyrret langhus/økonomibygning K146 i nordlig side, men dette er ikke påvist arkæologisk. Inden for arealet af de to grøftsafgrænsninger, omtrentlig nord for K135 lå flere spredte stolper, men nogen egentlig konstruktion kunne ikke udredes.

Figur 65: Langhus K135 og grøfterne A10581 og A11026. Alle med blå, som én enhed.

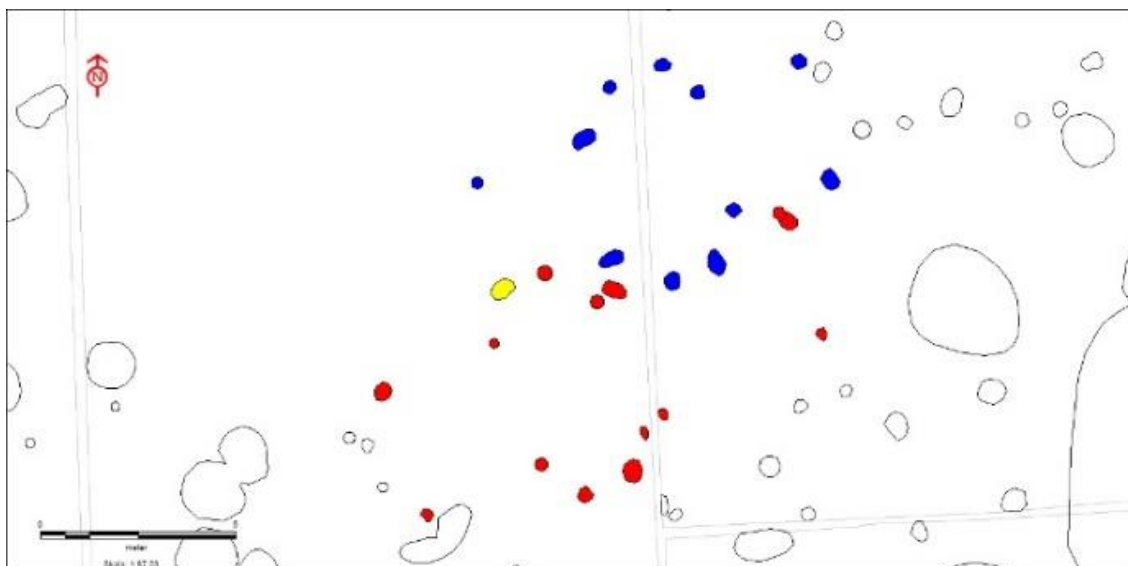
K136: Treskibet langhus med 4 sæt tagbærende stolper med indgang centralt i nord og syd. Sydvest nordøst orienteret. Længden er 8,5 m. Bredden (ved indgange) 5,3 m. Består af stolperne: A10954, A10953, A10958, A10959, A10960, A10961, A10962, A10951, A10952, A11040, A10945, A10942, A10947, A10943. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,8 m, 3,4 (indgangspartiet), 2,5 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,6 m, 2,9 m, 2,9 m, 2,9 m. Bredden er: 32-60 cm. Dybden er: 22-42 cm. Huset ligger lige syd for K137, og de overlapper ganske let hinanden, men der er ikke konstateret stratigrafi. Konstruktionen forstyrres af moderne dræn.

Figur 66: Langhus K136.

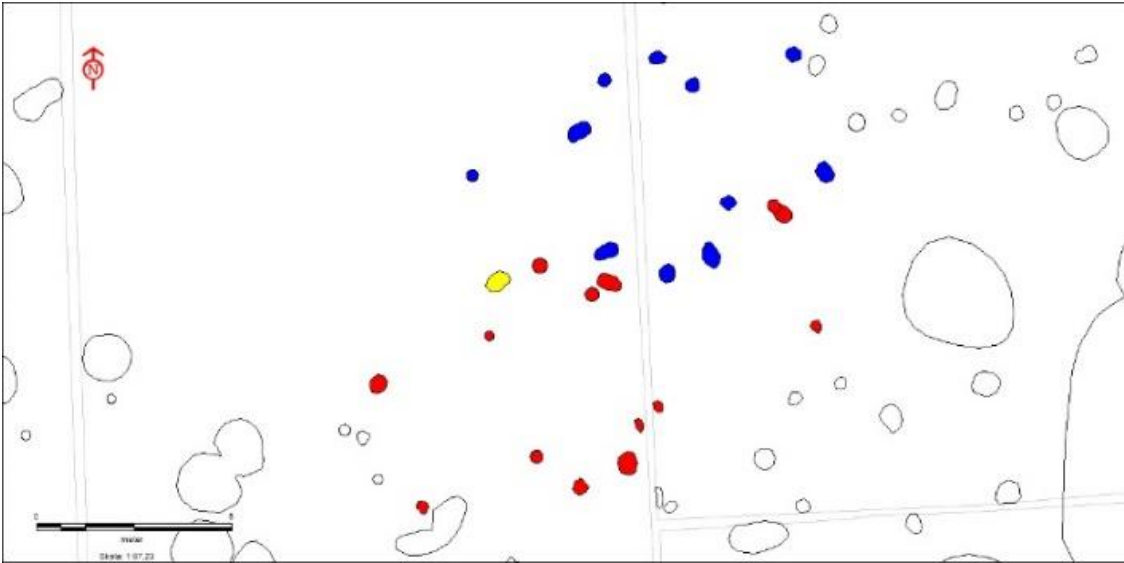
K137: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper med indgange centralt i nord og syd. Vest sydvest nord nordøst orienteret. Længden er: 11,1 m. Bredden er: 5,7m (målt ved indgange). Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 3,2m, 3,3 m (indgangsparti), 4,5 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 3,3 m, 3,3 m, 3,5 m, 3,1 m. Består af stolperne: A10756, A10757, A10761, A10762, A10764, A10812, A10816, A10955, A10956, A10964, A10969. Det yderste sæt

tagbærende stolper mod øst er placeret længere fra det foregående, end det er tilfældet mere vestligt i huset. Bredden på stolperne: 30-40 cm. Dybden: 31-39 cm. K136, K137 og K138 overlapper hinanden lidt. Og der er konstateret mulig stratigrafi mellem K137 og K138 i stolpehul A10756. Stolpehullet er snittet ad to omgange, og i anden ombæring så det ud som om, der fremkom to stolpehuller. Dette kunne imidlertid ikke registreres i fladen, kun i snit. Det ene stolpehul er tolket som indgang i K 137 og det andet som tagbærende stolpe i K138. Stratigrafien viser, at K137 er ældre end K138. Markeret med gul på kortet.

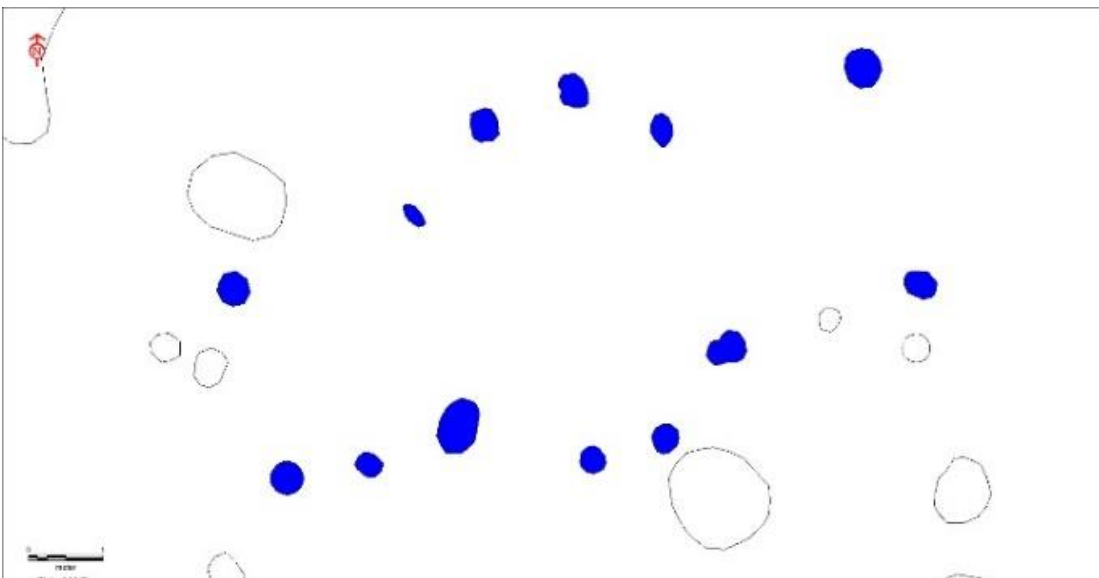
Figur 67: Langhus K138 (blå) og Langhus K137 (rød). Den gule stolpe viser, hvor der blev påtruffet stratigrafi i snit mellem de to konstruktioner.

K138: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper og indgang centralt placeret i nord og syd. Orienteret vest sydvest øst nordøst. Længden er 9,9 m. Bredden er målt ved indgange 5,2 m. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,9 m, 3,1 m, 3,8 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,8 m, 3,1 m, 3,1 m, 3,1 m. Består af stolperne: A10755, A10756, A10758, A10811, A10965, A10966, A10967, A10970, A10975, A10977, A10978, A10979. Det vestlige tagbærende stolpehul i syd, K10756 så ud til at være to stolpehuller, hvoraf den ene kan være tagbærende i K138, men den anden muligvis har udgjort en indgangsstolpe i K137. Stratigrafien viser, at K138 er yngre end K137. Markeret med gul på kortet.

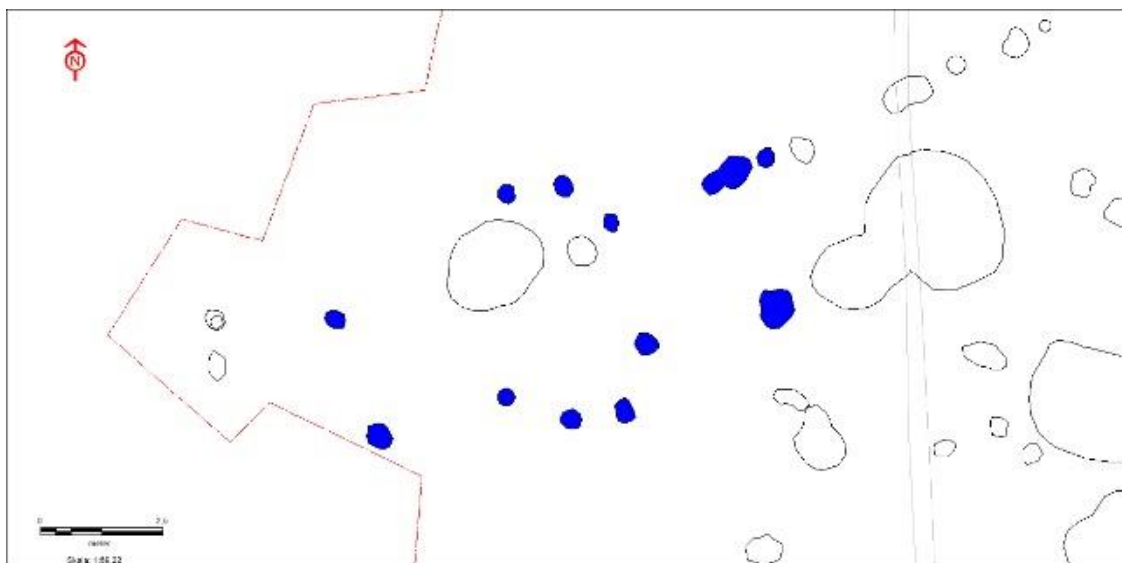
Figur 68: Langhus K138 (blå) og Langhus K137 (rød). Den gule stolpe viser, hvor der blev påtruffet stratigrafi i snit mellem de to konstruktioner.

K139: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper og indgange centralt placeret i nord og syd. Sydvest-nordøst orienteret. Længden er 8,8 m. Bredden er 4,7 m. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,5 m, 3,5 m (indgangspartiet), 2,8 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,6 m, 2,9 m, 3,0 m, 2,9 m. Består af stolperne: A10976, A11056, A10982, A10893, A11044, A10660, A10657, A10654, A11043, A11042, A10972, A10973, A11041, A11052. Huset ligger i forlængelse af K138, men antages at være et selvstændigt hus. Stolpe placeret mellem første og andet sæt tagbærende stolper i syd må høre til en form for indre konstruktion.

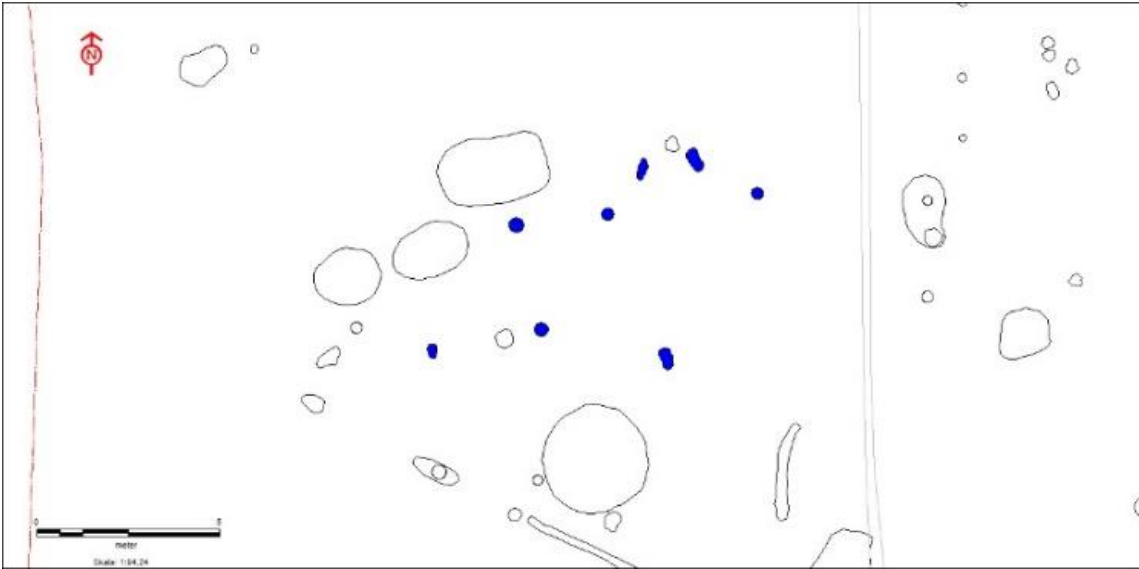
Figur 69: Langhus K139.

K140: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper, og indgange centralt placeret i nord og syd. Længden er 8,5 m. Bredden målt ved indgangene er 4,7 m. Består af stolperne: A10736, A10739, A10740, A10742, A10746, A10747, A10888, A10889, A11029, A11030, A11031, A11034. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,7 m, 3,0 m (indgangspartiet), 2,7 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,5 m, 2,6 m, 2,6 m, 2,8. De tagbærende stolper er forholdsvis runde i fladen. Rimeligt smalle og dybe stolper, især i sydsiden. Tydelige stolpespor i hovedparten af stolpehullerne. Indgangsstolperne er brede og forholdsvis flade. Den nordlige række af tagbærende stolper forstyrres af grube A10737. Det antages derfor, at den er yngre end konstruktionen. Huset ligger i forlængelse af K134, men med en let anderledes orientering.

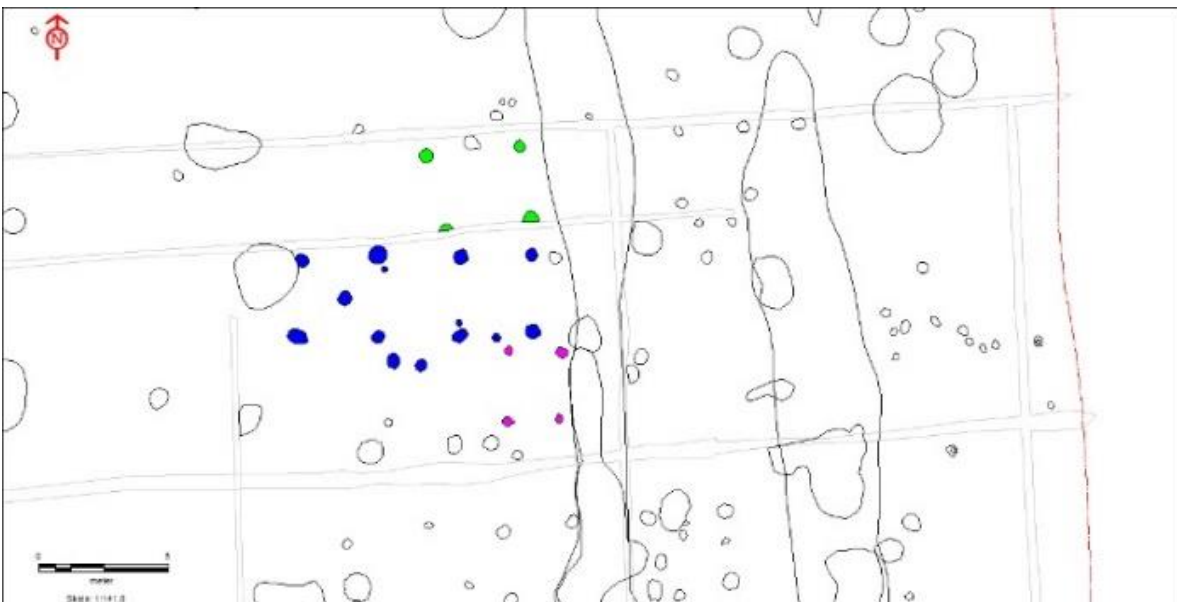
Figur 70: Langhus K140 (blå).

K141: Treskibet langhus/økonomibygning med fire sæt tagbærende stolper og indgange i nord og syd. Består af stolperne A9213, A9212, A9242, A9209, A9208, A9206, A9194, A9210. Længden: 9,5 m. Bredden målt ved indgange 5,2 m. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,5 m og 4,1 m (indgangsparti). Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,9 m. Bredden på stolperne er ca. 30-36 cm. Dybden er ca. 7-16 cm. Konstruktionen fremstår ret fragmentarisk bevaret kvantitativt set, og er kun delvist snittet. Især den sydlige række af tagbærende stolper og den sydlige indgang er præget af dette. Endvidere forstyrres bygningen i den nordvestlige del af gruberne A9239, A9240 og formodet pyroteknisk anlæg/ovn A9241. Så bygningen antages ikke, at være samtidige med disse.

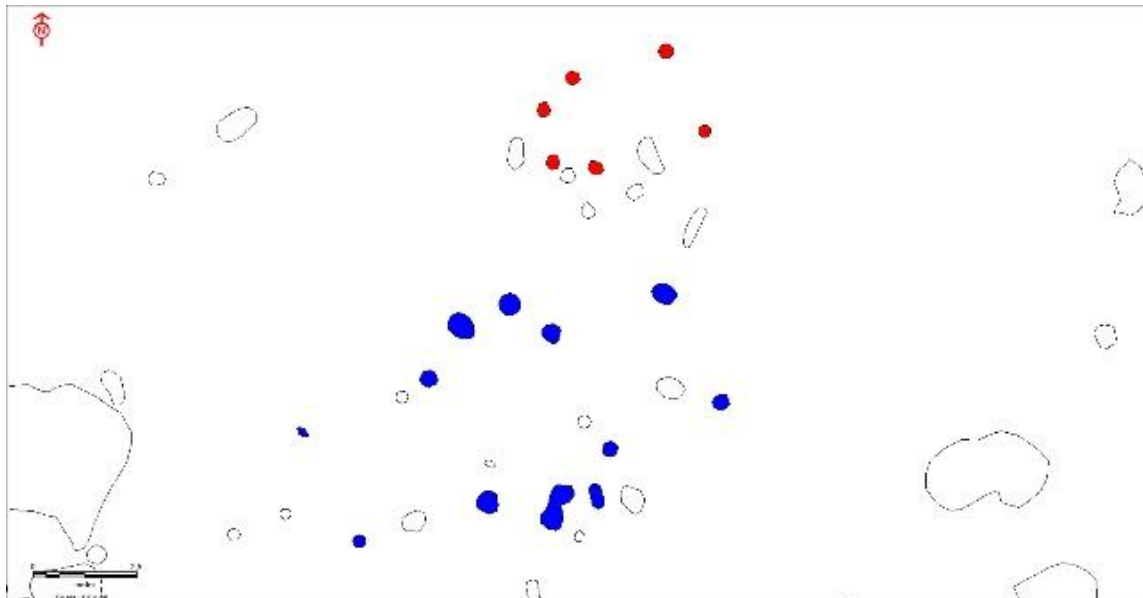
Figur 71: Langhus/økonomibygning K141 med blå.

K144: Staklade med to sæt tagbærende stolper og indgang mod vest. Afstanden mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,0 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,7 m, 2,6 m. Består af stolperne A9922, A9923, A9927, A9929. Bredden er 25-45 cm og dybden er 10-23 cm. Stolperne er med let skrå sider og rundbandede. A9932 øst for kunne have udgjort et sæt mere, men en eftersøgning syd for denne kunne ikke fuldføre sættet. Og A9932 er kun få cm dyb. K144 og K121 overlapper hinanden, men der kunne ikke registreres nogen stratigrafi.

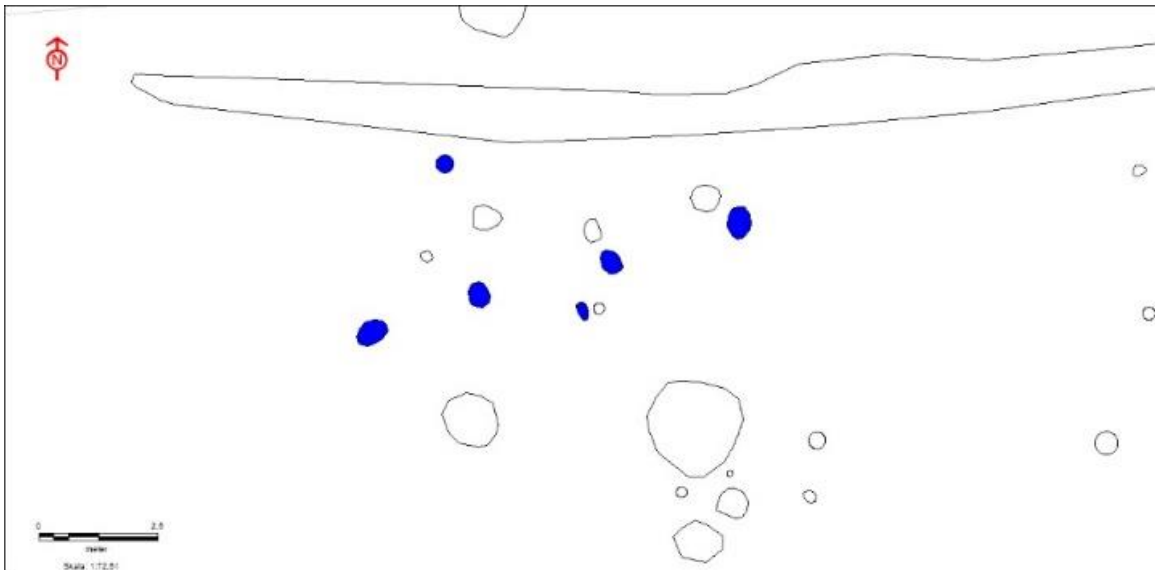
Figur 72: Staklade K144 med lilla stolper. Markeret med henholdsvis blå stolper er langhus K121 og med grønne stolper er staklade K147.

K145: Staklade med to sæt tagbærende stolper, og indgang mod vest. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,3 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,2 m, 2,1 m. Består af stolperne A10415, A10416, A10417, A10418, A10419, A10421. Bredden er 32-37 cm og dybden er 9-19 cm. Alle stolper meget ensartede i fyld og form.

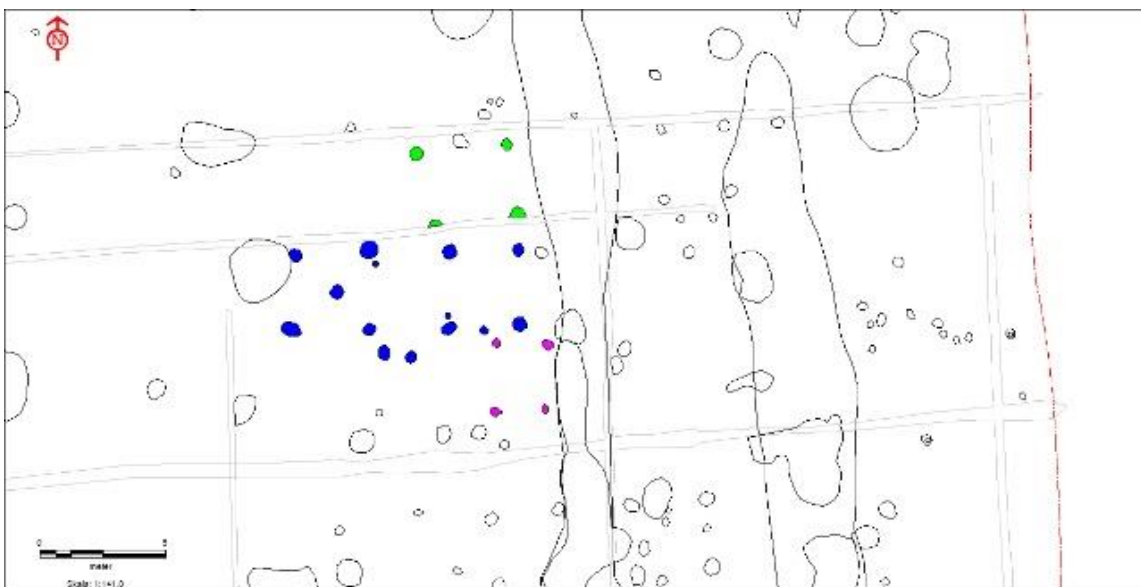
Figur 73: Staklade K145 (rød).

K146: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolpehuller bevaret i syd, og en enkelt i nord. En mulig indgangsstolpe bevaret i syd A10546. Orienteret vest sydvest øst nordøst. Længde: 8,0 m. Bredde: 2,8 m. Består af stolperne A10541, A10543, A10546, A10548, A10550, A10552. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,4 m, 2,7 m (indgangsparti), 2,8 m. Indbyrdes afstand mellem stolpesættet A10550 og A10552 er 2,8 m. Bredden på stolperne er 33-69 cm. Dybden er 10-28 cm. Stolperne er generelt med let skrånende sider og tilnærmelsesvis flade til let afrundede bunde. Ved de to østligste sæt i konstruktionen er der to stolper, A10544 og A10542, placeret umiddelbart nordvest for. Sidstnævnte har dimensioner som en tagbærende. Målt fra stolpecentrum til stolpecentrum er der henholdsvis ca. 70 og 90 cm. Funktionen af disse stolper kan skyldes forstærkning af eksisterende tagbærende stolpe eller hidrøre den indvendige funktion med hensyn til stalden. Den nordlige del af konstruktionen er imidlertid forstyrret af et formodet yngre grøftlignende anlæg A11026. Så det kan ikke påvises om den nordlige række tagbærende stolper har haft lignende stolper tilknyttet.

Figur 74: Langhus/økonomibygning K146 (blå). De stolper af tagbærende karakter A10544 og A10542 er ikke markeret op på kortet, da de er lidt usikre mhs. til husets kontekst.

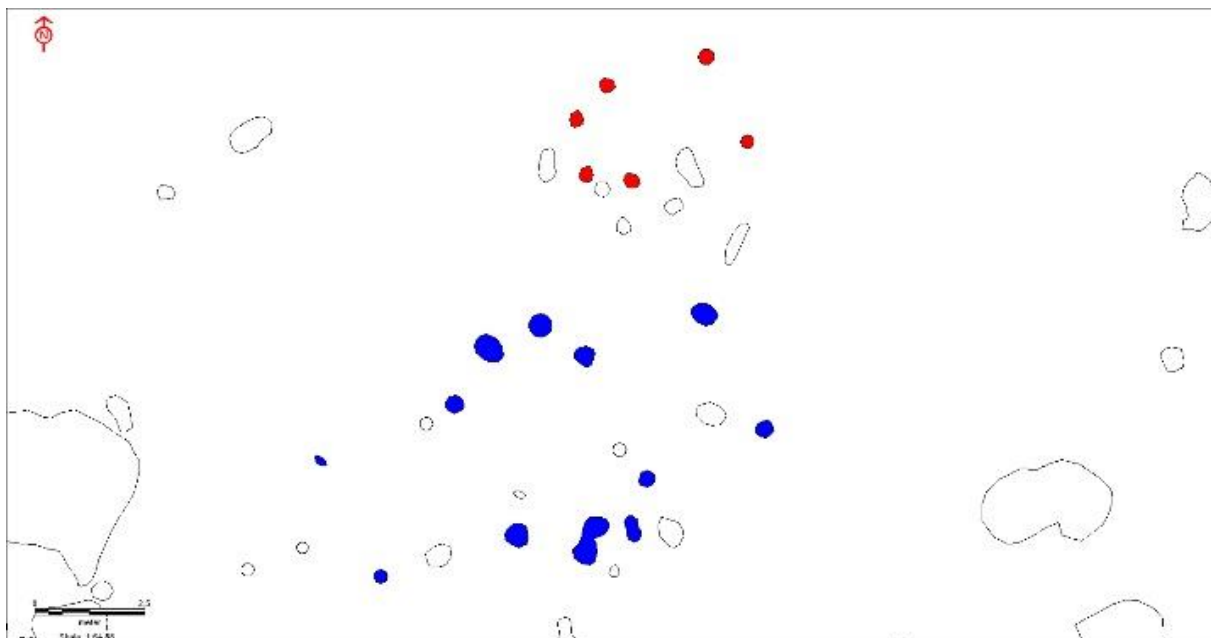
K147: Staklade med to sæt tagbærende stolper. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 3,6 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,9 m, 2,9 m. Bredden er, målt i MapInfo, ca. 50-70 cm. Dybden ikke oplyst, da stolpehullerne ikke er snittet. Overlapper tilnærmelsesvis K121, men ingen stratigrafi iagttaget. Skæres af moderne øst-vestorienterede dræn.

Figur 75: Staklade K147(grøn), langhus K121 (blå) og staklade K144 (lilla).

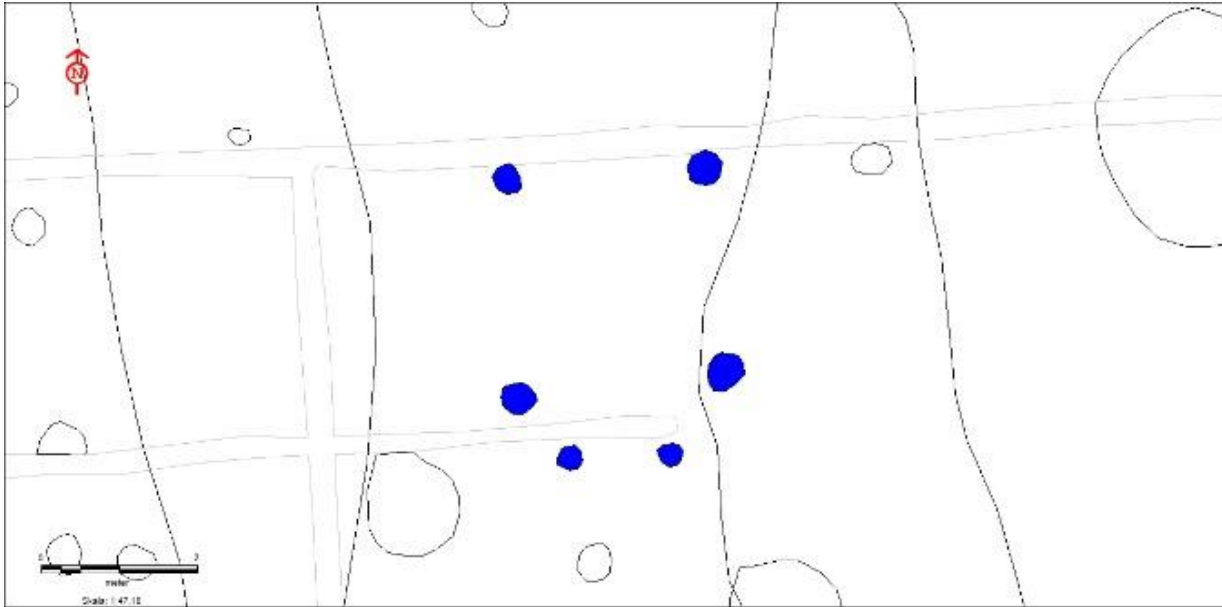
K148: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper og indgange centralt placeret i nord og syd. Orienteret vest sydvest øst nord øst. Længden er 9,3 m, og bredden målt ved indgange er 5,5 m. Består af stolperne A10426, A10427, A10429, A10431, A10434, A10435, A10683, A10685, A10689, A10687, A10690, A10691. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 3,2 m, 3,1 m (indgangsparti), 2,8 m.

Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 3,0 m, 3,3 m, 3,1 m, 3,0 m. Bredden på stolperne er 38-66 cm. Dybden er 20-42 cm. Stolperne fremstår generelt ensartet med let skrå sider, og afrundede bunde. ca. halvdelen havde stolpespor bevaret. Fra A10685, X2360, blev der fundet en x-formet hank, som havde været stærkt sekundært varmpåvirket. Sammen med staklade K145 udgør K148 en mindre gårdsenhed.

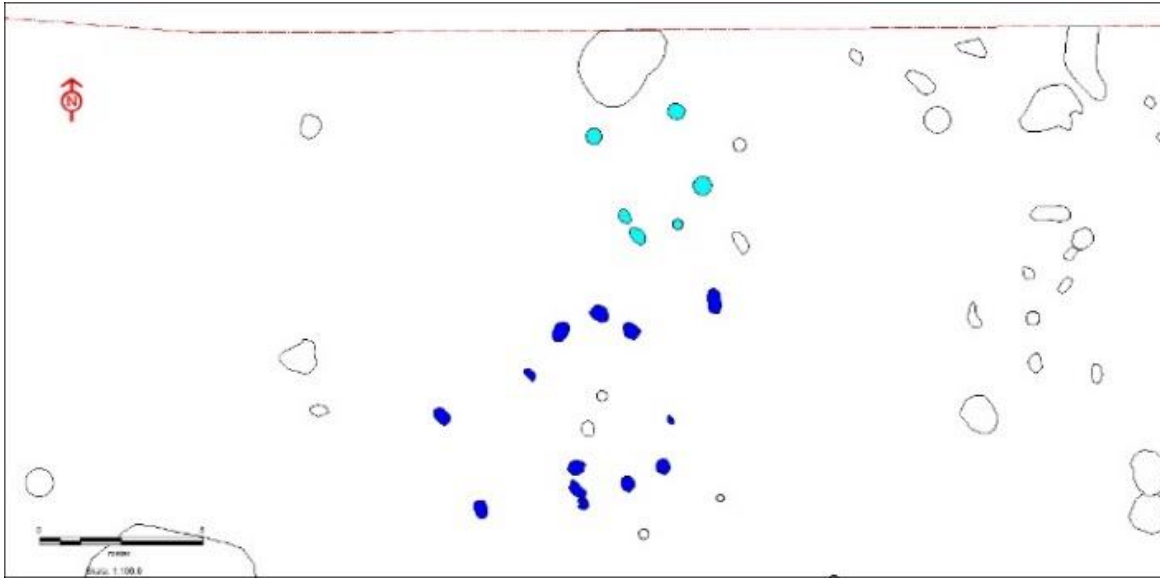
Figur 76: Langhus K148 (blå) og staklade K145 (rød)

K149: Staklade med to sæt tagbærende stolper og indgang i syd. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,5 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,8 m, 2,6 m. Består af stolperne A9934, A9935, A9942, A10105, A10106, A10107. Bredden er, målt i MapInfo, ca. 30-50 cm. Dybden ikke oplyst, da stolpehullerne ikke er snittet. De nordligste tagbærende skæres af et østvest orienteret dræn. Måske er der alternativt tale om en lille treskibet økonomibygning, da der øst for de nordlige tagbærende stolper er en stolpe placeret på samme akse, A10108, men afstanden ud til den er kun 2,1 m og makkeren mangler, så den er ikke umiddelbart tolket som en del af K149.

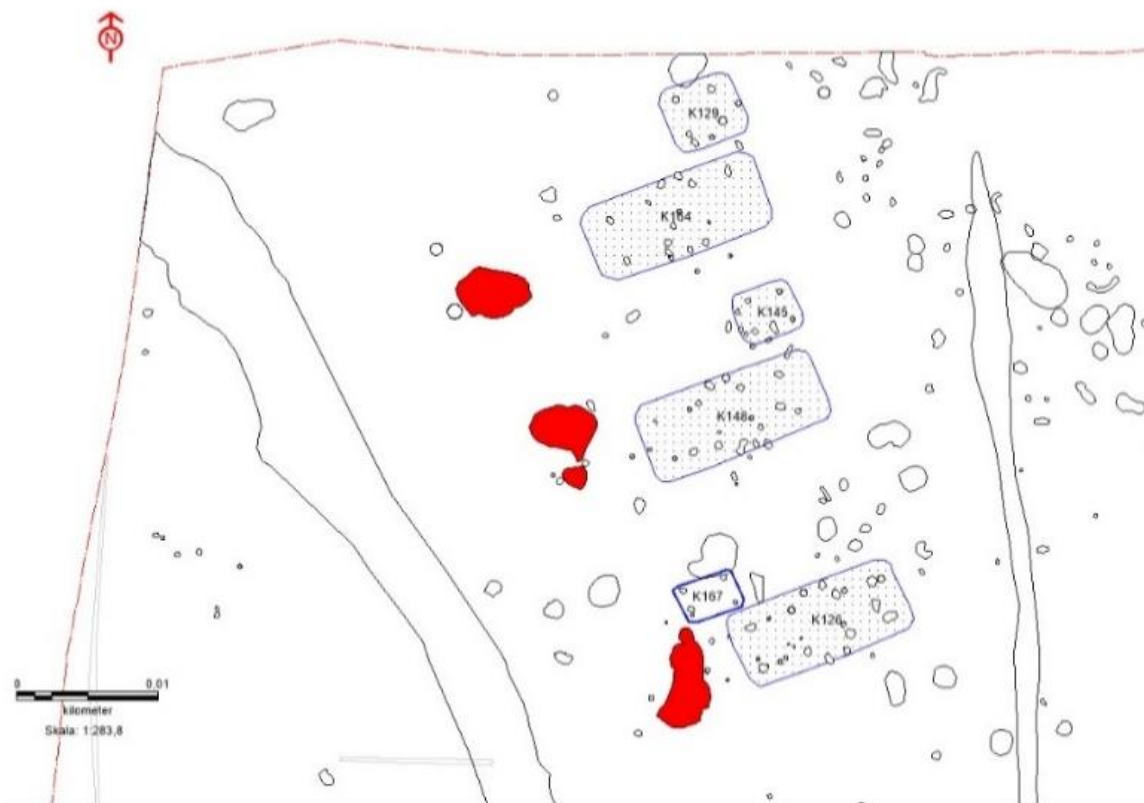

Figur 77: Staklade K149.

K164: Treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper og indgange centralt placeret i nord og syd. Orienteret vest sydvest øst nord øst. Længden er 9,0 m, og bredden målt ved indgange er 5,1 m. Består af stolperne A10697, A10698, A10699, A10701, A10702, A10706, A10707, A10710, A10711, A10712, A10713, A10714, A10726. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,9 m, 3,3 m (indgangsparti), 2,7 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 3,1 m, 3,1 m, 3,0 m. Den østligste tagbærende A10726 manglede sin makker i sydlig række af tagbærende stolper. Bredden på stolperne ca. 40-80 cm. Dybden ca. 11-22 cm. Her er det vigtigt at gøre opmærksom på at dimensionerne veksler mellem at være iagttaget i felten og målt i MapInfo, da langhuset som konstruktion, blev aflivet i felten. Dette skyldes med stor sandsynlighed dårlig sigtbarhed grundet omfattende snedække og blændende højt solskin. Endvidere var stolperne ikke ret godt bevaret. I flere tilfælde kun en svag overfladerest, der ved primærdokumentationen er blevet fejltolket, som værende natur eller recente forstyrrelser, eller ganske enkelt ikke erkendt. Imidlertid er konstruktionens planløsning så regelmæssig og pæn, at det er blevet besluttet, at der er tale om en plausibel konstruktion, omend dårligt bevaret. Danner sammen med staklade K129 en lille gårdsenhed. Et yderligere argument for, at "genoplive" langhuset er, at det sammen med staklade K129 næsten til forveksling ligner de to mindre gårdenheder, placeret umiddelbart syd herfor bestående af langhus K148 og staklade K145 og langhus K126 med staklade K167.

Figur 78: Langhus K164 (blåt) og Staklade K129 (turkis).

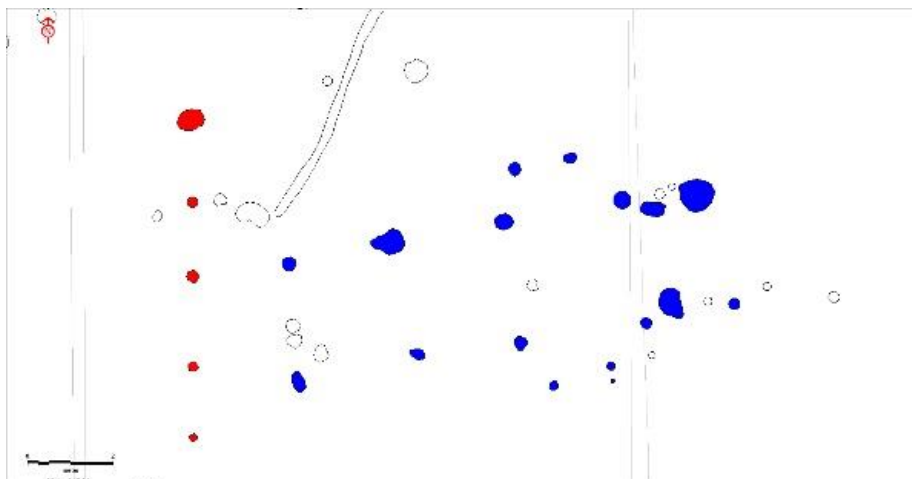
Figur 79: Med de tre samtidige gårdsenheder beskrevet enkeltvis ovenfor.

Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev Tegner: Jørgen Andersen

Figur 80: Eksempel på rekonstruktion af et langhus med tilknyttet staklade og økonomibygning.

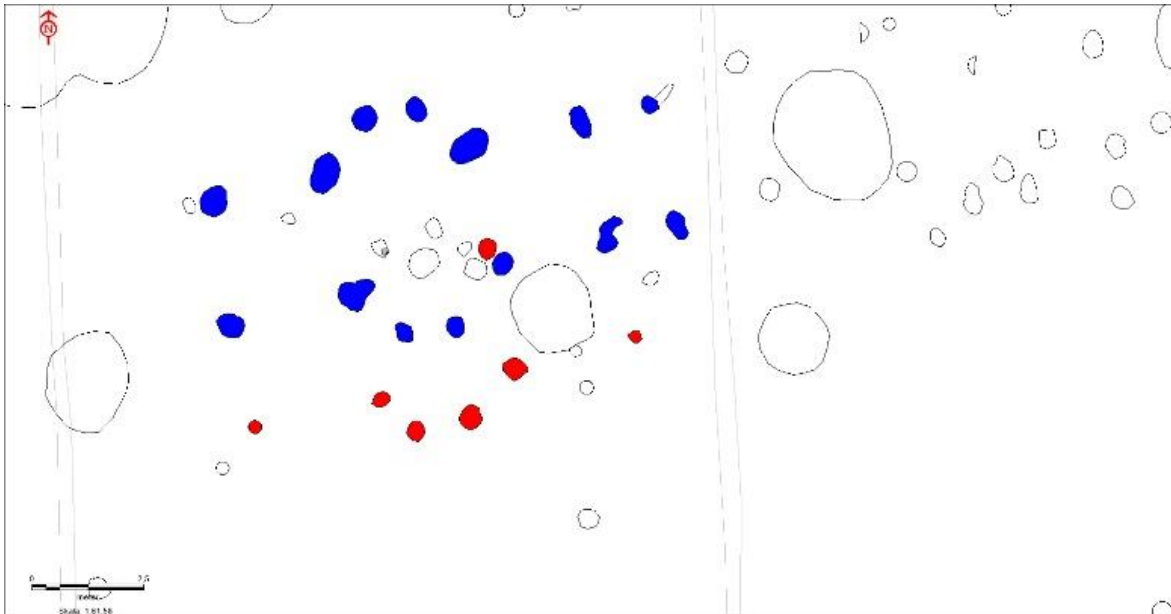
K165: Enkeltradedet nordsyd orienteret hegn. Består af stolperne: A9179, A9180, A9181, A9183, A9193. Bredden, målt i MapInfo, er 20-60 cm. Hegnet lå placeret lige vest for langhus K106. Alternativt udgør stolperne A9181 og A9180 det sidste vestlige sæt i K106 sådan som konstruktionsforslaget antyder. Dimensionerne passer dog bedre til et nord syd orienteret hegn. Men begge tolkninger er i og for sig plausible.

Figur 81: Hegn K165 (rødt) og langhus K106 (blåt).

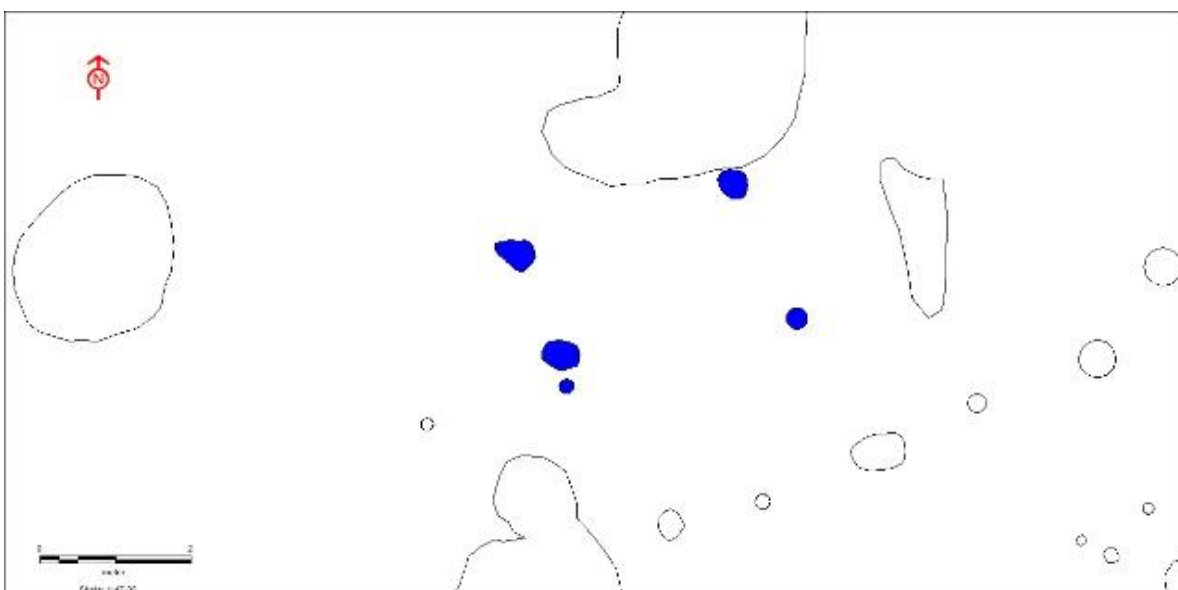
K166: Treskibet langhus/økonomibygning med fire sæt tagbærende stolper og indgang i syd. Orienteret øst vest. Længde: 8,7 m. Bredde målt mellem det ene tagbærende stolpesæt, der er fundet: 2,7 m. Består af

stolperne: A10790, A10794, A10796, A10802, A10803, A10804, A10806. Afstand mellem de enkelte sæt fra vest mod øst: 2,8 m, 3,0 m (indgang), 2,7 m. Konstruktionen eller måske snarere en ældre fase af K130 er ikke snittet, men fundet ved gennemgang af K130 og udskilt på baggrund af dimensioner, udseende i fladen og gængs hustypologi fra perioden. K130 og K166 overlapper delvist hinanden, men der er ikke erkendt stratigrafi.

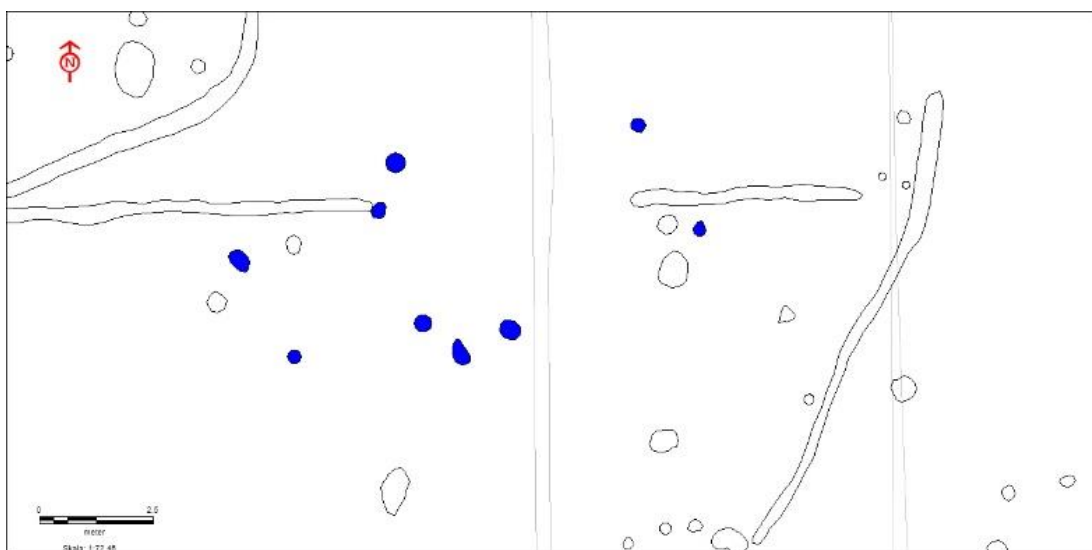
Figur 82: Langhus K130 (blå) og langhus/økonomibygning K166 (rød). Konstruktionerne overlapper delvist hinanden.

K167: Rektangulær staklade, orienteret øst vest. Længde 2,9 m. Afstand mellem begge sæt tagbærende stolper er 1,9 m. Består af stolperne A10671, A10460, A10459. A10670, A10669. Bredden på stolperne ca. 20-50 cm. Konstruktionen er ikke udgravet, men fundet ved gennemgang af konstruktioner. Antages at høre til langhus K126.

Figur 83: Staklade K167.

K168: Treskibet langhus/økonomibygning med tre sæt tagbærende stolper og indgange i nord og syd. Orienteret øst vest. Består af stolperne: A9203, A9205, A9200, A9198, A9199, A9196, A9197, A9189, A9190. Længde: 9,2 m. Bredde målt ved indgange: 4,4 m. Bredde mellem de tagbærende stolper set fra vest: 2,5 m, 2,6 m, 2,7 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolper imellem fra vest mod øst: 3,2 m og 5,9 m. Det store og afvigende spænd mellem midterste og det østligste sæt tagbærende kan skyldes flere ting, fx at huset har været dårligt bevaret kvantitativt set, eller at, grundet den manglende opmærksomhed på konstruktionen under feltarbejdet simpelthen er blevet overset et sæt tagbærende stolper. En tredje mulighed er et nord syd orienteret dræn, der forstyrrer konstruktionen. Eller der kan simpelthen være tale om en kombination af ovenstående scenarier. K168 og afgrænsningerne/grøfterne A9201 og A9187 overlapper hinanden, men stratigrafi ikke påvist.

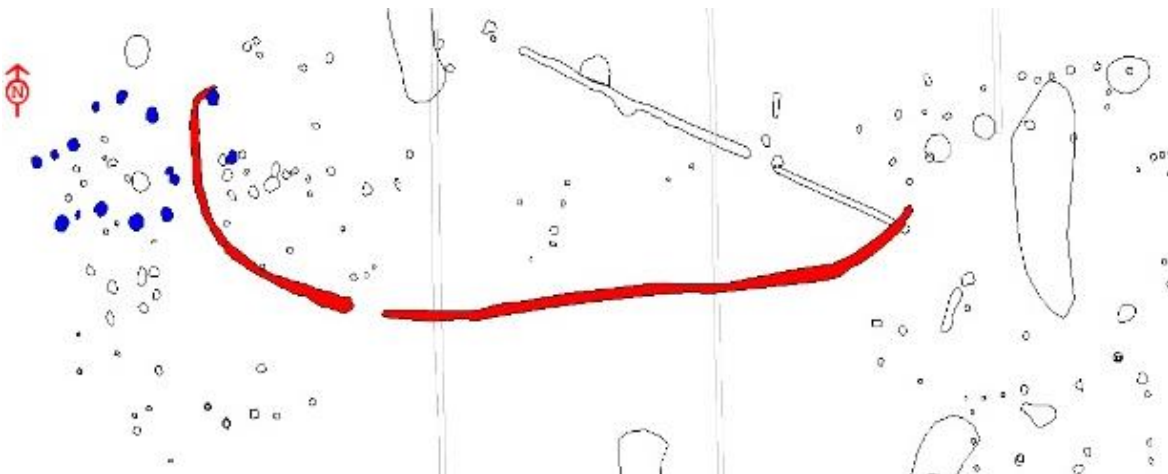

Figur 84: Langhus/økonomibygning K168 med blå.

K169: Der er tale om en let buet øst vest orienteret hegnsgrøft. Består af grøfterne: A9374, A9287 og A8957. Længden på hegnsgrøften er ca. 55 m, og dybden er mellem 16-36 cm. K169 orienterer sig mod nord, og de huse, der ligger her. Det drejer sig om K114, K141, K106, K168 og måske K100. Så det er sandsynligt, at K169 og den lille klynge huse er samtidige. Til forskel herfra er der overlap mellem K169 og Hus K99, idet der er påvist stratigrafi mellem A9674 og A9673. Sidstnævnte er tagbærende i Hus K99, og yngre end A9674.

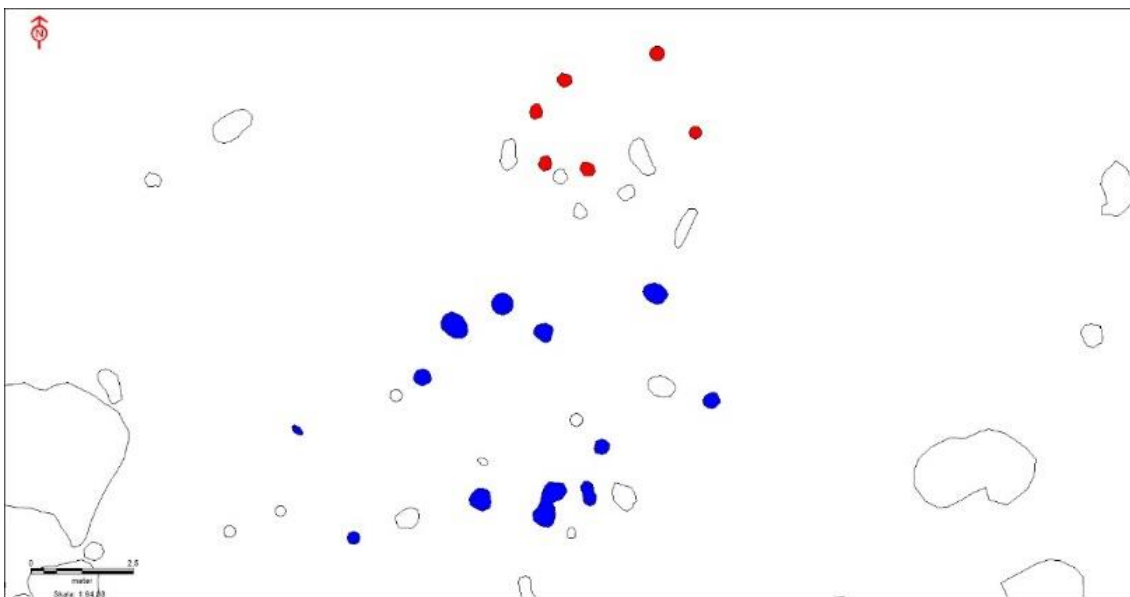
Figur 85: Stratigrafi mellem Hegnsgrøft K169 og tagbærende stolpe, Hus K99. Profil set fra øst.

Figur 86: Hegnsgrøft K169 og Hus K99. K99 er yngst.

K145 udgør en staklade med to sæt tagbærende stolper, og indgang mod vest. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 2,3 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 2,2 m, 2,1 m. Består af stolperne A10415, A10416, A10417, A10418, A10419, A10421. Bredden er 32-37 cm og dybden er 9-19 cm. Alle stolper meget ensartede i fyld og form.

K148 er et treskibet langhus med fire sæt tagbærende stolper og indgange centralt placeret i nord og syd. Orienteret vest sydvest øst nord øst. Længden er 9,3 m, og bredden målt ved indgange er 5,5 m. Består af stolperne A10426, A10427, A10429, A10431, A10434, A10435, A10683, A10685, A10689, A10687, A10690, A10691. Afstanden mellem de enkelte sæt set fra vest mod øst: 3,2 m, 3,1 m (indgangsparti), 2,8 m. Indbyrdes afstand de enkelte stolpepar imellem fra vest mod øst: 3,0 m, 3,3 m, 3,1 m, 3,0 m. Bredden på stolperne er 38-66 cm. Dybden er 20-42 cm. Stolperne fremstår generelt ensartet med let skrå sider, og afrundede bunde. ca. halvdelen havde stolpespor bevaret. Fra A10685, X2360, blev der fundet en x-formet hank, som havde været stærkt sekundært varmpåvirket. Sammen med staklade K145 udgør K148 en mindre gårdsenhed.

Figur 87: Langhus K148 med mørkeblåt og staklade K145 med rødt.

Langhus

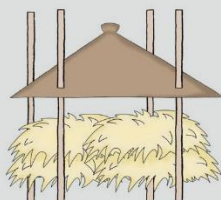
Langhuset er det hus, hvor man har boet og haft sine dyr på stald. Det har fået sit navn, da husene er aflange, oftest 5-6 m brede. Det er forskelligt, hvor lange husene er. De fleste huse er mellem 15 og 25 m lange, men de kan være så lange som 40-50 m, selvom det hører til sjældenhederne.

Der er også mindre bygninger, som har været brugt som fx arbejdsrum og til opbevaring. Indgangene er i langhusenes lange vægge, og indrettes oftest med bolig i den ene ende (mod vest) og stald i den anden (mod øst).

Firestolpeanlæg

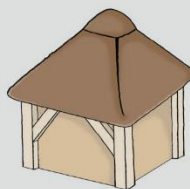
Firestolpeanlæg er små kvadratiske bygninger, bestående af i alt fire stolper.

Disse små bygninger kan være 'staklader' eller 'hjelme' - små bygninger uden vægge men med et tag, der eventuelt har kunnet

hejses op og ned. Begge typer har nok været brugt til opbevaring af halm, hø eller andet forråd.

Sådanne små omtrent kvadratiske bygninger kan dog også have spor af vægge og indgange. I de tilfælde er der i stedet tale om mindre huse, hvor de to

rækker stolper har båret husets tag. De små huse har været brugt til forskellige håndværksaktiviteter, opbevaring og lignende.

Firestolpeanlæggene er almindelige udhuse eller skure, som hører til gårdene med deres langhuse, som blev brugt som bolig og stald. Denne type huse kendes i jernalder (500 f.kr.-750 e.kr.) - og helt op i nyere tid forekommer både 'staklader' og 'hjelme'.

Gruberne generelt:

Generelt er gruberne placeret jævnt fordelt på hele det arkæologisk undersøgte areal. Desuden er der påvist stratigrafi mellem et antal af gruberne og de forskellige konstruktioner på pladsen. Som eksempler herpå kan nævnes, at langhus K103 forstyrres i øst af grube A10842 og langhus K 112 forstyrres af grube 9426. Ved sidstnævnte er det fortrinsvis den nordlige række af tagbærende stolper samt husets ildsted A9427, der er forstyrret. Der er således ikke påvist et egentligt afgrænset produktionsområde beliggende for sig selv separeret fra den samtidige bebyggelse, men en mere kontinuerlig brug af stedet over tid på det udgravede areal. Gruberne er derfor ikke alle nødvendigvis samtidige med hinanden eller konstruktionerne på stedet. Helt generelt kan der siges om gruberne, at langt hovedparten af dem består af 1-3 lag. Lagene er som oftest gråbrune

eller brungrå i vekslende nuancer og med trækul. Øverste lag benævnes ofte opfyldslag. Gruberne består som oftest tydeligt afgrænsede i flade og snit, og mange af dem indeholdt keramik af forskellige typer og udseende.

Figur 88: Klassisk grube med overvejende mørkt gråbrunt fyld.

Grube

En grube er et større hul i jorden, som kan være brugt til mange forskellige ting - opbevaring, ovn, opgravning af råstof (især ler), affaldsbeholder osv.

Fælles for gruber er, at de tit er fyldt op med affald fra bopladsen. Derfor kan de hjælpe til med at sige noget om, hvad der er foregået netop dér - ud fra det affald, der er havnet i gruben.

Gruberne har nok haft en anden funktion end affaldsbeholder, før de er blevet fyldt op. Denne funktion er i mange tilfælde stadig en gåde. Gruberne kan være brugt flere gange og er almindelige på bopladser.

Figur 89: Fragmenteret ildbuk-keramik fra grube A9741.

Til nærmere gennemgang er her nedenfor udvalgt nogle af de mere præcist tolkede, knap så anonyme, funktionsgruber.

Brønde:

A10099: Drikkevandsbrønd, oval i fladen. Maskinsnittet. Bredde 152 cm. Dybde 110 cm. Anlægget ligger ca. 6,5 m øst for langhus K121 og ca. 1,5 m syd for staklade K149. Antages, at være samtidige med disse.

Brønden bestod af 5 lag. Lag 5 antages, at være det lag, der er opstået i brøndens brugstid. De to knusesten er fra bundlaget. De øvre liggende lag antages, at være senere opfyldslag. I disse opfyldslag blev der fundet diverse stykker keramik. Deriblandt to randskår, hvor randen var udadsvajet, fortykket og afrundet, hvilket passer godt med ældre jernalder. En del af keramikken havde været sekundært brændt. Der er ikke udtaget jordprøver fra brønden med henblik på senere naturvidenskabelige undersøgelser.

Figur 90: Brønd A10099's placering i forhold til andre konstruktioner. Markeret med lyseblåt.

Figur 91: Brønd A10099, profilsnit. Set fra syd.

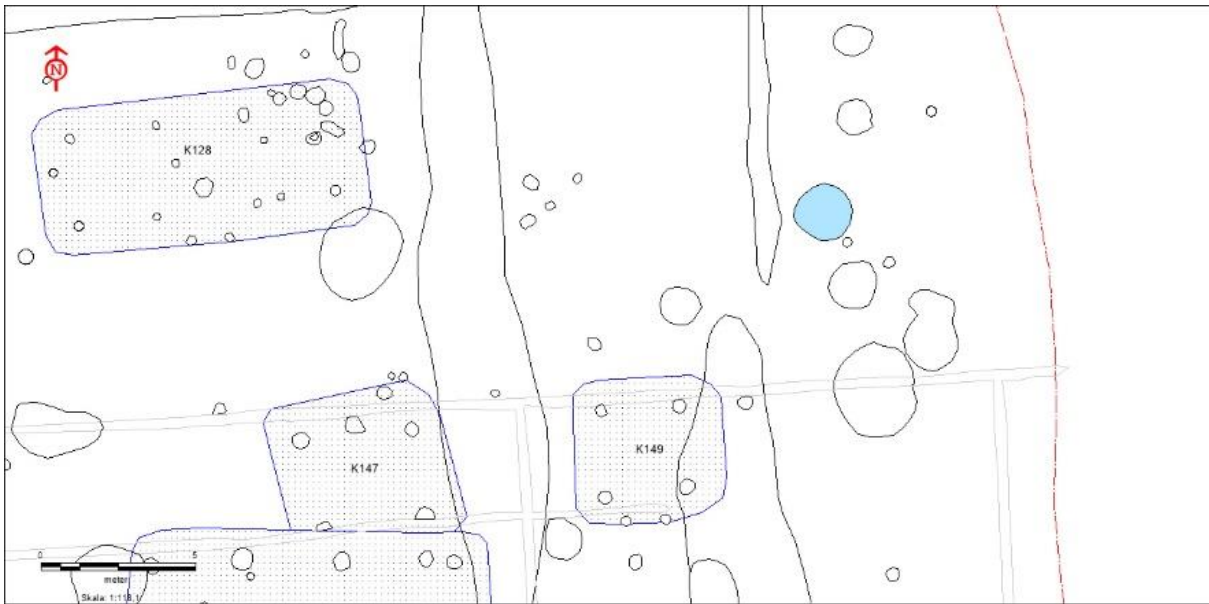
Brønd

En brønd er som i dag et hul gravet for at skaffe vand. Der kendes brønde helt fra bondestenalderen (3.900 f.kr.), og gennem størstedelen af oldtiden er en brønd bare et dybt hul med ret stejle sider. I visse perioder forer man brøndhullet med træ, enten i form af pileflet, en udhulet træstamme (en holk) eller en kasse af træ.

Brønden bliver, efter den ikke bliver brugt længere, opfyldt med affald fra bopladsen. Brøndene indeholder derfor tit mange ting af træ, blade, dyreknogeter og endda læder. I brønden har der været vådt og iltfattigt, så tingene ikke er rådnet så hurtigt. Derfor er det også især i brøndene, man finder både kopper, spande, dele af hjul og bygningsplanker, stiger og meget mere af træ - såvel som knogler af mennesker og dyr - og endda sko af skind! Også helt små dele som pollen fra luften kan være bevaret, og kan fortælle om landskabet nær brønden, mens den var i brug.

A10115: Brønd, muligvis drikkevand, tilnærmelsesvis cirkulær i fladen. Maskinsnittet. Bredde ca. 180 cm. Dybde 130 cm. Anlægget ligger placeret 14 m øst for langhus K128. 13 m nordøst fra staklade K147, samt 6 m nordøst for staklade K149.

Brønden bestod af 13 lag. Hvoraf de ca. seks nederste karakteriseres ved, at fremstå temmelig heterogene. De indeholdt alle i varierende grad tynde striber, så de fremstod stærkt lagopdelte, hvilket kan tyde på gentagne opfyldninger af vand. De øvre liggende lag må skulle tolkes som forskellige opfyldslag. Blandt andet indeholdende en del trækulsnister samt keramik. Blandt andet tre randskår med påsat liste med fingerindtryk placeret umiddelbart under randen. Lag 13 tolkes som et muligt stolpehul. Desværre er afgrænsningen til brønden diffus. Så entydig stratigrafi kunne ikke erkendes. Men måske har den været overdækket i brugstiden?

Figur 92: Brønd A10115's placering med lyseblåt.

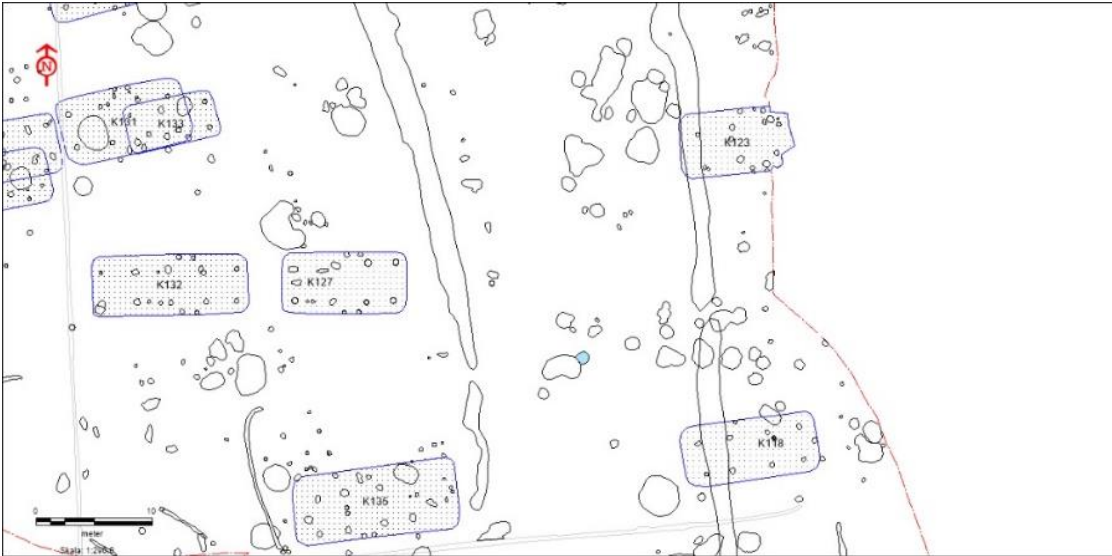

Figur 93: Brønd A10115, profil og flade set fra nord.

Figur 94: Randskår med påsatte lister med fingerindtryk fra brønd A10115.

A10396: Brønd, muligvis drikkevand. Tilnærmelsesvis cirkulær i fladen. Bredde: 140 cm. Dybde: 93 cm. Anlægget ligger lidt alene, men centralt placeret mellem langhusene K127, K123, K135 og K118. Tættest på sidstnævnte med en afstand på ca. 11 m. Brønden bestod af 5 lag. Bundlaget bestod af gråt sandet ler med en del trækul, samt enkelte sten. Laget fremstod meget vådt og er det ældste i brøndens brugstid. Laget ovenover var karakteriseret ved, at bestå af gulgråt undergrundslignende sandet ler med en del orange udfældninger (redox). Ovenover dette lag var et meget heterogent lag, der bestod af gråbrunt sandet ler med tynde striber af lysegult undergrund, som bestod af sandet ler og tynde trækulsstriber. I dette lag blev der fundet knusesten og keramik. Keramikken var et gråbrunt bundskår, der har været sekundært varmepåvirket. Fremstår lettere kraftigt og en smule groft magret. Iblandet glimmer. Ganske svagt afsat standring. På indersiden ses svage fingerindtryk på bunden. Dette skyldes håndværksmæssig teknik. Er ikke lavet i dekorationsøjemed. Brønd A10396 skæres af grube A10397.

Figur 95: Brønd A10396's placering med lyseblåt.

A10863: Drikkevandsbrønd. Tilnærmelsesvis cirkulær i fladen. Maskinsnittet. Bredde: 230 cm. Dybde 144 cm. Placeret ud for det nordvestlige hjørne af langhus K135 og inden for de grøftsafgrænsninger, der tolkes sammen med K135, at udgøre en lille gårdsenhed. Brønden bestod af ni lag. Lag 4 og lag 7 var temmelig heterogent vekslende mellem partier/linser af mørkt gråt, ret kompakt sandet ler til få tynde striber af lyst grågult kompakt omlejret undergrundsler. Især lag 4 er beskrevet som stærkt heterogent med tynde striber (max 2,5 cm) vekslende mellem at bestå af gult omlejret undergrund til brunsorte trækulsholdige striber. Heri fandtes et fragmentarisk bundskår, som havde været sekundært varmepåvirket. Det heterogene og stærkt vekslende udseende kan skyldes gentagne opfyldninger af vand. Lag 8 var en omlejret linse af undergrund. Lag 9 bestod af meget kompakt ler med få trækulsnister. Lag 7-9 fremstod våde/fugtige ved beskrivelsen af dem. Endvidere stod der vand i bunden af brønden under registreringen af den. De øverste lag i brønden tolkes som opfyldslag.

Figur 96: Brønd A10863's placering med lyseblåt.

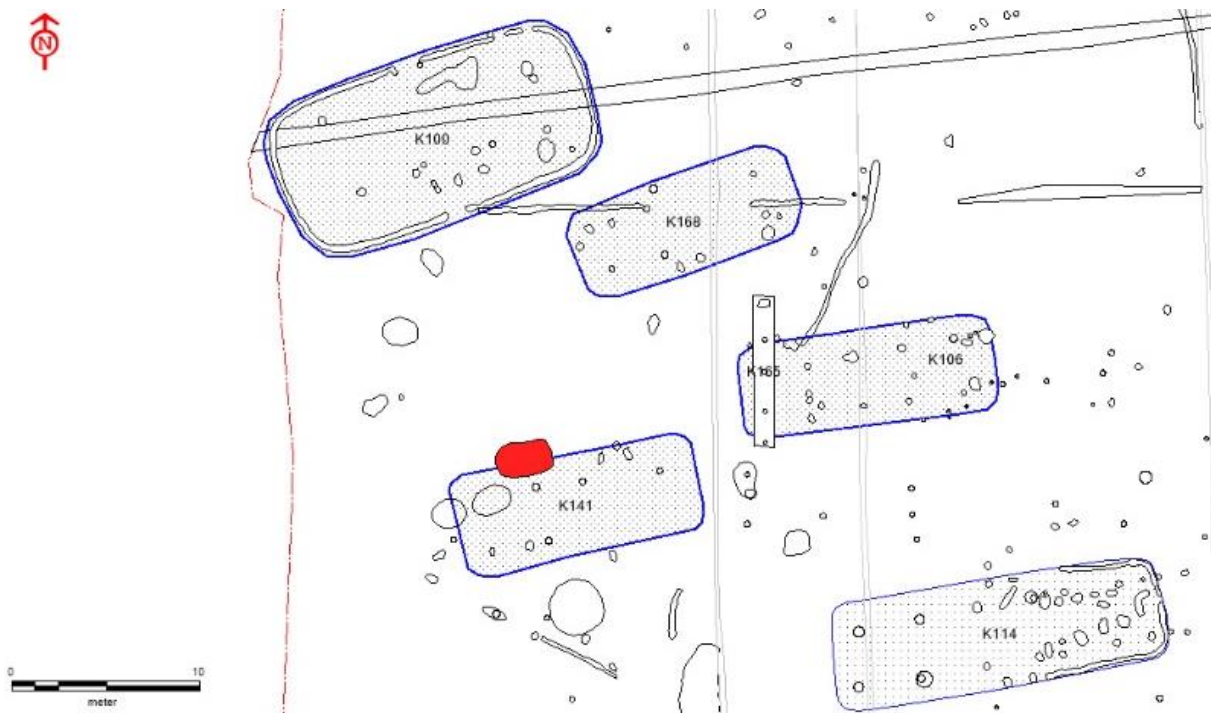
Figur 97: Brønd A10863. Profil set fra vest.

I det følgende skal præsenteres en særlig form for funktionsgruber, der er erkendt på udgravningen. Der er tale om såkaldte lavbrændingsovne/lavtemperatursovne. De nævnte anlæg er identificeret på baggrund af 5 kriterier, som cand. mag. arkæolog Kåre Gyldenløve ved Vesthimmerlands Museum har opsat.³ Og mindst et af kriterierne er opfyldt i de udvalgte anlæg. Kriterierne skal ikke gengives i deres fulde længde her, men det kan sammenfattende nævnes, at der kan optræde lag med brændt tørveaske iblandet rester af hvidbrændt knogle. Lysegrå lag iblandet trækulsrester. Under disse nævnte typer lag kan der ofte observeres et eller flere af hinanden følgende og gennemgående lag af sten/ og eller afbrudte keramikskårslag. Desuden kan der forefindes ubrændt flint og ubrændt ler. Omfanget af denne type ovn kan variere på de enkelte pladser. De er som regel cirkulære eller ovale i fladen, og i snit fremstår de ofte fladbundede/let rundbundede og med tilnærmelsesvis lodrette eller let skrånende sider. Endelig vil makrofossilanalyser af floteringsrester fra sådanne anlæg vise en stor forekomst af fossile frø og korn. Dateringsmæssigt ligger de i perioden yngre bronzealder til ældre førromersk jernalder og oftest er de placeret tæt på bebyggelsen.

A9241: Produktionsanlæg/ovn. Mulig lavbrændingsovn. Aflang i fladen, øst vest orienteret. Længde: 300 cm. Bredde: 176 cm. Dybde: 70 cm. Flad bund og med let skrånende sider. Da anlægget i fladen havde gravlignende form, blev det imidlertid snittet på tværs, og ikke på langs, som man sædvanligvis ville gøre med et produktionsanlæg. Anlægget består af 7 lag. De øverste lag veksler mellem at bestå af gråbrunt sandet ler med spredte trækulsnister, og så lidt tyndere striber af lyst brungult sand. Lag 6 og lag 7 bestod

³ Skriftlig meddelelse via e-mail til Museum Skanderborg.

henholdsvis af lyst gulbrunt sandet ler spættet af rødbrændt ler og trækulsnister. Og rødbrunt sandet ler spættet af rødbrændt ler og trækulsnister. Det rødbrændte materiale i de to bundlag må formodes, at hidrøre fra ovnsens kappe eller lignende, og repræsenterer anlæggets brugsperiode – måske er de udtryk for to faser. Keramik er stort set repræsenteret i alle lagene, men er kun holdt adskilt som lag 1-3; lag 4 og lag 5-7. Keramikken viser bla. En båndformet hank påsat umiddelbart under stærkt udadsvajet, let facetteret rand, se fig. 69-70. Hanketyper leder dateringen af anlægget hen på periode yngre førromersk jernalder.⁴ Endvidere er der i lag 5-7 fundet en kraftigt magret rødorange lerklump – denne kan være en mulig rest af nedbrudt ovnkappe? A9241 og hus K141 overlapper hinanden. Eksakt stratigrafi kunne ikke iagttages.

Figur 98: Placering af mulig lavbrændingsovn A9241 markeret med rødt.

⁴ Per Ole Rindel, 1988. Typologisk og kronologisk skema over rande og hanker i ældre jernalder.

Figur 99: Produktionsanlæg/lavbrændingsovn A9241. Fladen set fra syd.

Figur 100: A9241, produktionsanlæg/lavbrændingsovn. Profil set fra øst.

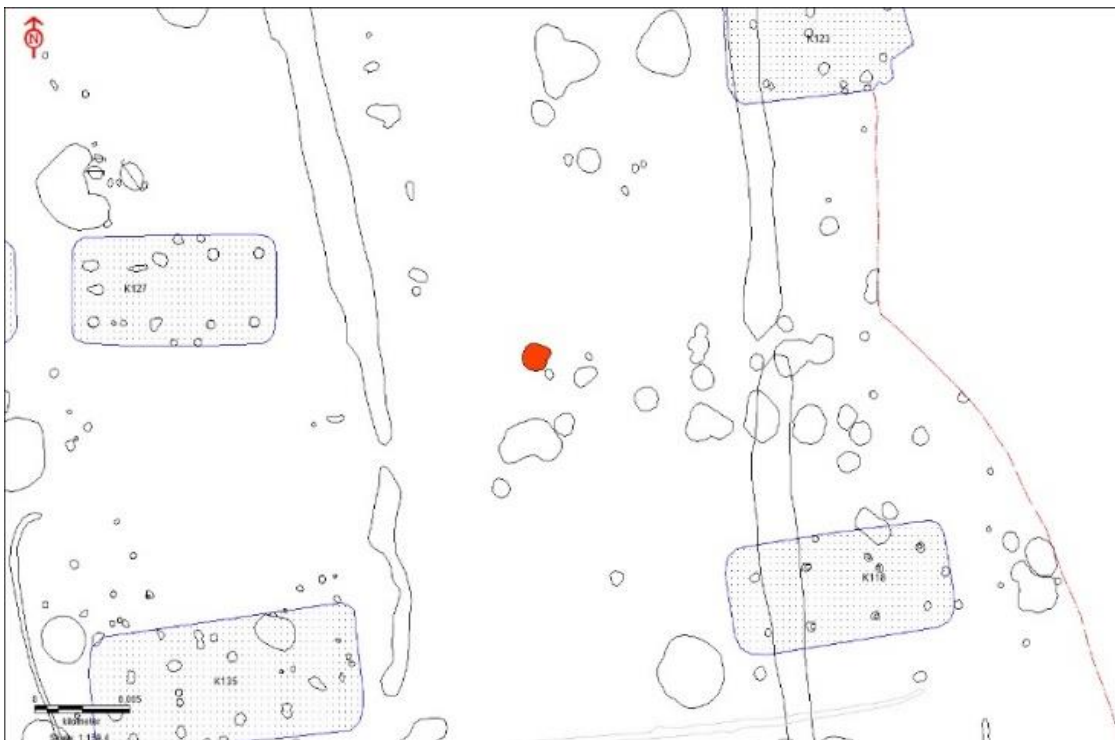

Figur 101: Båndformet hankeskår X2160 fra A9241

Figur 102: Hankeskår X2160, A9241. Bemærk den kraftigt udadsvajede rand.

A10395: Produktionsanlæg/ovn. Mulig lavbrændingsovn. Længde: 134 cm. Dybde: 66 cm. I vestlig side tilnærmelsesvis cirkulær i fladen. I østlig side lidt mere uregelmæssig – let ottetalsformet. Anlægget var tilnærmelsesvis fladbundet med let afrundede sider. Dykker dog lidt i nordvestlig side. Anlægget består af 5 lag. Lag 1 består fortrinsvis af brunt sandet ler med trækulsnister og en smule keramik. Formodes, at være et opfyldslag. Lag 2. består af gulgråt homogent undergrundslignende sandet ler. Formentlig tale om omlejret undergrund. Lag 3. består overvejende af gråbrunt sandet ler, hvori der er en større plet bestående af gråbrunt sandet ler med en masse trækul. Lag 4 er karakteriseret ved at indeholde sortbrunt let humøst og løst let leret sand med enkelte pletter af undergrund. I laget findes en masse trækulsnister, som ligger i tynde horisontale lag med meget tynde sandlag. Mest tydeligt kommer det til udtryk midt i laget. I laget er også en smule hvidbrændt knogle samt brændt flint. Bundlaget, lag 5 består af gråbrunt sandet ler med pletter af mørkt gråbrunt sandet ler, trækulsnister og enkelte små stykker keramik. Anlægget ligger placeret i en klynge af større og mindre gruber, der ligger placeret ret centralt mellem husene K123, K118, K135, K127. A10395 kan være samtidig med disse og i fællesskab med de andre gruber kan de udgøre en form for funktionsområde knyttet dertil. Flere af keramikstykkerne fra A10395 har været sekundært brændt.

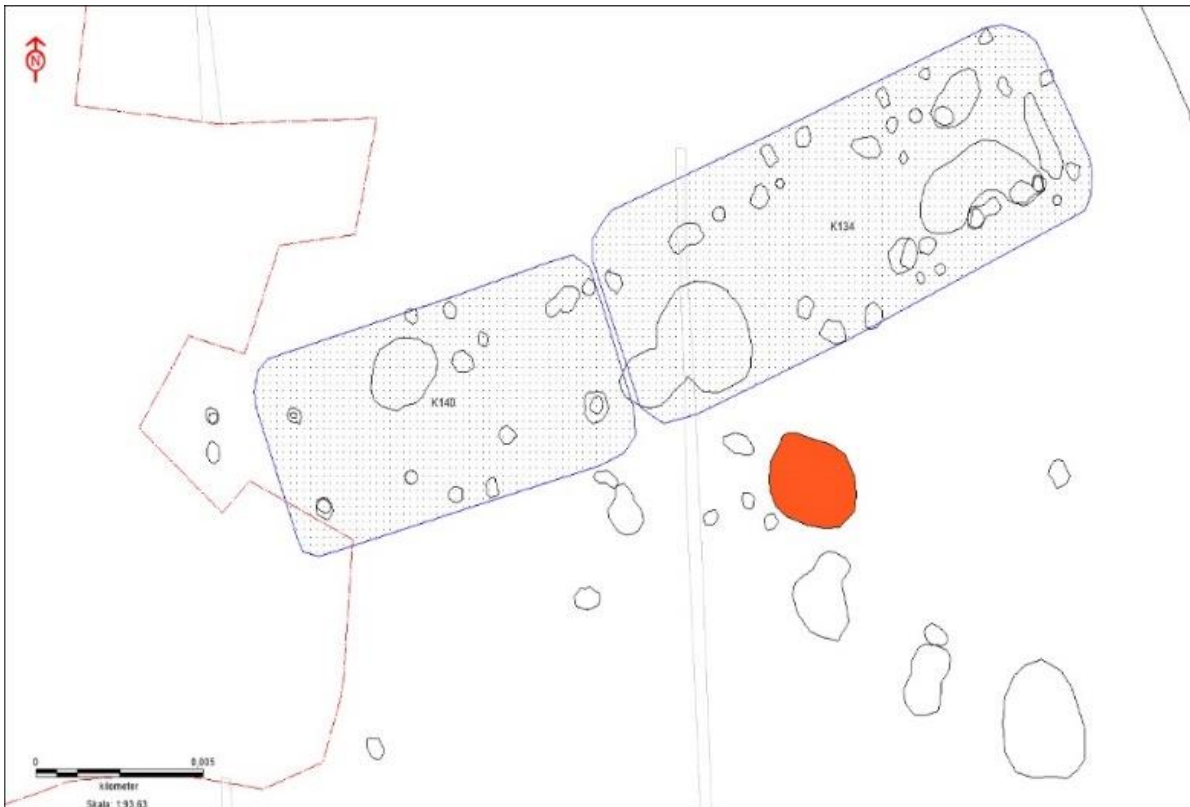

Figur 103: A10395 centralt placeret mellem omkringliggende huse.

Figur 104: Arbejdsfoto af A10395. Profil set fra vest.

A10989: Produktionsanlæg/ovn. Mulig lavbrændingsovn. Længde: 255 cm. Dybde: 77 cm. Tilnærmelsesvis oval i fladen. Let afrundede sider og let rundbundet. A 10989 består af fire lag. Lag 1 består af brunt til gråbrunt let humøst sandet ler med lidt undergrundsninger og trækulsnister. Der lå keramik på fladen. Lag 2 består af mørkt gråbrunt sandet ler med en masse trækulsnister. Desuden indeholder laget lyst gråbrune tynde horisontale lag plus meget tynde grå horisontale lag samt lidt rødt sand. Laget fremstår meget heterogent. Lag 3 består af homogent lyst gråbrunt sandet ler med lidt trækulsnister samt keramik. Bundlaget lag 4 var gråt sandet ler med enkelte trækulsnister. Lagene fremstod tydeligt afgrænsede. Enkelte af keramikstykkerne har været sekundært brændt. Anlægget ligger i en klynge, af det der formodes at være større og mindre gruber, placeret umiddelbart syd sydøst for husene K140 og K134. De ligger umiddelbart i forlængelse af hinanden – en smule forskudt, så det formodes, at de ikke er samtidige. Hvilken en af huskonstruktionerne A10989 skal knyttes til, er derfor usikkert.

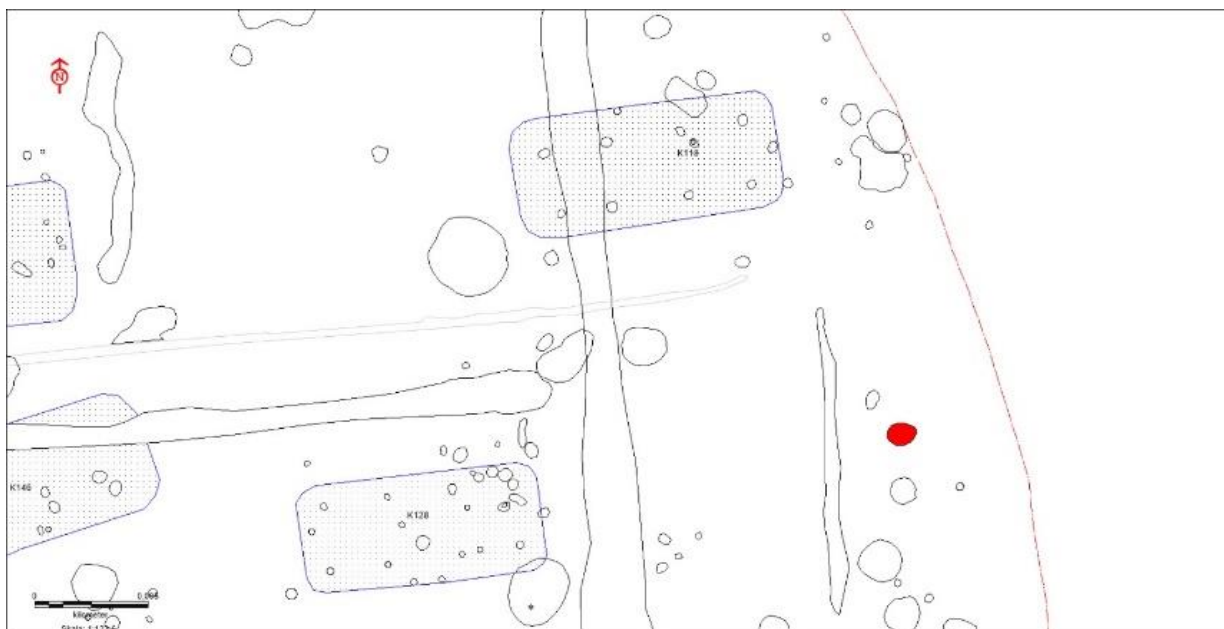
Figur 105: Placering af A10989 i forhold til Husene K140 og K134.

Figur 106: A10989, arbejdsfoto af profil. Set fra nordøst.

A10119: Produktionsanlæg/ovn. Mulig lavbrændingsovn. Længde: 146 cm. Dybde: 105 cm. Omtrent cirkulær i fladen og med tilnærmelsesvis lodrette sider, den østlige side dog let skrånende. Bunden er afrundet. A10119 består af syv lag. Lag 1 udgør et opfyldslag. Lag 2 er 5-7 cm tykt, og består af homogent

lyst gulgråt sand. Lag 3 Er et heterogent lag af lyst gråhvidt med meget trækul. Lag 4 er et lag bestående af mange tynde lag, op imod 40 striber. Laget består hovedsageligt af mørkt brunrødt sandet let leret porøs fyld, som af udgraveren er tolket til at være en form for tørveaske. I dette lag konstateredes tynde horisonter af lyst gråt og lyst grågult sand, samt tynde trækulslag. I de nederste 10 cm fandtes enkelte sten med en diameter på 4-7 cm. I lag 4 lå desuden enkelte små sideskår. Lag 5 udgør et ca. 1 cm tykt gennemgående trækulslag. Lag 6 ligner lag 4, men indeholder mere trækul. Lag 7 udgør bundlaget og er 2-3 cm tykt bestående af lyst gråt fint sand. Der er ikke registreret små knoglefragmenter i nogen af lagene. Ovnene ligger placeret omtrent lige langt fra henholdsvis K118 og K128. Om den er samtidig med disse, kan dog ikke entydigt afgøres. Fra A10119 er der samlet set udtaget syv prøver til mikromorfologiske analyser. Desuden er der udtaget en jordsøjle, dyb og bred nok til, at der ved eventuelle fund af non-pollen polynomorfs (NPPér), fytolitter eller andet i mikromorfprøverne kan laves analyse ud fra sedimenterne i jordsøjlen. Disse jordprøver er udtaget for, blandt andet, at kunne belyse eventuel specialisering på bopladsen, om det er den samme gentagne hændelse og om hvilken type brændsel, der er anvendt.

Figur 107: Placering af A10119 i forhold til Husene K118 og K128.

Figur 108: A10119. Profil set fra syd.

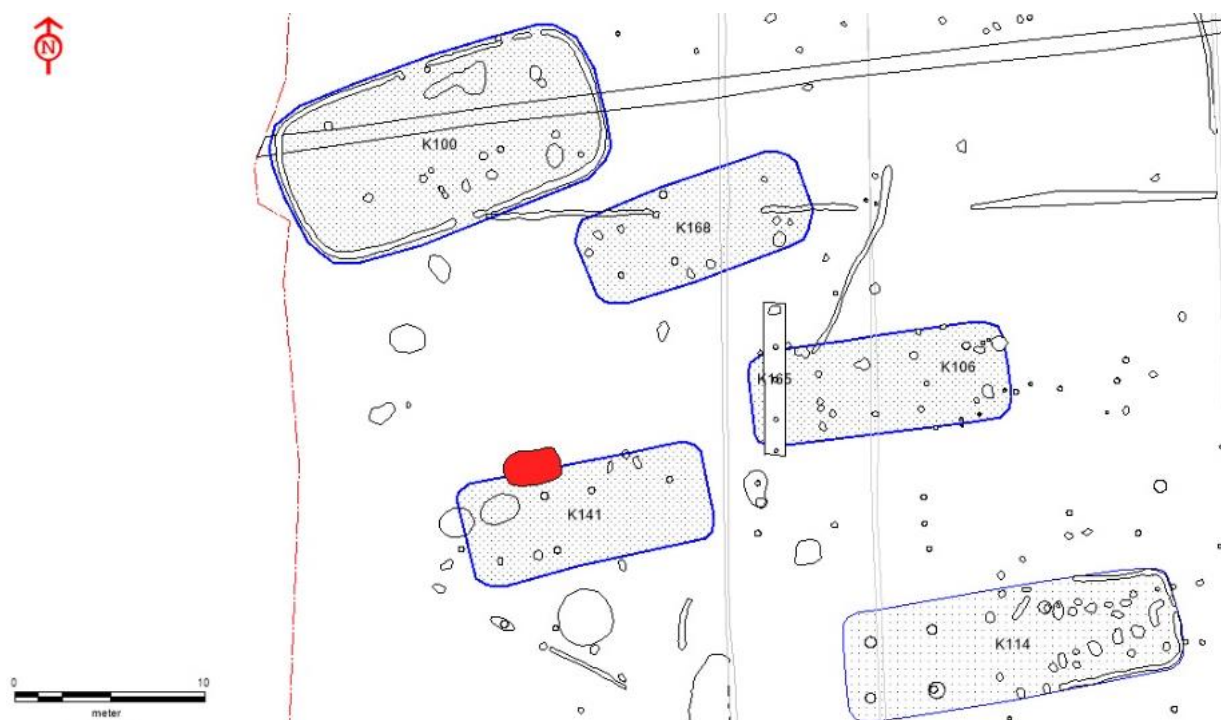

Figur 109: Brønd A10099, profilsnit set fra syd.

Andre funktionsgruber:

Ud over brønde og gruber fandtes der på pladsen også en række pyrotektiske anlæg. Såkaldte lavtemperaturovne eller lavbrændingsovne.

A9241: Produktionsanlæg/ovn. Mulig lavbrændingsovn. Aflang i fladen, øst vest orienteret. Længde: 300 cm. Bredde: 176 cm. Dybde: 70 cm. Flad bund og med let skrånende sider. Da anlægget i fladen havde gravlignende form, blev det imidlertid snittet på tværs, og ikke på langs, som man sædvanligvis ville gøre med et produktionsanlæg. Anlægget består af 7 lag. De øverste lag veksler mellem at bestå af gråbrunt sandet ler med spredte trækulsnister, og så lidt tyndere striber af lyst brungult sand. Lag 6 og lag 7 bestod henholdsvis af lyst gulbrunt sandet ler spættet af rødbrændt ler og trækulsnister. Og rødbrunt sandet ler spættet af rødbrændt ler og trækulsnister. Det rødbrændte materiale i de to bundlag må formodes, at hidrøre fra ovnens kappe eller lignende, og repræsenterer anlæggets brugsperiode – måske er de udtryk for to faser. Keramik er stort set repræsenteret i alle lagene, men er kun holdt adskilt som lag 1-3; lag 4 og lag 5-7. Keramikken viser bla. En båndformet hank påsat umiddelbart under stærkt udadsvajet, let facetteret rand, se fig. 69-70. Hanketyper leder dateringen af anlægget hen på periode yngre førromersk jernalder.⁵ Endvidere er der i lag 5-7 fundet en kraftigt magret rødorange lerklump – denne kan være en mulig rest af nedbrudt ovnkappe? A9241 og hus K141 overlapper hinanden. Eksakt stratigrafi kunne ikke iagttages.

Figur 110: Placering af mulig lavtemperaturovn A9241. Markeret med rødt.

⁵ Per Ole Rindel, 1988. Typologisk og kronologisk skema over rande og hank i ældre jernalder.

Figur 111: Produktionsanlæg/lavbrændingsovn A9241. Fladen set fra syd.

Figur 112: A9241, produktionsanlæg/lavbrændingsovn. Profil set fra øst.

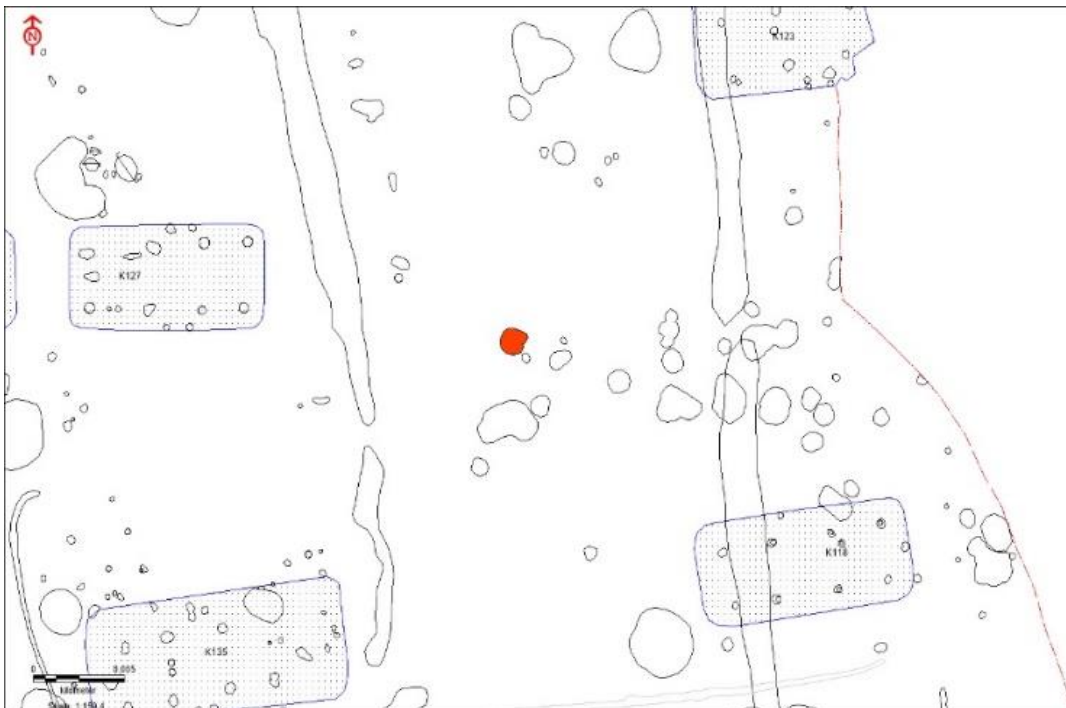

Figur 113: Båndformet hankeskår X2160 fra A9241

Figur 114: Hankeskår X2160, A9241. Bemærk den kraftigt udadsvajede rand.

A10395: Produktionsanlæg/ovn. Mulig lavbrændingsovn. Længde: 134 cm. Dybde: 66 cm. I vestlig side tilnærmelsesvis cirkulær i fladen. I østlig side lidt mere uregelmæssig – let ottetalsformet. Anlægget var tilnærmelsesvis fladbundet med let afrundede sider. Dykker dog lidt i nordvestlig side. Anlægget består af 5 lag. Lag 1 består fortrinsvis af brunt sandet ler med trækulsnister og en smule keramik. Formodes, at være et opfyldslag. Lag 2. består af gulgråt homogent undergrundslignende sandet ler. Formentlig tale om omlejret undergrund. Lag 3. består overvejende af gråbrunt sandet ler, hvori der er en større plet bestående af gråbrunt sandet ler med en masse trækul. Lag 4 er karakteriseret ved at indeholde sortbrunt let humøst og løst let leret sand med enkelte pletter af undergrund. I laget findes en masse trækulsnister, som ligger i tynde horisontale lag med meget tynde sandlag. Mest tydeligt kommer det til udtryk midt i laget. I laget er også en smule hvidbrændt knogle samt brændt flint. Bundlaget, lag 5 består af gråbrunt sandet ler med pletter af mørkt gråbrunt sandet ler, trækulsnister og enkelte små stykker keramik. Anlægget ligger placeret i en klynge af større og mindre gruber, der ligger placeret ret centralt mellem husene K123, K118, K135, K127. A10395 kan være samtidig med disse og i fællesskab med de andre gruber kan de udgøre en form for funktionsområde knyttet dertil. Flere af keramikstykkerne fra A10395 har været sekundært brændt.

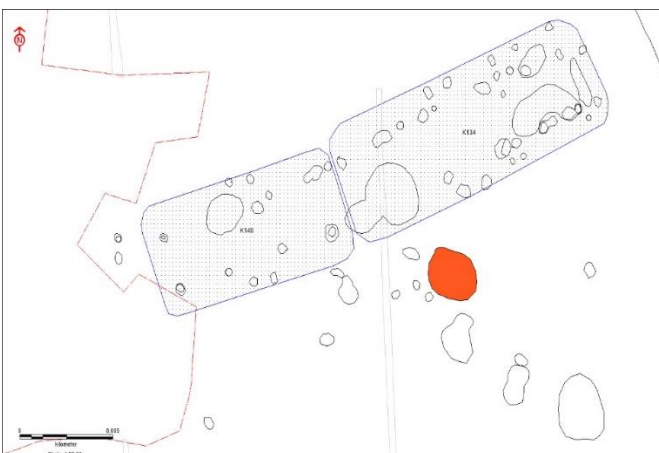

Figur 115: A10395 centralt placeret mellem omkringliggende huse.

Figur 116: Arbejdsfoto af A10395. Profil set fra vest.

A10989: Produktionsanlæg/ovn. Mulig lavbrændingsovn. Længde: 255 cm. Dybde: 77 cm. Tilnærmelsesvis oval i fladen. Let afrundede sider og let rundbundet. A 10989 består af fire lag. Lag 1 består af brunt til gråbrunt let humøst sandet ler med lidt undergrundsninger og trækulsnister. Der lå keramik på fladen. Lag 2 består af mørkt gråbrunt sandet ler med en masse trækulsnister. Desuden indeholder laget lyst gråbrune tynde horisontale lag plus meget tynde grå horisontale lag samt lidt rødligt sand. Laget fremstår meget heterogent. Lag 3 består af homogent lyst gråbrunt sandet ler med lidt trækulsnister samt keramik. Bundlaget lag 4 var gråt sandet ler med enkelte trækulsnister. Lagene fremstod tydeligt afgrænsede. Enkelte af keramikstykkerne har været sekundært brændt. Anlægget ligger i en klynge, af det der formodes at være større og mindre gruber, placeret umiddelbart syd sydøst for husene K140 og K134. De ligger umiddelbart i forlængelse af hinanden – en smule forskudt, så det formodes, at de ikke er samtidige. Hvilken en af huskonstruktionerne A10989 skal knyttes til, er derfor usikkert.

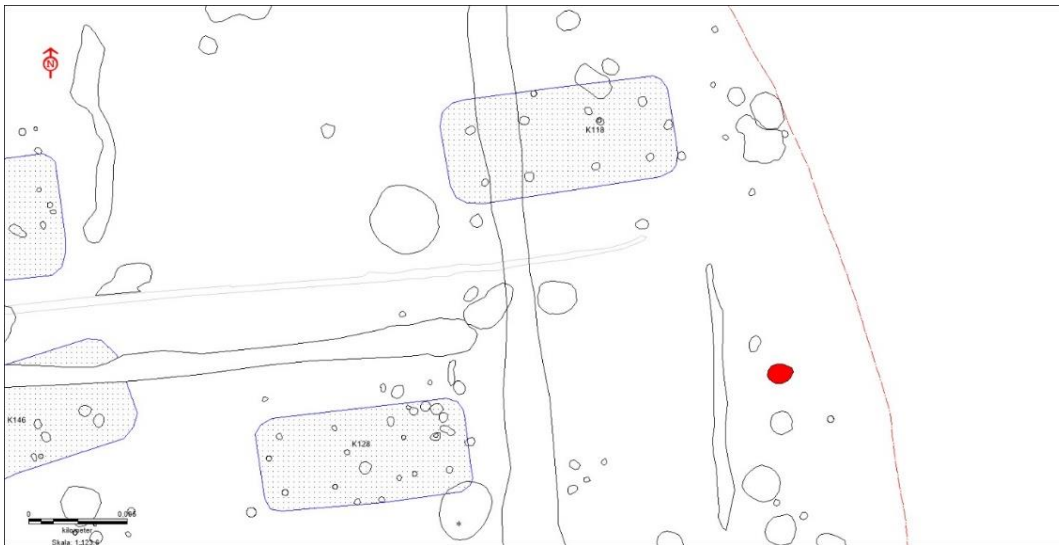

Figur 117: Placering af A10989 i forhold til Husene K140 og K134.

Figur 118: A10989, arbejdsfoto af profil. Set fra nordøst.

A10119: Produktionsanlæg/ovn. Mulig lavbrændingsovn. Længde: 146 cm. Dybde:105 cm. Omtrent cirkulær i fladen og med tilnærmelsesvis lodrette sider, den østlige side dog let skrånende. Bunden er afrundet. A10119 består af syv lag. Lag 1 udgør et opfyldslag. Lag 2 er 5-7 cm tykt, og består af homogent lyst gulgråt sand. Lag 3 Er et heterogent lag af lyst gråhvidt med meget trækul. Lag 4 er et lag bestående af mange tynde lag, op imod 40 striber. Laget består hovedsageligt af mørkt brunrødt sandet let leret porøs fyld, som af udgraveren er tolket til at være en form for tørveaske. I dette lag konstateredes tynde horisonter af lyst gråt og lyst grågult sand, samt tynde trækulslag. I de nederste 10 cm fandtes enkelte sten med en diameter på 4-7 cm. I lag 4 lå desuden enkelte små sideskår. Lag 5 udgør et ca. 1 cm tykt gennemgående trækulslag. Lag 6 ligner lag 4, men indeholder mere trækul. Lag 7 udgør bundlaget og er 2-3 cm tykt bestående af lyst gråt fint sand. Der er ikke registreret små knoglefragmenter i nogen af lagene. Ovnene ligger placeret omtrent lige langt fra henholdsvis K118 og K128. Om den er samtidig med disse, kan dog ikke entydigt afgøres. Fra A10119 er der samlet set udtaget syv prøver til mikromorfologiske analyser. Desuden er der udtaget en jordsøjle, dyb og bred nok til, at der ved eventuelle fund af non-pollen polynomorps (NPPér), fytolitter eller andet i mikromorfprøverne kan laves analyse ud fra sedimenterne i jordsøjlen. Disse jordprøver er udtaget for, blandt andet, at kunne belyse eventuel specialisering på bopladsen, om det er den samme gentagne hændelse og om hvilken type brændsel, der er anvendt.

Figur 119: Placering af A10119 i forhold til Husene K118 og K128.

Figur 120: Lavbrændingsovn A10119. Profil set fra syd.

Sammenfatning

Det undersøgte område er en bebyggelse, hvor hovedparten dateres ved hjælp af keramik, huskonstruktioner samt C14-dateringer til omkring Kristi fødsel og et stykke ind i ældre romersk jernalder. C14-dateringerne afventer stadig i skrivende stund. Enkelte konstruktioner, K95-K98, er formentlig lidt yngre og skal dateres til ældre germansk jernalder. Keramikken er rigt repræsenteret i de forskellige typer anlæg; stolpehuller, gruber, brønde og pyrotekniske anlæg. Ofte dekoreret med en masse forskellige typer ornamentik. Specielt fingerindtryk/negleindtryk på påsatte lister er flittigt anvendt. Ildbukkene, som der er

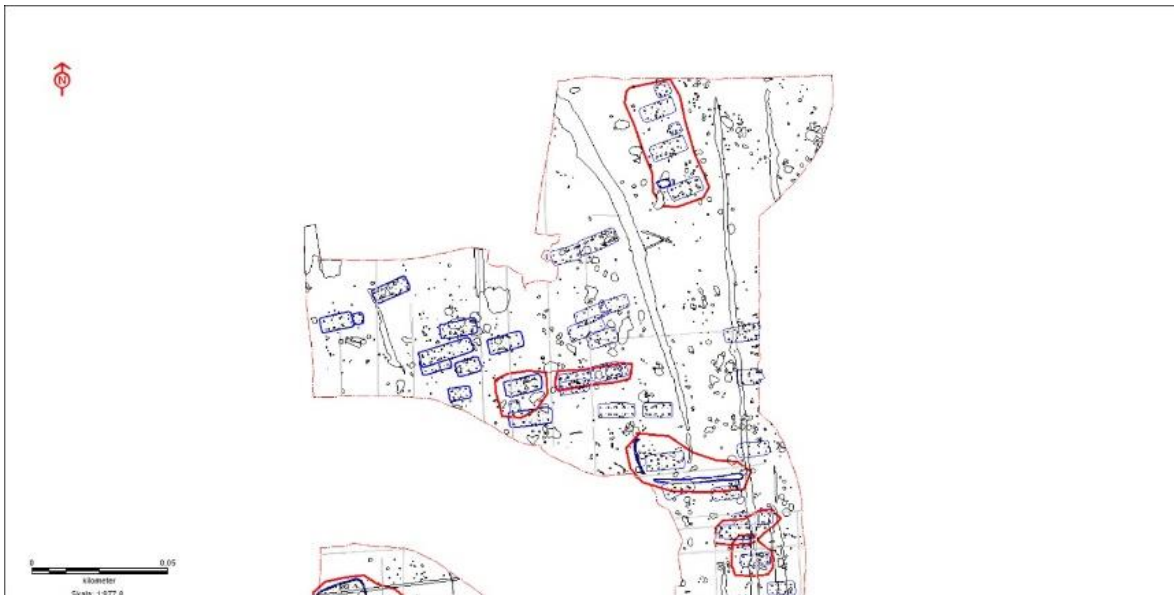
fundet 6 fragmenter af, er ofte prydet med heldækkende negleindtryksornamentik. En spændende iagttagelse, der er gjort under gennemgangen af keramikken er, at der er utrolig meget af det, der har været sekundært varmpåvirket. Enkelte stykker endda så voldsom, at de er meget vægtreduceret og nærmest vredet ud af facon. Det til trods for, at hovedparten af huskonstruktionerne ikke bærer præg af, at have været nedbrændt eller lignende. Kun i et fåtal af stolpehullerne fandtes der så rigelige mængder af brændt materiale i form af brændt ler og trækul, at tankerne ledtes i retning af brandtomt.

¹⁴C datering

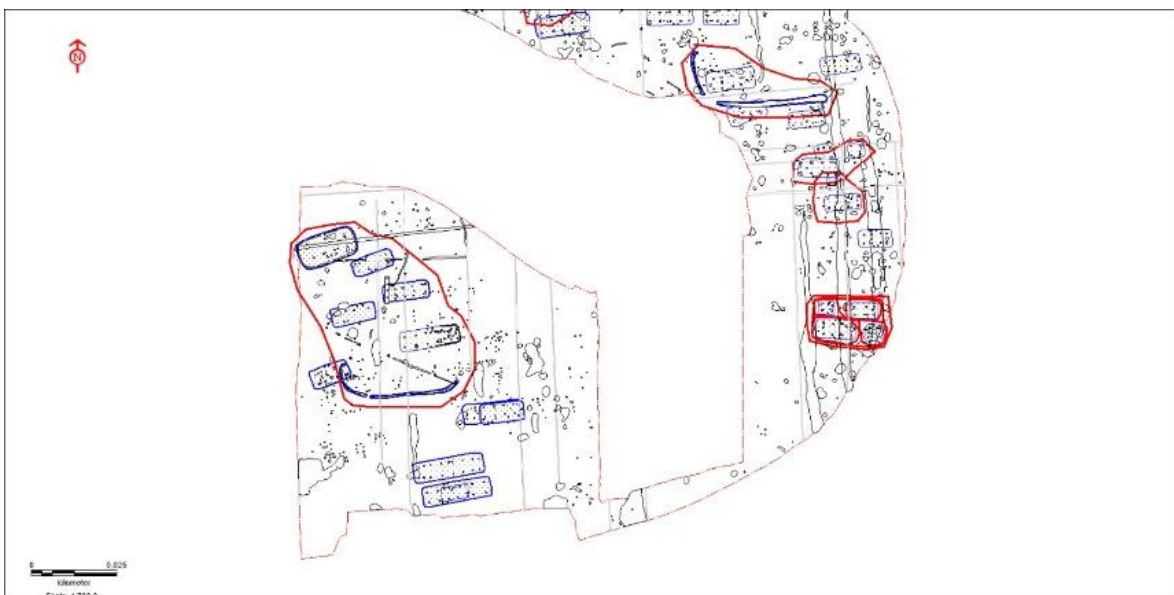

Alle levende organismer optager det radioaktive kulstof ¹⁴C. Når organismen dør stopper optagelsen og den mængde ¹⁴C, der er blevet optaget begynder at henfalde til ikke-radioaktivt kulstof ¹²C. Efter 5730 år er kun halvdelen af den oprindelige mængde ¹⁴C tilbage. Måler man mængden af ¹⁴C i en prøve, kan man således regne ud, hvornår organismen døde. Man må dog regne med en usikkerhed på mindst 100 år i ¹⁴C-dateringer.

Ud fra et overordnet blik på pladsen er det forsøgt, at udpege de forskellige gårdsanlæg ud fra den antagelse, at der skal forefindes et langhus/hovedhus samt mindst en staklade eller udhus. På det grundlag er nedenstående kort fremstillet. Rester af hegnsløb/hegnsgrofter er også anvendt til at forsøge at fastslå den enkelte gårds udstrækning. Det var imidlertid ikke særlig nemt, at udskille egentlige gårde med hovedhus, økonomibygning og evt. staklade. De relativt mange overlap anlæggene/konstruktionerne tyder på, at jernalderbefolkningen har boet i området gennem længere tid. Kortet repræsenterer naturligvis en subjektiv tolkning, og fremstår måske lidt forsigtig eller konservativ i sit udtryk.

Figur 121: Tolkninger af mulige gårdsenheder eller samtidighed i den nordlige del af feltet.

Figur 122: Tolkninger af mulige gårdsenheder eller samtidighed i den sydlige del af feltet.

Fremtidigt arbejde på stedet

Museum Skanderborg har frigivet hele det undersøgte areal til anlægsarbejde. Området omkring Skovby Nygaard har vist sig, at indeholde signifikante anlægsspor fra jernalderen, og det anbefales derfor, at inkludere museet, hvis der planlægges dyberegående anlægsarbejde på de områder (grønne områder, legepladsarealer osv.) der ikke er frigivet af museet.

Museum Skanderborg 24-03-2021

Lise Hjorth Riishede, arkæolog

Litteratur:

- Ethelberg, P. m.fl. 2003: "*Det Sønderjyske Landbrugs Historie. Jernalder, vikingetid og middelalder*", Haderslev Museum.
- Jensen, J. 2003: "*Danmarks oldtid. Ældre jernalder 500 f.Kr. – 400 e.Kr.*", Gyldendal.
- Webley, L. 2008: "*Iron Age Households. Structure and Practice in Western Denmark, 500 BC-AD 200*", Jysk Arkæologisk Selskabs skrifter.
- Per Ole Rindels speciale fra 1988. Skema vedr. relativ datering af jernalderkeramik.

Tidstavle

År f./e. Kristus

